

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра історії та культури української мови

**МОВНІ ЗАСОБИ ЕКСПРЕСИВІЗАЦІЇ
У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ІРИНИ ФІРІОН**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка VI курсу 602 групи
Кавчак Іванна Іванівна

Керівники:

д. філол. н., проф. **Скаб М. С.**

д. філол. н., проф. **Ковтун А. А.**

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № _____

від " ____ " _____ 2022 року

Зав. кафедри _____ проф. Колесник Н. С.

Чернівці – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ	9
1.1. Онтологія експресивності	9
1.1.1. Загальний огляд історії вивчення експресивності	9
1.1.2. Актуальні питання теорії експресивності	14
1.2. Засоби експресивізації.....	16
1.2.1. Лексичні засоби експресивного вираження.....	18
1.2.1. Синтаксичні засоби експресивного вираження.....	21
1.3. Особливості блогу як кібержанру	28
1.4. Основні методи опрацювання експресивних засобів.....	32
Висновки до 1-го розділу	33
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ „ОРОЗМОВЛЕННЯ” ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ІРИНИ ФАРІОН	36
2.1. Узуальні репрезенти експресивності	36
2.1.1. Розмовна лексика – нормативний засіб лексичної експресивності.....	36
2.1.2. Елементи зниженої лексики у протистоянні з нормою	43
2.1.2.1. Різко знижена експресивна і вульгарна форми просторіччя	43
2.1.2.2. Суржикізми як одна з просторічних форм.....	47
2.2. Оказіональні експресиви як результат оригінального мовомислення	49
2.3. Фразеологічні маркери експресивності.....	63
2.4. Графічні засоби експресивності.....	67
Висновки до 2-го розділу	71
РОЗДІЛ 3. ЕКСПРЕСИВНІ СИНТАКСИЧНІ РЕПРЕЗЕНТИ ЛІНГВОКРЕАТИВНОЇ МОВОТВОРЧОСТІ І. ФАРІОН.....	74

3.1. Повторення та парцеляція – як результат сегментації емоційно-експресивного мовлення Ірини Фаріон.	74
3.2. Експресивні можливості риторичних звертань	79
3.3. Риторичні запитання як реалізатори авторських інтенцій	81
3.4. Уживання окличних речень – активний засіб експресивізації.....	88
Висновки до 3-го розділу	95
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЇХНІХ СКОРОЧЕНЬ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	119

ВСТУП

У добу інформатизації та глобалізації дискурс набув таких рис як надзвичайна мобільність, гнучкість, масштабність, через те представники масмедійної сфери прагнуть до увиразнення висловлення свої думок для здійснення ефективного впливу на реципієнтів, тобто об'єктів комунікації. Крім того, розвиток процесу „орозмовлення” публіцистичного й частково художнього дискурсів зумовлює зростання обсягу уживання лексичних елементів розмовної мови, діалектизмів, жаргонізмів, фразеологізмів здебільшого негативно-оцінної семантики, а також популяризує тенденцію до деструкції усталених синтаксичних конструкцій тощо. Як наслідок, зазначені екстралінгвальні чинники провокують активне вживання емоційно-експресивних мовних засобів.

Провідні напрями мовознавства – антропоцентризм та функціоналізм – визначають дослідження комунікативної ролі мови передусім через призму свідомості людини та її когнітивних можливостей. Вивчення різнорівневих засобів експресії в системі ідіостилю автора репрезентує його суб'єктивно-аксіологічне сприйняття світу, характерні риси мовної концептуалізації.

Дослідження експресивності в українському мовознавстві представлено стилістичним (С. Єрмоленко, А. Коваль, А. Мойсієнко, Л. Мацько, О. Пономарів, В. Чабаненко, І. Чередниченко та ін.), лексикологічним (Н. Бойко, А. Грищенко, П. Горецький, М. Жовтобрюх, О. Турчак, Т. Хомич та ін.), синтаксичним (М. Вінтонів, Т. Вінтонів Н. Гуйванюк, А. Загнітко І. Завальнюк), соціолінгвістичним (В. Чабаненко, Л. Ставицька) та ін. аспектами.

Як бачимо, **актуальність теми нашого дослідження** є очевидною.

Мета наукової роботи – з'ясувати особливості реалізації найпомітніших оздоб публічного мовлення І. Фаріон – мовних одиниць експресивного вираження. Досягнення мети роботи передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) обґрунтувати ключові аспекти дослідження експресивності у лінгвістичних наукових розвідках; з'ясувати специфіку понять „експресія” та „експресивність” в українському науковому просторі;

2) описати теоретичні засади вивчення засобів експресивізації, звернувши увагу передусім на лексичні та синтаксичні одиниці;

3) визначити статус блогу як провідного жанру сучасних інтернет-видань;

4) простежити тенденцію „орозмовлення” ЗМІ через призму публіцистичного мовлення І. Фаріон:

- здійснивши ідентифікацію узуальних та індивідуально-авторських експресем, класифікувати їх лексико-семантичним та словотвірним критеріями;

- розкривши особливості використання розмовної та просторічної (різко зниженої, вульгарної, суржикової) лексики, неологізмів і фразеологізмів;

- звернувши увагу на графічні засоби;

5) систематизувати структурні різновиди повторів, парцеляції, риторичних звертань, запитань та окличних речень; розкрити їхній стилістичний потенціал у реалізації творчих задумів автора;

Об'єкт дослідження – процес експресивізації публіцистичного дискурсу І. Фаріон.

Предметом дослідження є структурні й функційні особливості експресивних одиниць, що репрезентують емоційно-почуттєвий стан ораторки, рівень експресії висловлювань, характер волевиявлення, ставлення до змісту мовленого.

Джерельна база фактичного матеріалу – 225 дописів Ірини Фаріон, розміщених в інтернет-виданні „Українська правда” в розділі „Блоги” (за 2013–2021).

Апробація результатів наукової роботи. Ключові положення та висновки дослідження були репрезентовані й апробовані у вигляді доповідей

на студентських наукових конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (2020 р., 2021 р., 2022 р.), на Міжнародній науково-практичній-онлайн конференції „Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект” Національного університету цивільного захисту України (листопад 2021), на Всеукраїнській науково-практичній конференції „Проблеми філології: історія та сучасність” Хмельницького національного університету (лютий 2021); надруковані в збірниках тез студентських робіт, у фаховому науковому журналі категорії „Б” „Актуальні проблеми філології та перекладознавства” (Хмельницький).

Специфіка мети і завдання курсової роботи зумовила реалізацію таких основних **методів дослідження**: описовий метод (використаний для загального аналізу та систематизування виокремлених мовних одиниць), дистрибутивний аналіз (для визначення словесного оточення, що потенційно допомагає схарактеризувати експресивність), компонентний аналіз (для виокремлення сем у структурі значень лексичних елементів), метод структурного аналізу (для з'ясування структурних різновидів синтаксичних експресем та характеристики взаємодії різнорівневих одиниць в експресивних єдностях), функційний аналіз (для окреслення стилістичних здатностей експресем у текстах), контекстуально-інтерпретаційний метод (спрямований на визначення авторських мотивів та цілей, загального змісту текстів, які зумовили послугування тими чи тими засобами), метод кількісних підрахунків (для встановлення закономірностей функціонування експресивних засобів у публіцистичному дискурсі І. Фаріон).

Наукова новизна курсової роботи полягає в тому, що розвідка є першим дослідженням виразників експресивності І. Фаріон. Окрім того, пропоноване дослідження може розширити здобутки спеціальної новітньої галузі мовознавства – експресології, яка сформувалася в межах антропоцентричної парадигми.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути застосовувані в загальноосвітній школі під час вивчення

індивідуального стилю чи ідіолекту письменника. Також матеріали роботи можуть бути використані учителями відповідно до тем із сучасної української мови (для 10 класу „Звертання непоширені й поширені. Риторичне звертання.”, для 11 класу „Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у різних стилях. Стилiстичнi можливостi простого речення”, урок розвитку зв’язного мовлення „Виразальні засоби риторики: риторичні фігури та тропи” тощо).

Структура розвідки. Робота складена зі вступу, трьох розділів („Теоретичні аспекти дослідження експресивності у сучасному науковому дискурсі”, „Лексичні засоби „орозмовлення” публічної комунікації Ірини Фаріон”, „Експресивні синтаксичні репрезенти лінгвокреативної мовотворчості Ірини Фаріон”) висновків, списку використаної наукової літератури (115 найменувань) та джерел.

У вступі висвітлено причини вивчення експресивності, які дають змогу розкрити актуальність теми дослідження, обґрунтовано мету, завдання й методи дипломної роботи, сформульовано наукову новизну та практичне значення.

Перший розділ „Теоретичні аспекти дослідження експресивності у сучасному науковому дискурсі” присвячений визначенню специфіки реалізації експресивності, схарактеризовано ключові принципи виокремлення експресивних засобів; розглянуто особливості «блогу» як популярного жанру публіцистики.

Другий розділ „Лексичні засоби „орозмовлення” публічної комунікації І. Фаріон” присвячено класифікації узуальних та okazіональних експресем, з’ясовано специфіку функціонування графічних засобів увиразнення мовлення української видатної мовознавці.

У третьому розділі „Експресивні синтаксичні репрезенти лінгвокреативної мовотворчості Ірини Фаріон” за допомогою лексико-граматичного аналізу схарактеризовано самотність уживання анафор та анадиплосисів в ідіостилі І. Фаріон, встановлено структурні різновиди

риторичних запитань, звертань, окличних речень та обґрунтовано функційне навантаження зазначених синтаксичних експресем; з'ясовано особливість взаємодії різнорівневих експресивних одиниць та закономірності застосування експресивних засобів у публіцистичному дискурсі І. Фаріон.

Наукову роботу завершують висновки, в яких подано результати аналізу та обґрунтована перспективу наступного дослідження.

Повний обсяг магістрської роботи –129 сторінок, і з них 101 сторінка основного тексту.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

1. Онтологія експресивності

1.1. Загальний огляд історії вивчення експресивності.

Припускаємо, що початки формування уявлень про засоби, які інтенсифікують мовну виразність – образні й прикрашальні слововживання, барвисті епітети, метафори, синтаксичні конструкції, сягають часів давніх грецьких та римських риторик і поетик. Марк Тулій Цицерон, будучи вражений силою виступів Антонія, високо оцінював його ораторській стиль так: „чи знаєте ви, яке мовлення Антонія? Сміливе, пристрасне, бурхливо голосне, звідусіль укріплене, невразливе, яскраве, гостре, тонке, нічого не пропускає, відступає з гідністю, наступає з блиском, лякає, благає, вражає різноманітністю і ніколи не притуплює нашого слуху” [Цицерон 1972].

Довгий час експресивні одинці були на периферії наукових інтересів мовознавців. У кінці XVIII – початку XIX ст. лінгвофілософські концепції В. фон Гумбольдта стали передумовою для дослідження експресивних здатностей людської комунікації, оскільки науковець розглядав мову не як мертвий продукт діяльності (Ergon), а як саму діяльність (Energeia) та акцентував на дослідженнях мовних явищ у антропоцентричному аспекті, тобто через призму свідомості людини її духовності і культури. „Душі наймогутніші і найбільш вразливі, найглибші і найбагатші у своєму внутрішньому житті, насичують мову своєю силою і ніжністю, глибиною і сердечністю, і вона повертає зі свого лона родинні звучання, які здатні відтворювати в інших такі ж настрої”, – зазначає В. фон Гумбольдт [В. фон Гумбольдт 2000, с. 55].

Поділяючи ідеї В. фон Гумбольдта, О. Потебня звертав увагу на вплив почуттів людини на процес номінації. Внутрішня форма слова – результат творчості, зумовлений двома чинниками: „1) враження від властивостей, які

приписуються нами зовнішнім предметами і власному тілу, і 2) оцінка значення цих вражень для нашого індивідуального буття, зазнання з їхнього приводу почуття задоволення й не задоволення” [О. Потебня 1985, с. 210].

На початку ХХ ст. виникає новий мовознавчий напрям – школа естетичного ідеалізму, представники якої наполягали на дослідженні мови через призму естетичної філософії [М. Кочерган 2006, с. 70–91]. Виступаючи із критикою позитивіських традицій молодогограматиків, науковці Б. Кроче і К. Фосслер розвивають концепцію естетичної функції мови, зокрема ідею „творчого духу”, що у мові „конструє речення, члени речення, слова та звуки – всі разом. Однак він не лише їх конструє, він створює їх”¹ [К. Фосллер 2007, с. 31]. На думку, К. Фосллера треба досліджувати мовні явища, починаючи з вищої дисципліни стилістики, і через синтаксис далі рухатися морфологією, фонетикою [К. Фосллер 2007, с. 31].

Гуманітарій Ш. Баллі сформував засади вивчення експресивності у стилістичному аспекті. Учений пов’язував особливості функціонування експресії з афективним аспектом, стверджуючи, що в мові, де все ґрунтовано на синтезі, немає двох строго відмежованих один від одного систем: системи логічних і системи афективних значень. Їх поділ це всього лише необхідна абстракція [Ш. Баллі 1909].

Поділяючи комунікативний акт на адресанта, адресата, контекст повідомлення, контакт і код Р. Якобсон виокремлює функції мови, які відповідають зазначеним елементам: емотивну (експресивну), конотативну (апеляційну), референтативну (комунікативну), фатичну, метамовну, поетичну [Р. Якобсон 1975]. Учений ототожнював експресивну із емотивною функцією, що зосереджена на адресанті, має на меті вираження відношення мовця до змісту мовленого. Крім того, емотивна (експресивна) функція пов’язана з потребою вплинути на учасників комунікації за допомогою вираження емоції [Р. Якобсон 1975, с. 198]. Експресивна функція мови

¹ тут і далі переклад наш – І.К.

сприяє якнайповнішому відображенню сприйняття світу, впливає на емоційний стан, інтелект, естетичний смак, волевиявлення людини.

Загалом мовознавці починають активно вивчати експресивні засоби (переважно у стилістичному і лексичному аспекті) тільки з 60-х рр. ХХ ст. Окрім того, у той період виникає термін „експресивний синтаксис”, позаяк лінгвісти звертають увагу на дослідження прагматичних і семантичних ознак висловлень, можливість їх уживання в актах мовлення, а погляд на речення як сталої структури мови втратив свою актуальність [І. Вихованець 2004, с. 592–594].

Питання експресії та експресивності в сучасному мовознавстві часто ототожнюють. Експресивність як феномен української літературної мови досліджують у стилістичному (В. Чабаненко, Л. Мацько, Л. Ставицька та ін.), лексикологічному (Н. Бойко, П. Горецький, М. Жовтобрюх, А. Грищенко, А. Ковтун та ін.), соціолінгвістичному (В. Чабаненко, Л. Ставицька та ін.) аспектах вивчення. Навколо цього мовного явища є чимало дискусій. Нагальною проблемою, яка потребує особливої уваги, є визначення, адже „не дивлячись на неабиякий інтерес до проблеми експресивності, загальна та одностайна її теорія відсутня, яка б могла визначити світоглядний та лінгвістичний статус даної категорії” [К. Войтенко 2013, с. 31]. Суперечливі позиції навколо понять „експресивність” та „експресія” фігурують у наукових статтях (Н. Бойко, Н. Гуйванюк, К. Войтенко), словникових статтях (Д. Ганич, І. Олійник, Ю. Ковалів), монографіях (В. Чабаненко, Н. Бойко), навчальних посібниках (Н. Бойко, Л. Мацько, В. Маслова).

Експресивність визначають як 1) здатність (властивість) мовної одиниці (С. Єрмоленко, С. Бирик, О. Тодор 2001, с. 56; Ю. Ковалів 2007, с. 322; С. Єрмоленко 2004, с. 207, А. Загнітко 2012, с. 225; Т. Ніцуляс 2019); 2) семантико-стилістичну властивість мовної одиниці (Л. Мацько, О. Сидоренко, О. Мацько 2003, с. 189); 3) логіко-емоційну виразність мовної одиниці, явище особливої інтенсивності (А. Мойсієнко 2008, с. 66); 4) ознаку інтенсифікації значення слів (О. Селіванова 2006,

с. 139–140); 5) інтенсифіковану (збільшену, підсилену) виразність (В. Чабаненко 2002, с.7); 6) складну, типізовану, мовну, семантичну суперкатегорію (Н. Бойко 2006).

Експресія – це 1) „виразність, підкреслене виявлення почуттів, переживань” (Д. Ганич, І. Олійник 1985, с. 74); 2) інтенсифікація (збільшення, підсилення) виразності (В. Чабаненко 2002, с.7); 3) різновид лінгвопсихоментальної діяльності мовця (автора) (Н. Дорогович 2013, с. 22); 4) особливий прийом увиразнення емоційного забарвленого художнього мовлення (Ю. Ковалів 2007, с. 324); 5) інтенсивну виразність, емоційність мовлення (П. Дудик 2005, с. 355);

У статті „Експресивність у лінгвістичних студіях” К. Войтенко вказує на те що, „експресивність – стилістична категорія, й експресія – функціональна категорія”, тобто ставить їх в ієрархічний зв'язок [К. Войтенко 2013, с. 34]. Однією із основних категорій лінгвостилістики Л. Мацько вважає підвищену виразність, „тому що на протиставленні (опозиції) експресивного і неекспресивного формуються всі стилістичні парадигми” [Л. Мацько 2003, с. 189].

Це розуміння ґрунтується на одвічному протиставленні мови і мовлення: „якщо експресія виявляється лише на мовленнєвому рівні, то експресивність буває як мовленнєвою, так і мовною” [В. Чабаненко 2002, с. 8].

Розглянемо глибше зв'язок експресії та експресивності. Слова можуть мати в значенні конотативний компонент, утворенні певними соціально-історичними чинниками, а інші стають експресивними лише за допомогою фонетичних, граматичних, лексичних, стилістичних засобів, і ми стверджуємо, що мовленнєва експресивність стоїть над мовною, але і є джерелом для неї, адже „мовленнєва діяльність як акт окремого індивіда чи багатьох мовців є водночас продуктом певного колективу (етносу)” [Н. Гуйванюк 2016, с. 60] з часом стає сталою і гіпотетично переходить у мовну систему. Вважаємо, що експресія – це функціональний складник

ширшого поняття експресивності. Зі згаданими твердженням пов'язаний поділ експресивності за характером вияву на два типи – інгерентний та адгерентний. Чеський мовознавець Я. Зіма, аналізуючи тексти чеської художньої літератури, виокремив три типи експресивності: інгерентна, адгерентна, контекстуальна [Я. Зіма 1961].

Інгерентна експресивність внутрішньо питома мовному знаку, є „невід’ємною ознакою за будь-яких ситуативно-контекстуальних умов” [В. Чабаненко 2002, с. 8]. Наприклад, до слова *бити* можна дібрати експресивно забарвлені синоніми *батожити*, *розм. дубасити*, *духонелити*, *шкварити*. Який би не був контекст, ці слова залишатимуться збільшено виразними завдяки конотативним семам ‘інтенсивність’, ‘жорстокість’, ‘фізичне тіло, за допомогою, якого виконують дію’, які накладається на предметне значення (денотат) ‘ударяти по чомусь, когось, стукати об щось’.

Адгерентна експресивність мовної одиниці виявляється лише у певному контексті, але набути збільшеної виразності „може практично будь-яка одиниця лексичної системи” [Н. Бойко 2016, с. 41].

Експресивність активно досліджують і соціолінгвісти, вивчаючи механізми створення експресивності у зв'язку із запитамі соціуму, простежують її функції у громадському житті, національний відбиток на природі збільшеної виразності мовних одиниць (фольклор один із найбільших джерел експресивності), адже „пізнавальна діяльність людства збагачує мову словами на означення нових понять; взаємостосунки людей, їх ставлення до навколишнього світу спонукають до розвитку експресивної лексики і стають джерелом виникнення синонімії” [В. Русанівський, с. 1]. Науковці вивчають також основні засоби експресивізації, поєднуючи кілька напрямів, наприклад стилістичний і соціолінгвістичний. Наприклад, В. Чабаненка цікавлять ті засоби, які зазнали впливу суспільно-політичних чинників та науково-технічного впливу, тому що мова, як і будь-який організм у світі, перебуває в динаміці та „реагує на вплив науково-технічний

прогресу відповідно до властивих їй структурно-стилістичних [В. Чабанекно, с.291].

Досліджуючи марковану лексику, Н. Бойко зауважує, що „лексичний шар виступає не тільки засобом пізнання та репрезентації національної картини світу, а й служить для вираження широкої палітри емоцій, почуттів, оцінок, усього того, що пов'язане зі сферою емоційно-психічної діяльності людської свідомості” [Н. Бойко 2006, с. 7]. Навіть спеціалізуючись на певному, наприклад на стилістичному аспекті вивчення, лінгвісти принагідно можуть здійснювати деякі спостереження із соціолінгвістики, лінгвостилістики чи лексикології.

1.2. Актуальні питання теорії експресивності

Функціонування експресивності насамперед співвідносять із категорією суб'єктивної модальності, емотивності, оцінності, образності, інтенсивності й стилістичним забарвленням. Близькість категорій емоційності, експресивності й модальності, а також інколи взаємопроникнення їхніх елементів, „зумовлені онтологічно, бо найчастіше оцінки супроводжується емоціями, а підкреслення змісту ґрунтується на особливому підвищеному емоційному стані мовця, і для того, щоб передати своє ставлення до об'єкта, адресант використовує різні експресивні засоби мови” [М. Вінтонів, Т. Вінтонів, Ю. Мала 2018, с. 167].

Із зазначеним твердженням суголосна думка дослідниці В. Маслової „онтологія експресивності складають наступні явища: емотивний план (ядро експресивності), образний план, оцінність, інтенсивність і стилістична забарвленість, а також структурно-композиційні особливості тексту й підтексту” [В. Маслова 1997, с. 30].

Загалом модальність кваліфікують як „функціонально-семантичну категорія, яка виражає відношення змісту висловлення до дійсності або суб'єктивну оцінку висловлюваного” [І. Вихованець 2004, с.367].

Модальність у якості синтаксичної категорії поділяють на об'єктивну й суб'єктивну. До виразників суб'єктивної модальності зараховують: частки, слова, словосполучення, речення, та їхні функціональні еквіваленти, порядок слів у речення, інтонаційні засоби [І. Вихованець 2004, с.367].

На думку В. Виноградова, „<...> з категорією модальності дотикаються і навіть частково переплітаються з нею різні види й типи емоційної експресії (наприклад, обурення, захоплення, загрози і т. д.)” [В. Виноградов 1975, с. 62]. Зумовлені різноманітними емоційними й афективно-вольовими виявами, інтонаційні відтінки відіграють неабияку роль передусім в усному мовленні, а також поширені в мові художньої літератури [В. Виноградов 1975].

Експресивне висловлення перебуває в опозиції до нейтрального, безпристрасного, об'єктивного, типового. Пізнаючи, людина осмислює предмет, явище реальної чи ірреальної дійсності за допомогою зіставлення, тобто оцінювання, яке, зазвичай, спричиняє емоційно-почуттєві реакції особистості. Названі процеси чи їхній результат найчастіше людина експлікує мовними одиницями.

Під час оцінювання завжди наявні суб'єкт оцінки (той, хто оцінює), об'єкт (те, що оцінюють) та оціночний предикат (оцінні відношення). Найчастіше суб'єкт дає оцінку за кореляцією добре – погано [Філософський енциклопедичний словник 2002, с. 461].

Також категорія оцінності репрезентує трьохкомпонентну шкалу, в центрі якої розміщений „умовний нуль, який є нормою, еталоном”, а справа і зліва перебувають полярно протилежні компоненти структури, що віддзеркалюють позитивний чи негативний результат оцінювання предмета [Н. Бойко 2006, с. 155]. Емотивістські концепції інтерпретації оцінки стверджують, що емоції є первинним, а раціо – вторинним складником. „Отже, оцінюючи будь-кого чи будь-що, суб'єкт зазвичай не може обійтися без емоцій. Тільки за умови абсолютно нейтрального ставлення до референта

в процесі його оцінювання емоції не виникають”, – стверджує Н. Бойко [Н. Бойко 2006, с. 155].

„Психологічний словник” подає таку дефініцію емоцій: „психічні стани і процеси в людини і тварини, у яких реалізуються їх ситуативні переживання” [В. Войтко 1982, с. 52]. Ю. Ковалів емоціями називає „<...> реакцією на ситуативні переживання та чуттєві збудження людини, духовні та інстинктивні порухи” [Ю. Ковалів 2007, с. 330]. У мовознавстві прийнято найменувати інтерпретацію емоцій вербальними засобами поняттям „емотивність”. Тобто емоції – це явище психологічне, а емотивність – лінгвістичне. За Ч. Стівенсоном, „емотивне значення – це таке значення, при якому реакцією (з погляду слухача) або стимулом (з погляду мовця) є певна гама емоцій” [Ч. Стівенсон 1985, с. 141].

Певні факти дійсності можуть викликати у свідомості особистості ті чи ті потужні ефекти, тому мовець прагне увиразнити вираження своїх думок та ідей або навмисно вплинути за допомогою вербальних одиниць на інтелект і емоційний стан інших людей. Ще науковець Ш. Баллі розглядав два чинники, які зумовлюють розвиток експресії: намагання мовця виразити свій суб’єктивний світ або вплинути на адресата повідомлення [Ш. Баллі 1909].

Вираження емоцій є мимовільним явищем, а експресивність має прагматичний характер, тобто експресивність – це комплексне явище, спрямоване на інтенсифікацію (збільшення, підсилення, підкреслення) змісту висловлення за допомогою різнорівневих засобів мови та умотивоване безпосередньо чи опосередковано інтенціями особистості. Ми підтримуємо погляди тих науковців, які не ототожнюють оцінність, емоційність, образність, а пропонують визначати їх як субкатегорії до ширшого поняття експресивність. Однак кожне із зазначених лінгвістичних понять є самотійним лінгвістичним явищем [В. Маслова 1997, Н. Бойко 2006, Н. Гуйванюк 2009, М. Вінтонів 2018].

Отже, одиниці експресивного вираження відіграють неабияку роль у процесі комунікації, а також презентують стиль мовомислення автора.

Експресивність тісно пов'язана з категоріями модальності, емотивності, оцінності, образності, інтенсивності та стилістичним забарвленням, з якими перебуває в гіперо-гіпоніміїчних відношеннях, але вказані лінгвістичні поняття є цілком самостійними й незалежними категоріями.

2. Огляд конструкцій експресивного вираження

Складність дослідження експресивності полягає в тому, що її виражають різнорівневі засоби й немає стандартного списку мовних одиниць для вираження експресивності вираження. Погоджуємося з думкою С. Єрмоленко, що „фонетичні, лексичні, словотвірні і граматичні одиниці мають неоднакову потенцію забезпечення експресивності” [С. Єрмоленко 2004, с. 170].

Подібну думку висловлює Т. Коваль, стверджуючи, що експресивна функція виражається за допомогою найрізноманітніших мовних засобів, а „будь-яка мовна одиниця у певному контексті може набувати внутрішньої чи зовнішньої експресивності (експресивізуватися) і перетворюватися на засіб впливу, підсилення, увиразнення мовлення” [Т. Коваль 2011, с. 471].

Досягненню експресивності сприяють фонетичні явища: звукові повтори, звуконаслідування подовжена вимова звуків, особливе акцентне виділення складів. Лексична експресивність зумовлена оцінною семантикою, що мають здебільшого суфікси пестливості, згрубілості фамільярності тощо. Частки, вигуки, граматичні форми, що вживають у переносному значенні слів (у вторинній функції) мають неабияке значення серед морфологічних засобів. Тропи й фігури – усталені образні засоби досягнення інтенсифікації виразності [С. Єрмоленко 2004, с. 170].

В. Чабаненко пропонує таку класифікацію мовних одиниць експресивізації:

а) мовноструктурні засоби (семантикою, звуком складом слова, наголосом, інтонацією афіксом, часткою, порядком слів);

б) різноманітні способи і прийоми стилістичної обробки мовних елементів (розтягуванням звуку, алітерацією, асонансом, розбиттям слова на склади, трансформацією усталеної форми, транспозицією граматичних категорій та ін.);

в) застосуванням стилістичних фігур (еліпса, повтору, плеоназму, градації, ампліфікації, антитези, оксиморона, каламбуру, акромонаграми);

г) використанням тропів (метафори, гіперболи, перифраза і т. п.) [В. Чабаненко 2002, с.3–7]

У науковому дискурсі набув широкого поширення термін „експресема” на позначення експресивного художнього засобу. Відповідно до концепції Н. Гуйванюк трактуємо поняття „експресема” як „елемент лінгвостилістичної системи, мовленнєва одиниця, вжита в експресивно-стилістичній функції, яка суміщає в собі власне лінгвістичне значення з емотивним, аксіологічним, волюнтативним, естетичним, художньо-образним, оцінним тощо” [Н. Гуйванюк 2016, с. 91].

У нашому дослідженні звертаємо увагу на ті вербальні одиниці мовлення, що є стильовими домінантами публіцистичного дискурсу І. Фаріон.

2.1. Лексичні мотиватори експресивізації

Експресивна лексика протиставлена нейтральній та безпосередньо репрезентує аспект емоційного, духовного переосмислення реального та ірреального світу, тому найповніше характеризує соціум. Наприклад, „сухість і знебарвленість” сучасного наукового тексту”, за П. Селігесем, є продовженням традиції радянської доби, коли закріпили „цензурно-ідеологічні пута, скутість авторського „я”, нерозуміння потреби зацікавлювати читача. При цьому випускали з уваги досвід наукового текстотворення за рубежем” із елементами експресивності, яка „неабияк підвищує прагматитичний потенціал наукового тексту” [П. Сілігей 2016, с. 329–339].

Нині експресивну лексику кваліфікують у словниковому складі української літературної мови як марковану, стилістично, або емоційно забарвлену, периферійну [Н. Бойко 2016, с. 39–54]. Уперше схарактеризував її як „якісно особливу групу” П. Горецький, не використовуючи при цьому ще терміносполуки „експресивна лексика”. Мовознавець уналежнив до цього класу слова, що „емоційність мають уже в самому етимологічному своєму значенні”, із суфіксами, які створюють емоційне забарвлення; науковець також зараховував до емоційної лексики поетичну лексику та одиниці дитячого мовлення [П. Горецький 1951, с. 77–82]. Вагомим внеском у дослідження експресивної лексики є мовознавча спадщина М. Жовтобрюха, який номінував цю групу слів „емоційно забарвленою” самостійною стилістичною категорією. Дослідник виокремив художній, публіцистичний, ораторський стилі як чільні сфери вживання експресивів, що „є доконечною умовою, без якої неможливий глибокий вплив на читача чи слухача” [М. Жовтобрюх 1972, с. 17–90].

М. Жовтобрюх розширив перелік експресивних зображально-виражальних мовних одиниць: лексеми, у значеннях яких закладено негативну чи позитивну оцінку світу; номени почуттів та емоцій людини; емотивні слова, утворенні словотворенням, зокрема за допомогою використання суфіксів пестливості, згрубілості, іронічності та ін.; поетизми і забарвлені синоніми до нейтрально вживаних слів; вульгаризми і лайлива лексика; слова у переносних значеннях. На нашу думку, особливо важливим є те, що М. Жовтобрюх акцентував на вагомості контексту в процесі експресивізації інтенцій автора, що дуже часто залежить від сполучення експресивного слова з іншими словами і може змінюватися в різному словесному оточенні [М. Жовтобрюх 1973, с. 151–178].

О. Сидоренко вважає експресивними елементами емоційно забарвлену лексику двох груп: 1) слова внутрішньосистемної (інгерентної) експресивності, в яких семантичне ядро саме собою містить позитивну чи негативну інформацію” (зараховує до цього класу вигуків та

звуконаслідувальні слова, вульгаризми, okazіоналізми, поетизми); 2) контекстні (адгерентні) експресеми, у яких актуалізація експресивного потенціалу відбувається завдяки словесному оточенню Дослідник також виокремлює підгрупу лексики з емоційними словотвірними афіксами, що „механічно „прищеплюють” слову нові відтінки” (демінітивними, меліоративними суфіксами, префіксами най-, над-, пре-, архіта ін.) [О. Сидоренко 2013, с.147–149].

В енциклопедії „Української мови” виокремлено два поняття „експресивність” та „емоційна лексика”. Наголошуючи на їхньому взаємозв’язку, С. Єрмоленко зауважує, що „емоційне в мові завжди є експресивним, але не кожне експресивне явище належить до емоційних” [С. Єрмоленко 2004, с.170]. Тому дослідниця не вважає доцільним інтегрування експресивів в емоційно забарвлену групу і рекомендує їх ідентифікувати терміносполукою „експресивна лексика”.

Завдяки емоційно-оцінному переосмисленню лексема у процесі комунікації може набувати додаткового експресивно забарвлення, і цей компонент прийнято номінувати конотацією, а слово з цим складником потенційно ідентифікують як експресивне. За визначенням О. Селіванової, „конотація (від ср. лат. *connoto* – маю додаткове значення) – додатковий компонент значення мовної одиниці, що доповнює її предметно-логічний зміст суб’єктивними відтінками оцінки, емоційності, експресивності, функціонально-стилістичної забарвленості, а також відтінками, зумовленими соціальними, ідеологічними, культурними, ситуаційними аспектами комунікації” [О. Селіванова 2008, с.249]. Образно з цього приводу висловлює свої думки О. Сидоренко: „якщо формальні параметри слова, його граматичну структуру та основне лексичне значення можна ототожнювати з його „тілом”, то конотація – це той „дух”, який дозволяє слову ожити і отримати свій неповторний „присмак” як ізольовано, так і в кожній окремій ситуації, у кожному контексті” [О. Сидоренко, с.146].

Н. Бойко визначає лексичну експресивність як „якісно й функціонально своєрідний тип номінації, що репрезентує широкий і різноманітний діапазон варіювання та імпровізації семантики мовних одиниць, їхніх емотивно-оцінних планів”, зважаючи на те, що експресивна функція не підпорядкована номінативній, адже „їхня ієрархічна система не передбачає поділу на важливіші, пріоритетніші, соціально значущі, „вищі” і другорядні, неважливі, „нижчі” ”, а лексема, виконуючи одночасно дві функції, пов’язана з денотативним, сигніфікативним і конотативним компонентами [Н. Бойко 2006].

Н. Бойко простежує особливі риси лексичної експресивності, які стануть підґрунтям для вирізнення експресивних слів у нашому дослідженні:

- 1) антропоцентрична природа, тісний зв’язок із духовним світом людини
- 2) багатокомпонентні семантичні структури (набір денотативних, конотативних та образних та їх своєрідність);
- 3) різноманітні способи реалізації експресивної семантики маркованого слова (лексемно, фонетичного, інтонаційно тощо);
- 4) зв’язки із лексичною системою літературної (нормативна ЕЛ) або національної (позасловникова ЕЛ) мови та відкритість експресивного лексичного шару;
- 6) активне вживання експресивних здатностей словотвірної системи національної мови;
- 7) належність до кодифікованої системи чи ідіо-, соціо-, діалекту та закріплення за певною сферою вживання;
- 8) контекстуальна зумовленість емотивно-оцінних навантажень лексем;
- 9) певна функціональна обмеженість маркованих слів, яка пов’язана із соціальним, культурним, професійним, віковим тощо статусом мовців тощо [Н. Бойко 2006].

Спираючись на ключові параметри лексичної експресивності та беручи до уваги характер фактичного матеріалу, поділяємо експресеми на

узуальні та okazіональні. Їм присвячуємо окремі підрозділи, в яких деталізуємо їх особливості, 1) за лексико-семантичним та 2) словотвірним критеріями. За нашими спостереженнями, домінантою лексичної експресивності мовлення І. Фаріон є негативно-оцінна семантика зображувально-виражальних мовних одиниць. Думаємо, що ця тенденція зумовлена суспільно-політичною тематикою її статей

2.2. Синтаксичні мотиватори експресивізації

Експресивні синтаксичні одиниці всебічно досліджено у наукових розвідках М. Бахтіна, І. Білодіда, В. Виноградова, Н. Гуйванюк, П. Дудика, І. Завальнюк, А. Загнітка, С. Єрмоленко, А. Мойсієнко, А. Коваль, Б. Сахно, О. Пономаріва, В. Чабаненка, І. Чередниченка, та ін. Сьогодні такі нові напрями сучасного мовознавства, як антропоцентризм, когнітивізм, функціоналізм зумовлюють доцільність розгляду експресивних одиниць синтаксису [Н. Гуйванюк 2009, с. 420].

Учення В. Виноградова стало поштовхом до появи терміну „експресивний синтаксис”. Дослідник пов’язує здатність синтаксичних одиниць до вираження експресії із поняттям суб’єктивно-експресивних форм, які є художніми прийомами створення стилістичного ефекту. Також В. Виноградов виокремлює об’єктивний і суб’єктивний порядок слів. Останній виникає як необхідність граматично інтерпретувати емоцій, що спричинена екстралінгвальними чинниками (переживанням мовця (автора), його бажанням зацікавити чи активізувати увагу на певній думці). [В. Виноградов 1954, с. 21 – 29]. Здебільшого використовують суб’єктивний порядок слів у питальних, спонукальних і окличних реченнях. Далі вчений продовжує: „У цьому випадку мовець починає з ядра висловлювання і тільки потім додає основу, розкриваючи лише в кінці мовлення зв’язок із ситуацією чи контекстом” [В. Виноградов 1954, с. 21 – 29].

Функціонування експресивності на синтаксичному рівні насамперед співвідносять із категорією суб’єктивної модальності та емотивності, а також

здебільшого визначають її зв'язок з категоріями оцінності, образності, інтенсивності й стилістичним забарвленням. Варто зауважити, що, окрім синтаксичного аспекту, співвідношення вказаних категорій досліджують загалом і на інших мовних рівнях.

Модальність саме як синтаксичну категорію поділяють на об'єктивну й суб'єктивну. До виразників суб'єктивної модальності зараховують: частки, слова, словосполучення, речення, та їхні функціональні еквіваленти, порядок слів у речення, інтонаційні засоби [І. Вихованець 2004, с.367]. На думку В. Виноградова, „<...> з категорією модальності дотикаються і навіть частково переплітаються з нею різні види й типи емоційної експресії (наприклад, обурення, захоплення, загрози і т. д.)” [В. Виноградов 1975, с. 62]. Зумовлені різноманітними емоційними й афективно-вольовими виявами, інтонаційні відтінки відіграють неабияку роль передусім в усному мовленні, а також поширені в мові художньої літератури [В. Виноградов 1975].

Простежування виражально-зображувальних можливостей синтаксичних одиниць сягає своїм корінням античного періоду й пов'язане з ученням про риторичні фігури, що „спочатку мислилися як родові відзнаки художньо-прозовго синтаксису, як незвичні експресивні звороти” [С. Абрамович 2001, с. 479]. А нині фігурою мови називають „мовностилістичний зворот, що полягає в особливій синтаксичній організації висловлення для досягнення відповідного виражально-зображального ефекту” [О. Тараненко 2004, с. 756].

За характером порушення синтаксичних норм побудови висловлення фігури мовлення О. Галич, В. Назарець, Є. Васильєв поділяють на три типи:

1) фігури, зумовлені відхиленням від певних логіко-граматичних норм оформлення думки: інверсія, анаколуф, еліпсис, асиндетон (або безсполучниковість);

2) фігури, пов'язані з відхиленням від логічно-сміслових норм побудови висловлення. В межах цього типу виокремлюють три групи мовних

зворотів: повтору, зіставлення (ампліфікація, градація, параномазія) та протиставлення (антитеза, оксюморон) слів і більших чи менших мовних величин;

3) фігури, спричинені відхиленням від певних комунікативно-логічних норм оформлення синтаксичної конструкції: так звані риторичні фігури: звертання, запитання, заперечення, оклик [О. Галич, В. Назарець, Є. Васильєв 2005, с. 224 – 225].

Зазначимо, що внаслідок різноманітних класифікацій виокремлено біля ста фігур, але, як зауважує А. Волков, „часом їх розмежування є неточним, умовним, навіть непотрібним. Практично число фігур дорівнює близько сорока” [А. Волков 2001, с. 593]. В. Чабаненко стверджує, що у процесі написання художніх, публіцистичних та ін. творів для досягнення оригінальності, високої естетичності та образності тексту інколи „емоційно-експресивні синтаксичні засоби, вживані в спонтанному українському мовленні, доповнюються, підтримуються цілим рядом психологічно мотивованих стилістичних прийомів і фігур (парцеляція, приєднання, підхоплення, ампліфікація, градація, повтор, інферсія)” [В. Чабаненко 2002, с.180]. Також на зв'язок синтаксичних засобів експресії із стилістичними фігурами вказувала й Н. Гуйванюк [Н. Гуйванюк 2009, с. 413].

Варто зазначити, зазвичай терміни „стилістичний синтаксис” і „експресивний синтаксис” вважають синонімічними, однак, вслід за Г. Акімовою, А. Загнітко пропонує розмежовувати ці поняття. Дослідник аргументує це тим, що „синтаксична стилістика” розглядає широке коло питань: стильову диференціацію, синтаксичні засоби й процеси, які функціонують у тексті визначеному стилем чи типом мовлення, синонімічні здатності синтаксису у їх стилістичному спрямуванні, синтаксичні конструкції в мові художньої літератури, експресивно-виражальні ознаки синтаксичних засобів тощо. А експресивний синтаксис спрямований лише на дослідження структур експресивного мовлення [А. Загнітко 2001, с. 521–522].

„Кваліфікація синтаксичних конструкцій з погляду експресії як спеціального прийому, що збільшує виразність (зображальність) мови, принципово залежить, по-перше, від форми мови (усна або письмова) і, по-друге, від функціональної спрямованості <...>”, – відзначає Г. Акімова [Г. Акімова 1990, с. 84]. Для усного мовлення, окрім вербальних виразників експресії, притаманний широкий діапазон паралінгвістичних експресивних засобів, зокрема кінетичних – жестів, міміки, поведінки тощо. Також в усній формі репрезентує свої потужні й різноманітні можливості інтонаційне оформлення висловлення, а саме: висота тону, сила звуку, тембр голосу й темп мовлення, які витворюють чималий комплекс емоційно-експресивних відтінків мовлення, які впливають на почуття слухачів (реципієнтів) аудиторії.

Аналізуючи висловлення як комунікативну одиницю, М. Бахтін стверджує, що „у різних сферах мовної комунікації експресивний момент має різне значення та різну ступінь сили, але він є скрізь: абсолютно нейтральне висловлення неможливе” [М. Бахтін 1986, с. 278]. Себто „експресивна інтонація – це конститутивна ознака висловлювання”, що є одним із засобів вираження емоційно-оцінного відношення мовця до перемету мовлення, яка чітко звучить в усній формі, але емоція, оцінка, експресія не характерні для слів мови. Ці категорії функціонують лише „під час живого вживання в конкретному висловлюванні” [М. Бахтін 1986, с. 278 – 281].

У лінгвістичному науковому дискурсі фіксуємо тезу, що усне мовлення виступає субстратом експресивних синтаксичних одиниць (парцеляція, приєднання, лексичний повтор та ін.).

В усному мовленні яскраво представлений процес мовної економії. Загалом сучасними тенденціями, які впливають на експресивні синтаксичні конструкції, є два протискеровані явища: з одного боку синтаксична надмірність (надлишковість), а з іншого боку – членованість, фрагментарність художнього тексту [Н. Кондратенко 2012, с. 209]. З огляду на те, доречна думка В. Чабаненка, що в сучасній українській загальнонародній мові представлений чималий комплекс емоційно-

експресивних речень і мовних зворотів найрізноманітнішої будови, „але тут важливо відзначити, що всі і конструкції цілком занурені в стихію комунікації, внаслідок чого вони об’єктивізуються й різко контрастують із емоційно нейтральними синтаксичними структурами” [В. Чабаненко 2002, с. 168].

До експресивних синтаксичних засобів зараховують різноманітні одиниці. З одного боку, експресивізувати висловлення може спеціалізований мовний зворот, себто конструкція, для природи якої притаманна експресія, з іншого – будь-яка синтаксична конструкція у певному контекстному сполучення слів стає експресивно насаженою, особливо такі процеси характерні для художнього, публіцистичного, зокрема й ораторського, релігійного стилів. На думку І. Чередниченка, „<...> найістотніша особливість її (художньої мови. – *І. К.*) синтаксичної будови – це її насиченість специфічно-художніми елементами мовного вираження експресивних значень і відтінків” [І. Чередниченко 1962, с. 346 – 347].

Для визначення статусу експресивних синтаксичних одиниць використовують два критерії: 1) прагматико-стилістичне наповнення одиниці, її спрямування на інтенсифікацію виразності й на реалізацію впливу; 2) формальний критерій – наявність розчленування, тобто переміщення синтаксичного компоненту на неочікувану позицію [І. Завальнюк 2012, с. 39]. У нашій роботі цілком погоджуємося із твердженням Н. Гуйванюк, що „експресивність висловлення – це передусім властивість мовної одиниці підсилювати логічний та емоційний зміст висловленого, виступати засобом суб’єктивізації (суб’єктивного увиразнення мови) з боку автора повідомлення” [Н. Гуйванюк 2011, с.90].

Для позначення синтаксичної одиниці експресивного вираження послуговуватимуся терміном „експресема” за дефініцією Н. Гуйванюк: „елемент лінгвостилістичної системи, мовленнєва одиниця, вжита в експресивно-стилістичній функції, яка суміщає в собі власне лінгвістичне

значення з емотивним, аксіологічним, волюнтативним, естетичним, художньо-образним, оцінним тощо [Н. Гуйванюк 2011, с. 91].

Цікавим фактом є те, що чільним напрямом розвитку українського синтаксису є тенденція до аналітизму. „Сучасні особливості розчленування конструкцій й аналітизм взаємопов’язані”, – зауважує А. Загнітко. Крім того, мовознавець визначає сегментацію (членування тексту на окремі сегменти) провідним процесом у експресивному синтаксичному просторі. Найяскравіша конструкція сегментації – називний уявлення; парцеляція, лексичний повтор, питальні речення у діалозі репрезентують чимало спільного з названим процесом, а більш віддаленими конструкціями від сегментації є вставлені конструкції та ланцюжки називних речень, хоча ці синтаксичні одиниці можна співвіднести з експресивним членуванням тексту. Також А. Загнітко зараховує експресивне розташування слів до групи розчленованих конструкцій [А. Загнітко 2001, с. 521 – 524].

Н. Гуйванюк звертає особливу увагу на емоційно-експресивну лексику, вигуки й частки як суб’єктивно-модальні форми, що „<...> поєднуючись з експресемами інших рівнів, часто набувають індивідуальних рис, стають фактором породження мовлення окремим індивідом і чинником суб’єктивізації висловлень та художнього тексту загалом” [Н. Гуйванюк 2011, с. 96].

Без сумніву, для досягнення потужного виразового та естетичного ефекту автор здебільшого синтезує в тексті кілька експресивних різнорівневих одиниць. Дослідниця Т. Коваль стверджує, що „надзвичайно дієвими є функційні можливості комплексної взаємодії метафор, тропів, фразеологізмів, загальномовних та індивідуально-авторських новотворів, оказіоналізмів із використанням розмовно-просторічних моделей, демінутивних суфіксів, експресивних можливостей різних частин мови (зокрема часток, вигуків), різних стилістичних фігур, художніх і стилістичних прийомів тощо [Т. Коваль 2011, с. 17].

Аналізуючи мову української періодики ХХІ ст., І. Завальнюк виокремлює такі найпоширеніші експресивні синтаксичні одиниці: 1) ланцюги номінативних речень; 2) риторичні питання; 3) специфічні питальні речення, що перебивають монологічний виклад задля оживлення мовлення, створення автосфери живого спілкування; 4) спонукальні речення; 5) риторичні оклики; 6) вставні та вставлені конструкції; 7) експресивно-стилістичне розташування слів (інферсія); 8) лексичні повторення із синтаксичним поширенням; 9) парцельовані конструкції; 10) приєднувальні структури [І. Завальнюк 2010, с. 10]. Я. Мозгова на матеріалі німецької журнальної публіцистики досліджує особливості таких синтаксичних експресем, як розмір синтаксичних одиниць, перелік, повтор, паралелізм, риторичне питання, сегментація, парцеляція, відокремлені одиниці й парантеза [Я. Мозгова 2011].

Отже, ряд синтаксичних засобів експресивізації є відкритим, динамічним, строкатим, адже виокремлення тих чи тих експресем залежить від матеріалу дослідження, поглядів та способу мислення науковця, зокрема і його методологічного апарату та ін. Виявлення експресивних художньо-образних домінант ідіостилю І. Фаріон – провідне завдання нашого дослідження. Під термінологічним поняттям ідіостиль розуміємо „індивідуальний стиль, в якому виразні, марковані засоби мови утворюють певну систему” [С. Єрмоленко 2001, с. 67].

Синтаксичні експресеми репрезентують глибокий внутрішній світ І. Фаріон та особливості мовомислення ораторки. Мовне багатство синтаксичних засобів увиразнює комунікацію риторики з українським читачем.

3. Особливості блогу як кібержанру

Україноцентричне світосприйняття І. Фаріон пронизує всю наукову, громадську та політичну діяльність цієї знаної української філологині, головне покликання якої – захист і популяризація української мови та української культури. „Батьки, з Божої ласки, привели мене в цей світ у

Львові в час оргії весни 29 квітня. Тішуся, що Українка і потребує цієї відзнаки у всіх документах цивільного стану. Бо це моя самобутність і тільки моє, українське, місце під сонцем. Я – націоналістка” – без вагань стверджує І. Фаріон у автобіографічному нарисі „Іду життям, неначе мінним полем” [І. Фаріон 2019, с. 25].

Студії О. Микитюк, М. Слабошпицького, М. Тимошика сприяють подальшому вивченню спадщини І. Фаріон, оскільки там фіксуємо перші спроби жанрової систематизації та оцінки здобутків плідної діяльності мовознавці [О. Микитюк 2019, М. Слабошпицький 2019, М. Тимошик 2019]

Відповідно до тематичного та жанрового принципів М. Тимошик умовно поділяє тексти Ірини Фаріон на такі блоки:

- 1) монографії, наукові статті й науково-популярні видання;
- 2) навчальні посібники та методичні праці;
- 3) журналістські, публіцистичні та науково-популярні статті в газетах та в журнал;
- 4) інтерв'ю в друкованих та електронних виданнях;
- 5) культурологічні проекти, з яких архіважливо виділити два найрезонансніші: академічний майстер-клас „Від книги – до мети”, телепроект „Велич особистості” [М. Тимошик 2019, с. 6].

Сьогодні надзвичайно популярними є онлайн-ЗМІ, зокрема блоги. За тематикою переважно блоги І. Фаріон суспільно-політичні, тому змістове наповнення статей вирізняються злободенністю, різкістю; часто мовознавиця

в текстах розкриває негативні процеси в освітній та культурній сферах держави, що марковане незламним прагненням до справедливості. Внаслідок чого у блогах найяскравіше репрезентована специфіка функціонування експресивних засобів.

„Українська правда” – суспільно-політичне інтернет-видання, засноване Георгієм Гонгадзе у 2000 р., а проєкт „Українська правда: блоги” виник у 2007 р., авторами-блогерами виступають журналісти, письменники, політики, спортсмени та ін.

Згідно з СУМ-20, блог це – „веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення та мультимедія злободенної тематики, що регулярно додаються: *Наводять цитати з блогів у своїх статтях і вельми поважні видання – наприклад, онлайнова версія британської газети «Гардіан» (їх журн.)*” [СУМ-20, с. 181].

Війна в Косово 2000 р. активізувала процес послугуванням соціальними мережами для висвітлення політичних явищ, оскільки фото та репортажі з місця подій очевидців були начасними за сюжети ЗМІ. Блог від англ. *weblog* (мережевий журнал, щоденник подій) – „окремий веб-сайт або його розділ, що регулярно оновлюється, матеріали якого (пости) можуть містити тексти, фотографії, відео” [В. Шевченко 2012, с.332]. Блогосфера – сукупність усіх блогів, що зазвичай виокремлюють за національним чи мовним принципом [В. Шевченко 2012, с.333]

На думку Н. Стеблиної, політичні блоги є самостійним і контрастним явищем блогосфери й становлять важливу частину традиційної політичної комунікації (здебільшого односпрямованої, оскільки автори не реагують на висловлення коментаторів) [Н. Стеблина 2016, с. 61].

До функції блогів І. Тонкіх зараховує інформаційну, комунікативну, аксіологічну (цінніснорегулятивну), соціальної організації [І. Тонкіх 2012].

Л. Орбан-Лембрик зауважує, що для публікацій блогів на відмінно від традиційних ЗМІ характерна більша свобода у формулюванні думок чи поглядів, що й засвідчують уживані у них мовностилістичні засоби. „Формат

особистого щоденна дозволяє використовувати розмовну лексику, сленг і навіть жаргон, іронічні й саркастичні висловлювання, оціночні судження тощо” [Л. Орбан-Лембрик 2004, с. 296]. Подібної думки дотримується О. Кузнецова: „блог дає свободу вираження думку більшу, ніж будь-яке традиційне друковане видання, радіомовлення, телебачення, інформажентство, навіть Інтернет-ЗМІ, адже блогер сам собі встановлює рамки свободи вираження думки, свободи оцінки фактів, подій, часу викладу матеріалів в Інтернет” [О. Кузнецова 2013, с. 117–123].

Незалежність, об’єктивність, безкоштовність та багаточисельна аудиторія – це переваги блогів за А. Васильєвою [А. Васильєва 2017, с.119–122]. Розглядаємо блог у системи жанрів публіцистичного дискурсу.

Як стверджує С. Шабат-Савка, публіцистичний дискурс вирізняється такими ознаками як „точність, цілеспрямованість, логічність й афоричність викладу, експресія та емоційність мовлення, свідоме використання мовних засобів, що увиразнюють інтенцію впливу як глобальну настанову публіцистичного дискурсу”[С. Шабат-Савки 2019, с. 227].

І. Мудра пропонує таку класифікацію блогів:

- 1) за ресурсом розміщення: власний сайт, рубрика в інтернет-ЗМІ чи платформа для блогерів;
- 2) за авторами: авторський чи корпоративний;
- 3) відповідно до наявності мультимедія: текстовий блог, фотоблог, відеоблог та блоги змішаного типу тощо [І. Мудра 2019, с. 76–80].

Найбільш популярним різновидом блогів є персональний, який створений у формі щоденників чи коментарів та систематичного оновлюється [Б. Потятиник 2010].

Для блогосфери є певна закономірність, що писемна мова набуває функції усної, тому писемний варіант мови „отримує” лексику розмовного мовлення [Зайцева С. В., Левун Н. В. 2016]. Як-от, явище „бойового суржику” є яскравим прикладом навмисного порушення норми для досягнення певного прагматичного ефекту. „Виник „бойових суржик”

серед українських фейсбук-блогерів у період Революції Гідності” [І. Бабій 2020, с.18]. Процес „орозмовлення” масмедійного простору є джерелом експресивізації письмової комунікації. Таку тенденція вважаємо позитивним явищем і цілком логічним продовженням української традиції, що сягає своїм корінням демократичної форми розвитку держави.

До лексики розмовної мови уналежнюємо такі групи: власне розмовну лексику, просторіччя, грубе просторіччя або вульгаризми, суржикізми, соціолектні вияви. Зауважуємо, що в українському лінгвістичному дискурсі чітких критеріїв для ідентифікації підгруп немає, як і закріпленого місця слів у певній групі, адже вони залежні від швидкозмінних позамовних чинників.

4. Ключові методи дослідження засобів мовленнєвої експресивності Ірини Фаріон

Метод як шлях дослідження певного явища залежить від багатьох чинників. Згідно з основними постулатами – системності та рівневої ієрархії мови – антропоцентричною і комунікативною спрямованістю наукової парадигми, а також з принципом синергетичної природи мови витворюємо власну методологію дослідження засобів експресивізації мовлення Ірини Фаріон.

Експресивність – це складна лінгвістична категорія, теоретичні засади й принципи вивчення якої розвивали в стилістичному, семантичному, синтаксичному, прагматичному, психолінгвістичному, соціолінгвістичному та ін. аспектах, ґрунтуючись як на одиницях певного мовного рівня, так і на сукупності різнорівневих мовних одиниць. Це спричинює використання загальнонаукових та лінгвістичних методів і прийомів та найчастіше їх комбінування, що й виявляє авторську специфіку дослідження.

Серед загальнонаукових методів використовуємо аналіз і синтез для ідентифікації засобів експресивного вираження та метод кількісних

підрахунків, що здатний репрезентувати тенденції і сформулювати можливі закономірності функціонування експресивних засобів в усному й писемному різновидах тексту.

До основних методів дослідження зараховуємо: описовий, функціональний, контекстуально-інтерпретаційний методи й прийоми аналізу структурного методу. Так, описовий метод спрямований на загальний аналіз та систематизування виокремлених мовних одиниць. За допомогою функціонального методу окреслюємо художньо-естетичні і прагматичні здатності експресивних засобів у текстах. Контекстуально-інтерпретаційний метод визначає авторські мотиви та цілі, загальний зміст виступів, які зумовлюють послугування тими чи тими засобами. З метою встановлення словесного оточення, що потенційно допомагає схарактеризувати експресивність, застосовуємо дистрибутивний аналіз

З огляду на дослідження конкретних мовних одиниць, зокрема графічних, лексичних, синтаксичних та ін., послуговуємося спеціальнолінгвістичними методами й прийомами. На початковому етапі варто вживати дефініційний аналіз, позаяк лексикографічний зміст здатний ідентифікувати лексичну чи семантичну експресивність. Далі послуговуємося компонентним і словотвірним аналізом. Перший передбачає виокремлення сем у структурі значень, а другий – формальних мотиваторів експресивізації.

Структурний аналіз допомагає з'ясувати формальні різновиди синтаксичних експресем та визначає характер взаємодії різнорівневих засобів в експресивних єдностях як одиницях текстового рівня.

Отже, застосування вказаних методів і прийомів для аналізу матеріалу дає змогу з'ясувати особливість мовленнєвої експресивності Ірини Фаріон, обґрунтувати певні тенденції розвитку нової галузі – експресології.

Висновки до розділу 1.

Інтенсивна виразність інтенції мовця вербалізована різнорівневими одиницями, які передають суб'єктивне ставлення людини до позначуваних фрагментів дійсності. Експресивні виражально-зображальні засоби часто марковані екстралінгвальними та інтерлінгвальними чинниками. Ці причини зумовлюють різноаспектні дослідження експресивності (лексикологічні, стилістичні, синтаксичні, соціолінгвістичні, психолінгвістичні). На наш погляд, синтезія їх в єдиному дослідженні дасть змогу об'єктивно інтерпретувати увиразнення мовлення.

Функціонування експресивності насамперед пов'язане із категоріями суб'єктивної модальності й емотивності. Також виявляємо зв'язок експресивності з понятими оцінності, образності, інтенсивності, стилістичного забарвлення. Зазначені лінгвістичні категорії прийнято не ототожнювати, а вважати їх субкатегоріями до ширшого поняття експресивності.

Лексика є найбільш динамічною і найбільш чутливою до впливу чинників, тому її вважають ядром експресивності. На межі XX – XXI століть лексична експресивність цікавила багатьох українських дослідників П. Горещкий, М. Жовтобрюх, А. Грищенко, В. Чабаненко, Н. Бойко, О. Сидоренко, Н. Гуйванюк та ін.

У 1960-х рр. XX століття фіксують початок активізації наукового зацікавлення синтаксичними одиницями експресивного вираження, а також тоді й виникає термін „експресивний синтаксис”. Питання реалізації експресивності на синтаксичному рівні висвітлено у наукових розвідках українських стилістів І. Білодіда, С. Єрмоленко, А. Мойсієнка, А. Коваль О. Пономаріва, В. Чабаненка, І. Чередниченка, синтаксистів Н. Гуйванюк, М. Вінтоніва, П. Дудика, А. Загнітка.

Усне мовлення виступає субстратом експресивних синтаксичних одиниць (парцеляція, приєднування, лексичний повтор та ін.), адже в усній мові яскраво представлені процеси мовної економії, сегментації, розчленування тексту. Ряд синтаксичних засобів експресивізації є відкритим

і динамічним. Ще з античного періоду грецькі та римські оратори використовували риторичні фігури, за допомогою яких досягали яскравості й образності висловлення та надзвичайного впливу на аудиторію слухачів. Однак до експресивних синтаксичних засобів можуть зараховувати як спеціалізовані мовні звороти, так і конструкції, що за своїми характером не є експресивними, але за певних умов можуть набувати збільшеної виразності. Останній процес характерний для художнього, публіцистичного, ораторського, релігійного стилів.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ „ОРОЗМОВЛЕННЯ” ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ І. ФАРІОН

2.1. Узуальні репрезенти експресивності

2.1.1. Розмовна лексика – нормативний засіб лексичної експресивності

Розмовна лексика об'єднує слова, що входять до складу літературної мови, **не порушуючи її норм**. А „нормою для мовців є знання про те, як висловити думку, зразок позначення певного поняття або реалії, єдино можливий або найкращий із можливих” [Є. Карпіловська 2011, с. 43].

Частіше експресивність може з'являтися за допомогою зовнішніх словотвірних елементів до прозорої мотиваційної вихідної бази, хоча буває, що внутрішня форма її зберігає здавна, а з'ясування етимології (іноді й способу творення) вимагає спеціальних розвідок.

Морфеми з позитивною чи негативною забарвленістю є надзвичайно продуктивними засобами експресивізації слова, за допомогою якого мовець виражає власну оцінку довкілля, оскільки „кожен окремий словотвірний афікс-суфікс чи афікс-префікс – це семантично й стилістично неповторна, суто індивідуальна мовна одиниця, яка не може бути компенсована й замінена жодним іншим афіксом, бо кожен із них виконує в структурі слова свою функцію” [П. Дудик 2005, с. 182]. Аналізуючи нинішній процес словотвору, дослідниця М. Плющ указує, що „у сучасній українській мові за допомогою суфіксальних формантів виражаються різні відтінки зменшеності, здрібнілості, пестливості та збільшеності, згрубілості, інших негативних ознак. У назвах людей превалює експресивно-емоційна оцінність” [М. Плющ 2005, с. 41]. Дослідниця Н. Бойко фіксує перевагу суфіксальних дериватів: „префіксальне вираження емотивно-оцінних значеннєвих планів помітно

поступається суб'єктивній суфіксації не тільки на рівні семантики, а й із погляду формально-граматичного” [Н. Бойко 2006, с. 267]

Залучені деривати з меліоративно-пейоративними відтінками у статтях І. Фаріон цілком підтверджують тези мовознавців Н. Бойко і Т. Хомич, що „для вияву найтонших людських почуттів, емотивних оцінок та їхнього вербального вираження українська мова має винятково багату систему словотвірних засобів – формальних (передусім суфіксальних) показників експресивності” [Н. Бойко і Т. Хомич 2018, с. 40-41].

Розмовну лексику тлумачні словники часто подають із ремаркою **розм.**, а **помірна, стримана** експресивність оцінки нерідко впливає з визначення. Наприклад, слово *писака* має одне значення з ремаркою **розм.**, а інше передає експресивно-емоційна оцінку в самому значенні: „*писака* 1. **розм.** той, хто вміє або любить писати (у 1 знач.) <...> 3. плідний, але неталановитий або безпринципний письменник, журналіст; борзописець” [СУМ-11, т. 6, с. 358].

Класифікуючи розмовну лексику, яку використовує у своєму писемному публічному мовленні І. Фаріон, ми поєднуємо два критерії: 1) лексико-семантичний, 2) словотвірний.

А. Персоніми, розвинені суфіксальним способом, що називають осіб:

– за характером діяльності: розм. *говор-ун* [СУМ-11, т. 2, с. 101] (політ. „той, хто визнає за доцільне поразку уряду своєї країни у війні і бореться за неї”) *поражен-ець* [СУМ-11, т. 7, с. 246]: *А ще один говорун мовою окупанта* (ФТБ 21.05.2015); *Деякі інтернетні писаки вже сичать від злості* (ФІТ 19.07.2013); *Ось тобі і маєш вторинність "язикового вопроса" в країні та ще й істерика ментальних поражениців про недоречність його скасування* (ФКС 02.10.2019);

– за моральними якостями: розм. *брех-ун* [СУМ-11, т. 1, с. 233], *вирод-ок* [СУМ-11, т. 1, с. 474], розм. *ошукан-ець* [СУМ-11, т. 5, с. 838]: <...> *медійних брехунів від Садового* (ФПВ 25.12.2017); <...> *є такий мер ошуканець* (ФРЦ 10.07.2015); *Тому що чужинці президент, прем'єр та їхні васали – моральні виродки* (ФЧЯ 01.10.2015);

Пейоративні суфікси акумулюють емотивність, що реалізує в значенні сем ‘зневага’, ‘презирство’, ‘засудження’, ‘іронічність’, та в синтезії з інтенсифікативно-параметричним складником продукує конотацію, яка експресивізує інтенцію. Суфікси, приєднуючись до твірною основи, не витворюють нової семантики лише вносять до лексеми експресивні відтінки.

Б. Персоніми, сформовані способом основоскладання (композиції), які номінують:

– осіб за національною ознакою: *малорос* [СУМ-11, т. 4, с. 611]: „*Благонамеренніє малороси*” з піною на устах кричать (ФПМ 11.10.2018);

– за вчинками: *головоріз* [СУМ-11, т. 2, с. 113], *душогубець* [СУМ-11, т. 2, с. 449], *лицемір* [СУМ-11, т. 4, с. 501], *перевертень* [СУМ-11, т. 6, с. 138], *словоблуд* [СУМ-11, т. 9, с. 372], *фарисей* [СУМ-11, т. 10, с. 564]: <...> є такий мер *ошуканець і фарисей* (ФРЦ10.07.2015); <...> *лицеміри і фарисейі*, коли це "неглавное" зачіпають? (ФЄК 17.04.2014); <...> які творили потомствени раби та *перевертні* (ФМС 20.10.2015).

В. Персоніми, утворені безафікським способом, що називають соціальний стан: розм. *дурень* [СУМ-11, т. 2, с. 437], *маргінал* [СУМ-20, с. 1572]: *Отже, хвостик біля цифр, що д, розрахований хіба на дурнів* (ФПМ 20.02.2018); *зняти спровоковану бійку тими ж з промосковськими маргіналами* (ФДО 17.06.2013);

Г. Персоніми, розвинені семантичним способом, що називають:

– осіб за ознакою підлеглості: *раб* [СУМ-11, т. 8., с. 424], *плазун* [СУМ-11, т. 6, с. 558]: *Раби і плазуни не можуть змиритися навіть зі смертю Великих* (ФСМ 13.10.2015);

– осіб за рівнем освіченості: *невіглас* [СУМ-11, т. 5, с. 262] (← стсл. *невѣгласъ* „неосвічений, неуцький” [ЕССУМ, т. 4, с. 59]): *І ці невігласи в чорних сукенках* <...> (ФПВ 25.12.2017);

Г. Номени, утворені суфіксальним способом, що позначають абстрактні реалії за негативним значенням *видов-иськ(о)*, *позор-иськ(о)*:

*По-перше, шкода мені стало тих послів, що вони так публічно виставили себе на **позорисько** через незнання нашої славної української історії і наших національних змагань у розбудові держави (ФПР 03.01.2020); Не говоріть оцього абсурдного "червоні лінії", які він перейшов давним-давно, коли ще кривлявся в 95 кварталі – **видовиську** для черні (ФЗН 2.02.2020);*

Д. Номени, утворені **семантичним** способом, що позначають результат діяльності людини:

– за позитивною значенням для утвердження авторитету держави:
*дітище: В Ірпені, в Будинку творчості Він разом із В. Дончиком, В. Тереном, В. Брюховецьким писали Програму Народного Руху України – це основне політичне **дітище** майстрів пера, що переводило Україну з колоніальних часів, здавалося б, у самотійні (В. Терен І, с. 7). (ФМС 08.08.2021);*

– за негативною значенням для утвердження авторитету держави:
*твориво: І запропоновано ось таке глобалістське **твориво**: "Як свідчить історичне минуле, чимало труднощів вже позаду. Сьогодні, Україна це європейська країна. І саме від нас залежить майбутнє нашої держави" (розділові знаки зберігаю) (ФСР 07.09.2020);*

Е. Ад'єктиви, розвинені **префіксальним** способом, що називають:

– надзвичайно високий ступінь вияву інтенсивності якої-небудь ознаки: **безцінний** [СУМ-11, т. 1, с. 153], **не-зрівнянний** [СУМ-11, т. 5, с. 322], **недосяжний** [СУМ-11, т. 5, с. 300], книж. **не-знищенн(ий)** [СУМ-11, т.5, с. 321], **не-спинний** [СУМ-11, т. 5, с. 386], **не-оцінений** [СУМ-11, т. 5, с. 351]; **не-самовитий** [СУМ-11, т. 5, с. 381], **не-стерпний** [СУМ-11, т. с. 389], **надскладний** **пре-великий** [СУМ-11, т. 7, с. 525], **пре-чудовий** [СУМ-11, т. 7, с. 549]; <...> але доля цього **безцінного** рукопису досі не відома... (ФЗП 06.09.2019); А ще подальша **незрівнянна і недосяжна** для них НАША праця (ФПМ 23.04.2017); А Шевченко таки повернувся в Україну і ще жоден політичний діяч не сягнув його внутрішньої сили та **неспинного** чину (ФКС 02.10.2019); Це **неоцінений** дар від Бога (ФН 24.08.2013); І це попри те, що вони, на **превелике горе** (ФПМ 20.02.2018); наказ Квіта –

пречудові патрони для вбивства українців всередині країни(ФВЛМ 06.11.2019); Зрештою, це підтверджує **несамовита** <...> боротьба за поширення російської мови в Україні (ФДМЗ 14.12.2016); <...> ставали символом **УКРАЇНСТВА** всупереч **надскладним** суспільним обставинам (ФКПВ10.09.2019); Отже, залишилася лише країна Україна. **Незнищенна і Непоборна** (ФЗН 2.02.2020); А мама натомість ділиться **нестерпним** болем: "Дуже важкі були знущання, смерть довга і в муках... На тілі опіки від електроструму, недопалків, щічка сина проколота, скрізь синці, тіло як свердлили... (ФМС 9.10.2021)

– відсутність важливої для мовця ознаки: **без-ідейний** [СУМ-11, т. 1, с. 130]: Тобто маємо цілком логічний симбіоз партії влади – БПП, НФ, Самопоміч – **безідейні** <...> ГІБРИДИ (ФПМ 23.04.2017).

Префікси **без-, не- пре-** продукують не лише експресивні відтінки, а й витворюють нове семантичне наповнення із протилежним значенням ознаки, характерним для твірного номену, наприклад, **безідейний** „відсутність в комусь чи в чомусь поглядів, переконань, принципів культурних, політичних і т.д.”, **недосяжний** „до кого не можливо зрівнятися”, висхідна лексема **оцінений** позначає предмет, який є визначений певною ціною, а префік **не-** у слові **неоцінений** витворює семантику для характеристики, тому „якому не можливо окреслити ціни”. Префікси **над-, пре-** підсилюють непроцесуальну ознаку.

Є. Ад’єктиви, розвинені **суфіксальним** способом, які номінують ознаки:

– осіб за характеристикою їх вдачі, поведінки, вчинків: **брех-лив(ий)** [СУМ-11, т. 1, с. 233], **бридкий** [СУМ-11, т. 1, с. 234], **залеж-н(ий)** [СУМ-11, т. 3, с. 182], **лицемір-н(ий)** [СУМ-11, т. 4, с. 501], **корис-лив(ий)** [СУМ-11, т. 4, с. 289], **розгубле-н(ий)** [СУМ-11, т. 8, с. 659], **пустослів-н(ий)** [ВТЛ, с.1190], **схарапудж-ен(ий)** [СУМ-11, т. 9, с. 879], **розм ущерб-н(ий)** [ВТС, с. 1524]; <...> **безідейні, брехливі, пустослівні, корисливі, лицемірні ГІБРИДИ** (ФПМ 08.09.2017); Так себе поводять лише **залежні, несаможиттєві**

та *ущербні істоти* (ФПМ 20.02.2018); <...> *бридкий* ви яничар, товаришу (не пане) прем'єр-мініст. (ФМС 20.10.2015); <...> *схарапудженої* чиновниці (ФЧП 04.05.2017);

– абстрактних явищ: *ганеб-н(ий)* [СУМ-11, т. 2, с. 26], *огид-н(ий)* [СУМ-11, т. 5, с. 613]: *Долучаю їхнього листа про ганебну МОВНО-ІДЕОЛОГІЧНУ правду про цей виш* (ФСМП 12.09.2017); *Цю огидну рабську залежність підтвердив* <...> (ФМС 20.10.2015);

– стану предметів: *засмальцьова-н(ий)* [СУМ-11, т. 3, с. 318]: <...> *витягуючи з якогось засмальцьованого мішечка хрестик* (ФДМ 25.08.2015).

Ж. Ад'єктиви, розвинені:

– розвинені **афіксами-інтенсифікаторами** найвищого ступеня порівняння прикметників, які позитивно оцінюють певну ознаку: *най-свят-іш(i)*, *най-відповідн-іш(ий)*, *най-доречн-іш(ий)*, *най-важлив-іш(ий)* [ВТС, с.717] *най-потрібн-іш(ий)*, *най-яскрав-іш(ий)* [ВТС, с.718];: *найсвятіші* номени "мама", "тато", "батьки"; <...> *в найвідповідніший і найпотрібніший* для цього день – 23 лютого 2014 року (ФКС 02.10.2019); <...> *що хлопцям було б найдоречніше* принести книжки... (ФПВТ05.10.2014); <...> *це найважливіша* МОВНА подія року (ФМП 08.04.2017);

А МОВА і є нашим найяскравішим визначником (ФМЛ 13.10.2016);

– розвинені **афіксами-інтенсифікаторами** найвищого ступеня порівняння прикметників, які негативно оцінюють певну ознаку: *най-благодатн-іш(ий)*, *най-загрозлив-іш(ий)*, *най-пекуч-іш(ий)*, *най-скандальн-іш(ий)*: *Донбасі, бо там найблагодатніший ґрунт* <...> *найпекучіший докір* їхньому рабству (ФВВ 17.07.2014); *Найзагрозливіше* малоросійство у мовно-культурній царині (ФПС 30.04. 2015); *Найскандальніша* в ньому мовна сьома стаття (ФЗП 17.03.2017);

– розвинені **префіксально-суфіксальним** способом творення, які вказують

на стан особи: *оспалий* [СУМ-11, т. 5, с 782]: <...> *щоб зростати й міцніти сьогодні і показувати гідний шлях для розгублених, оспалих, нецілісних сучасників **оспалих** сучасників; <...> **бридкий** ви яничар, товаришу (не пане) прем'єр-мініст.* (ФМС 20.10.201).

на інтенсифікований вияв ознаки: *не-здола-нн-(ий)* [СУМ-11, т. 5, с.316], *не-побор-н-(ий)* [СУМ-11, т. 5, с. 356] : *Ми сильні і **нездоланні** знаннями про себе* (ФПС 27.01.2021); *Отже, зосталася лише країна Україна. **Незнищенна і Непоборна*** (ФЗН 2.02.2020).

Мовознавці стверджують, що „в прикметниках вищого ступеня порівняння простежується відсутність суб'єктивної оцінки мовця” [О. Безпояско, К. Городенська 1987, с. 126]. На нашу думку, автор у контексті автоматично актуалізує емоційно-оцінний потенціал таких дериватів, бо саме він вирішує, який предмет реалії чи ірреалії буде позначений певним словом .

3. Ад'єктиви, розвинені семантичним способом, що вказують

– на дуже високий ступінь вияву інтенсивності певної ознаки предмета чи явища: *карколомний* [СУМ-11, т. 4, с. 106], *кричущий* [СУМ-11, т. 4, с. 354], *сатанинський* [СУМ-11, т. 9, с. 60]: <...> **кричущі** статті з мовного законопроекту N5670 (ФЗП 17.03.2017); *За логікою **сатанинського** терору* <...> (ФПП 03.09.2018); <...> **карколомна** боротьба за поширення російської мови в Україні (ФДМ 14.12.2016).

– на нестійкий чи підлабузницький характер: перен. *гнилий* [СУМ-11, т. 2, с. 93], *лакейський* [СУМ-11, т. 4, с. 438]: *Дякую, **гнила** Європо, що не даєш здеморалізуватися* (ФШВ 16.02.2020); ***лакейська** англійзація на тлі ДЕМОНСТРАТИВНОГО УСУНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПЕРЕДУСІМ З ОСВІТИ та НАУКИ* (ФМА 19.04.2019);

II. Вербоніми, сформовані семантичним способом, що оцінюють:

– процес говоріння за допомогою вербоніма з іншої лексико-семантичної групи: *ліпити* [СУМ-11, т. 4, с. 520], *пирскати* [СУМ-11, т. 8, с. 21], *скавчати* [СУМ-11, т. 9, с. 238], *шваркотати* [СУМ-

11, т. 11, с. 426]: <...> *щось показного ліплять* укрмовою (ФЗПО 06.09.2019); *Скавчать* маргінали, *пирскають* злістю замовні писаки (ФПП 30.06.2013); <...> як *шваркотав* по-російському Садовий (ФМО 28.10.2014);

– характер виконання дії, залежної від прийняття вольових рішень: *вовтузитися* [СУМ-11, т. 1, с. 712]: Він нетерпляче *вовтузиться* <...> (ФДМ 25.08.2015);

І. Адвербіативи, розвинені **суфіксальним** способом, які номінують ознаку дії: *брутально* [СУМ-11, т. 1, с. 242]: *Хто ж ті ПЕРСОНИ, що створили цей закон і брутально "проголосовували" його в парламенті?* (ФДМ 14.12.2016).

К. Адвербіативи, утворені **афіксами-інтенсифікаторами**, що номінують ознаку стану предмета чи ознаку дії: *най-небезпечн-іш(е) н*, *най-осново-іш(е)*, *най-показов-іш(е)*, *най-повн-іш-е* [ВТС, с.718]: <...> *найнебезпечніше* – у царині науки (ФПМ 11.10.2018); <...> *найпоказовіше* про це свідчить Ст. 1, пункт 2 (ФЗП 17.03.2017); <...> *яке найповніше* свідчить <...> (ФМЛ 13.10.2016).

2.1.2. Елементи зниженої лексики у протистоянні з нормою

2.1.2.1. Різко знижена експресивна і вульгарна форми просторіччя

Лексику із **різко зниженою експресивністю** та **вульгаризми** ідентифікуємо як **просторічні форми** лексики розмовної мови. У тлумачних словниках їх подають частіше з відповідними ремарками (*зневажл.*, *несхвал.*, *фам.*, *лайл.* та ін.) або на ці оцінні маркери найбільшого вияву зневаги до кого- або чого-небудь (*зневажливий*, *фамільярний*, *лайливий* / *лайка* та ін.) можна натрапити у формулюваннях лексичних значень. У просторіччях цих двох різновидів, на відміну від розмовної лексики, переважає конотативний компонент **оцінки** над денотатом.

Просторіччя з різко зниженою експресивністю складають кілька підгруп:

А. Персоніми, розвинені суфіксальним способом для вияву оцінки осіб:

– за ідеологічними переконаннями: розм. („зневажлива назва члена комуністичної партії”) *комуняка* [СУМ-20, с. 1371], несхвальн., зневажл. *совок* [УЖ 2005, с. 305]: *І чим не комуняки* (ФПМ 19.05.2016); <...> *коли освіту очолює людина з певним запасом знань совка* (ФЗВ 26.04.2013);

– за видом діяльності: молод., жарт., *бізнес-юк(и)* [УЖ 2005, с. 56], зневажл. *діл-к(и)* [СУМ-11, т. 2, с. 305]: *бізнесюки* <...> *панують в освіті та науці* (ФЗНС 17.01.2017); *ділки* <...> *панують в освіті та науці* (ФЗН 17.01.2017);

– за рисами характеру, поведінкою: зневажл. *посіп-ак(и)* [СУМ-11, т. 7, с.329]: *Ставши Президентом з допомогою своїх відданих посіпак* (ФПІ 08.09.2017);

В. Персоніми, утворені безафіксним способом, що називають соціальний стан: зневажл. *чернь* [СУМ-11, т. 11, с. 311]: <...> *Януковича чернь і криміналітет привели до влади* (ФТП 18.03.2014);

Г. Персоніми, утворені семантичним способом, які позначають осіб:

– за ознакою підлеглості, зокрема пристосуванців, підлабузників: зневажл. *найманець* [СУМ-11, т. 5, с.96], зневажл. *лакей* [СУМ-11, т. 4, с. 438], зневажл. *хлоп* [СУМ-11, т. 11, с. 83], зневажл. *служ-ак(и)* [СУМ-11, т. 6, с.377]: *Ці найманці у ВР тоді проголосували у першому етапі змін за владу Путіна і бандитів* (ФПП 08.04.2016); *Не можуть лакеї не прогнутися тепер перед новим господарем* (ФПМ 20.02.2018); *Хлопе чи, краще, московський холопе!* (ФУП 29.06.2015); *Більшість із перерахованих <...> служаки режиму* (ФМЛ 17.11.2017);

– за рівнем культури: мол. зневажл. *бик* [УЖ 2005, с.54]: *Ці 255 биків і бичиць узаконили сепаратистські середовища ПО ВСІЙ Україні* (ФЗПО 06.09.2019);

– за вчинками: зневажл. *дикун* [СУМ-11, т. 2, с. 276]: <...> *бути меншістю серед більшістю дикунів* (ФЧБ 19.04.2013);

Д. Ад'єктиви, розвинені:

- **префіксальним** способом, що характеризують осіб за розумовими здібностями: фам. *при-шелепкуватий* [СУМ-11, т. 8, с.102]: *Цікаво, що пришелепкувата САДОНЕМІЧ голосувала і за навчання мовами нацменшин, і українською* (ФПП 11.09.2017);
- **суфіксальним** способом, що номінують осіб:
- за ідеологічною характеристикою: *зневажл., несхвальн. совк-ов(ий)* [УЖ 2005, с. 305]: *Невже таку совкову печаль хотіли бачити вільні люди майдану?* (ФМЦ 14.05.2014);
- за національною ідентичністю: розм. „зневажлива назва росіянина”) *кацап-ськ(ий)* [СУМ-11, т. 4, с. 123], <...> *закрити кацапські писки* (ФДМ 25.08.2015).

Вульгаризми представлені **персонімами**, розвиненими **семантичним** способом для номінування:

- осіб за вчинками, мораллю: крим., мол., жрм. *курва* [КСУЖ 2003, с.156], *тварюка* [СУМ-11, т. 10, с. 46], лайл. *хрунь* [СУМ-11, т. 11, с. 157], жрм., крим. *путана* [УЖ 2005, с.281], розм. *проститутка* [СУМ-11, т. 8, с. 298]: <...> *возговори на зло тварюці* (ФУП 29.06.2015); *Підспівали їм галицькі хруні* <...> (ФПК 12.10.2014); <...> *із медійними путанами* (ФПВ 25.12.2017); <...> *політичних проститутток* (ФЗПО 06.09.2019); *Подавіться ними, курви політичні* (ФЗП 06.09.2017).
- осіб за розумовими здібностями, рівнем освіченості: *блазень* [СУМ-11, т. 1, с. 196], лайл. *ідіот* [СУМ-11, т. 4, с.12]: <...> *яко блазень вітав Януковича з уродинами 2011 рок* (ФМО 28.10.2014); <...> *забрати Свободу з парламенту, і то руками ідіотів.* (ФЗП 06.09.2019);
- частин тіла людини: вульг. *морда* [СУМ-11, т. 4, с. 801], вульг. *писок* [СУМ-11, т. 6, с. 364]; <...> *із розумним виглядом "морди" і задля високих цілей* (ФПМ 23.04.2017); <...> *нема їм кому закрити кацапські писки* (ФДМ 25.08.2015);

- злочинної спільноти: крм. *брат-в(а)* [СУМ-20, с. 203]: *дивується з феномену Януковича та його "братви"* (ФЧБ 19.04.2013);
- ідеології: зневажл. лайлив. *лайно* [СУМ-20, с. 1472]: *<...> а не видаватимуть медведчуківське лайно за мовний порятунок нації* (ФПТМ 27.03.2017).

О. Тараненко стверджує, що „стилістика пародіювання, іронічного висміювання (із залученням стилістично знижених мовних одиниць) того, про що досі прийнято було говорити якщо не в шанобливому, то принаймні в стилістично нейтральному тоні, є однією з характерних ознак мовного портрету сучасності” [О. Тараненко 2002, с. 37]. На наш погляд, послугування одиницями зниженої лексики впливає на процес зняття самоцензури, який скорочує відстань між адресантом і адресатом, робить „стосунки ближчими”, адже таке мовлення колись було можливе лише між знайомими людьми. З одного боку, реципієнт починає краще довіряти автору, а з іншого, – у письмовій комунікації, крім раціональної частини повідомлення, читач отримує інформацію про особливість емоційного стану адресанта.

На наш погляд, у цій групі потрібно виокремити цікавий стилістичний ефект старослов'янізмів, які, як зауважує М. Скаб, використовують „як стилістичний засіб, насамперед для надання мовленню урочистого, піднесеного забарвлення” [М. Скаб 2019, с. 20]. Дописувачка І. Фаріон виформовує експресивний контраст зниженого найменування *словом, хочеш перемогти пуйла, на зло тварюці* й відтінку величності початку комунікування рідною мовою *словом, хочеш перемогти <...> возговори на зло <...> і на радість собі **МОВОЮ СВОЇХ ПРЕДКІВ***. Останні три слова акцентовані за допомогою великої літери, таким чином лише більше увиразнює сприйняття інтенції автора.

Стихійне й недоцільне використання репрезентів зниженої, фамільярної, згрубілої лексики без стилістичної мети, безперечно, спотворить письмову комунікацію соціуму. Оцінюючи мовну картину

масмедіа, Н. Тертяк акцентує увагу на тому, що „якість текстів друкованих ЗМІ, мовний смак епохи, формування мовної й концептуальної картини світу реципієнта залежить від мовної і комунікативної компетенції журналіста”, а нині „за рівнем володіння мовою сучасних журналістів (як і письменників) слід віднести до середньо літературного типу мовної особистості” [Н. Тертяк 2008, с. 24].

Отже, дописувачка І. Фаріон своє вправною рукою й суб'єктивним переосмисленням „оживлює” експресивні лексеми, які фіксують відтінки атмосфери ХХІ століття, тому з часом стануть цікавим джерелом для вивчення цієї доби.

2.1.2.2. Суржикізми як одна з просторічних форм

Засилля суржикізмів – помітне явище української публіцистики поч. ХХІ ст. Розширення стилізованих форм суржику як одного з найпоширеніших експресивно-виразних засобів „гри” зі зниженими одиницями мови в сучасній публіцистиці [О. Соболева 2002, с. 4] зумовлені демократизацією суспільства і зменшенням впливу редакторської цензури. О. Стишов вважає процес „орозмовлення” української літературної мови прогресивним явищем, оскільки „розмовні одиниці відіграють важливу роль у процесі автохтонізації, або націоналізації, рідної мови, яка інтенсифікувалася, й активно протистоять тенденції до глобалізації (інтернаціоналізації)” [О. Стишов 2018, с.155–156].

Особливу наукову зацікавленість містять ті суржикізовані елементи, яких мовці використовують з певною прагматичною настановою, відображаючи особливості свого мовомислення. І. Фаріон трансформує гасла, висловлення, політичні ідеологеми, джерелом походження яких є російський пропагандистський дискурс, висловлення українських політиків тощо. При цьому авторка реалізовує суржикізми, часто беручи їх у лапки.

Стилістичну функцію цих одиниць, здається, можна порівняти з явищем алюзії, що витворює „численні асоціації за рахунок натяку на події, факти, персонажів інших текстів” чи ремінісценції [О. Селіванова 2006, с. 24]. Напр., словосполука „єдіная страна” (04.03.2014) походить з другої частини лозунгу «*Єдина країна. Единая страна*», поширеного на українських теренах від початку окупації Донецької та Луганської областей нібито для консолідації українського суспільства. Схожість словосполуки «*єдіная страна*» з назвою правлячої в Росії партії „Единая Россия” і просування в Україні подвійних стандартів (напр., ліберальної двомовності) замість чітких засад національної політики І. Фаріон гостро критикує.

Більшість суржикізмів репрезентовані фонетично „українізованими” російськими словами, переданими за допомогою української графіки: *населенія, певіца, „среди”, „терпимость”, „человекав”, „ваюем і валантьорім”, „велікій магучій”, „какая разніца”, „право человека”, „Єдіная страна”*.

За нашими спостереженнями, І. Фаріон уживає суржикізовані елементи для:

1) характеристики особи за суспільно-політичними поглядами: *Такі пасажі „(не) культурних деятелєй” невеликовні хоча б тому, що вони завжди знаходять підтримку у провінційних холуїв по всьому пострадянському просторі* (18.03.2014);

2) маркування національної належності особи: *Мимоволі згадується одіозно негативний персонаж московської історії, що заторкнув собою нашу країну, – Єкатєріна Вторая* (19.09.2013);

3) іронізування щодо реалій сучасності, вартих роздумів, оцінки громадян України: *Це не визнають політично упереджені щодо української ідеї та ті, що охлосом зовуться, себто витворені радянським часом із мантрою „ліш би человек бил хороший”, „какая разніца”* (17.07.2014);

4) експлікації дихотомії „свій-чужий”: *Чому „побєда” для нас ніколи не стане „перемогою”?* (08.05.2013).

Отже, суржикізм – багатофункційні одиниці мовлення І. Фаріон, які, по-перше, є важелями закріплення національної ідеї в українському суспільстві на тлі боротьби з мислевірусами; по-друге, віддзеркалюють світоглядну україноцентричну позицію авторки, її емоційне ставлення до політичних подій у державі.

2.2. Оказіональні експресиви як результат оригінального мовомислення І. Фаріон

Ми живимо в час багатий на різноманітні події, а сьогодення вимагає поширювати інформацію надзвичайно швидко, і слова, що існують, інколи не здатні яскраво відтворити реалії, тому автор, завдяки своєму світовідчуттю й таланту, актуалізує оказіональні дериваційні можливості мови і номінує явища довкілля. Індивідуально-авторські номінативи своїми експресивними значеннями впливають водночас на мислення й емоційні переживання адресанта, вони „завжди мають конкретну мету й викликають у читачів певні асоціації. Для них характерні величезні стилістичні можливості, оцінна сила, поняттєва, пізнавальна та естетична місткість<...>” [О. Турчак 2015, с. 168].

Нині, спостерігаючи за тенденційними процесами мовної картини у суспільстві, сміливо стверджуємо, що індивідуально-авторська номінація у ХХ століття лише набирала обертів, а в першій половині ХХІ століття „вибухнула” одним із оригінальних засобів експресивізації інтенції мовця. Це є доказом того, що лише незалежність держави та її демократичний вектор функціонування дає змогу людині вільно висловлюватися в будь-якій сфері життя суспільства. Дослідниця Ж. Колоїз доречно характеризує минуле століття і сьогодення, вказуючи, що „попередня епоха – епоха тоталітарного режиму – надмірно гальмувала всі мовні зміни, зокрема й ті, що могли б виявитися цілком прийнятними”, а „специфіка сучасної епохи – свобода від різноманітних обмежень, відхід від колишніх стереотипів мислення,

лібералізації і демократизація суспільства – загалом видозмінює й мовні смаки нашого покоління” [Ж. Колоїз 2007, с. 4].

У лінгвістичній довідковій праці „Словник лінгвістичних термінів” okazіonalіzm визначений як „слово утворене, за продуктивною моделлю, вживане лише в умовах певного контексту” [Д. Ганич, І. Олійник 1985, с. 165], а енциклопедія „Української мови” трактує як „незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утв. [утворене – І.К.] на основі наявного в мові слова або словосполучення, іноді з порушенням законів словотворення чи норми мовної, що існує лише в певному контексті, в якому воно виникло. Оказіоналізми відрізняються від неологізмів, що зберігають свою новизну, незалежно від реального часу їх творення” [В. Русанівський 2004, с.432]. В енциклопедичній дефініції наголошено на експресивному відтінку, обґрунтовано відмінність неологізму від індивідуально-авторського новотвору, але не сказано про відношення між термінами „потенційне слово” і „оказіоналізм”. Оказіоналізм зазвичай не переходить до класу загальноновживаних слів та його новизна є константою, а для неологізму характерна відносна новизна, поширеність серед певної групи людей або перехід до загальноновживаних мовних одиниць. Потенціалізми у широкому розумінні уводять до групи okazіonalіzmів та протиставляють неологізмам. Диференційною ознакою okazіonalіzma і потенціаліzma є те, що останній творений за високопродуктивною моделлю словотворення і не надає експресивно-стилістичного оздоблення інтенції адресата.

У цьому підрозділі послуговуємося дефініцією індивідуально-авторських новотворів Ж. Колоїз. Зважаючи на розмаїття okazіonalіzmnих утворень, мовознавиця пропонує використовувати термін з ширшим значенням „оказіональна деривація”, яка „є процесом матеріалізації, актуалізації мовних потенцій, процесом утворення нових номінативних одиниць (зокрема й лексичних, але не тільки) на основі вже „відпрацьованого”, адаптованого в „мовному просторі” матеріалу” [Ж. Колоїз 2007, с. 10].

Н. Бойко вводить okazіоналізми в функціонально-семантичний тип експресивності, акцентуючи увагу на тому що, „їхня функціональна значимість у художньому та публіцистичному мовленні зумовлена не номінативною функцією, а експресивно-поетичною та експресивно-естетичною, які підпорядковані власне експресивній” [8, с. 50]. Оказіоналізми багатфункціональні одиниці, наприклад О. Стишов розмірковує про те, що „такі новотвори виконують у мові сучасної публіцистики і номінативну, і когнітивну, й експресивно-оцінні функції” [55, с.3]. На наш погляд, експресивна функція все-таки є домінантною, оскільки в значенні індивідуального новотвору номінативність синтезована в єдине ціле з експресивним компонентом.

Дослідниця О. Жижома влучно називає okazіоналізми „словами-образами”, тому що у комунікаційному процесі вони викликають у свідомості читача певний мікрообраз [20, с.190].

Дослідниця Ж. Колоїз дотримується дещо іншого погляду на дериваційні процеси, які є закономірними в історії будь-якої мови: і „саме завдяки їхнім узуально закріпленим результатам мовна система має своє минуле, теперішнє і майбутнє” [Ж. Колоїз 2007, с. 3]. Оказіоналізми є цінними й завжди цікавитимуть дослідників слова, адже, на нашу думку, виражають талант і винахідливість мовомислення автора, оскільки у процесі неологізації в лексемі фіксовано події навколишньої дійсності, неординарне вміння спостерігати за ними й передавати їх за допомогою мовних вмінь і водночас експресивно впливати на реципієнта.

Рівень okazіональності зібраних результатів визначаємо шляхом використання комплексу методів двоетапної перевірки. Інтуїтивний та ідентифікаційний методи прогнозування дозволили сприяти здійсненню первинного збору okazіонального матеріалу. Подальшу перевірку новотворів здійснюємо послуговуючись словниковими працями: СУМ-11, СУМ-1, СУМ-20 (А – ОБМАЛЬ), „Словник новотворів української мови початку ХХІ століття” Г. Віняр та Л. Шпачук [], „Лексико-словотвірні інновації

(2015–2016)”, „Словотворчість незалежної України (2012–2016)” А. Нелюби і Є. Редьки [], „Український жаргон” Л. Ставицької []. Також у процесі визначення рівня okazіональності використовували можливості пошукової системи Google, яка підказує імовірність актуалізації певного неологізму не лише в аналізованих статтях блогу Ірини Фаріон, а й в інших різностильових контекстах сучасних інтенет-дописувачів.

Сукупність okazіональних одиниць репрезентує багаті можливості експресивного лексичного простору мовомислення І. Фаріон. Індивідуально-авторські експресиви створюють мікрообраз, у якому реципієнт прочитує світоглядну позицію і ставлення мовознавиці до політичних подій у державі. Характерною рисою неологізації блогерки є те, що творення okazіональних неологізмів вона супроводжує багатою експресією, у край несхвального ставленням до подій, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, та поєднанням двох слів. А таке явище, як „переважання складних номенів із пейоративною семантикою” через зумовленість негативними явищами суспільного життя, як зауважує І. Мислива-Бунько, цілком відповідають новітній словотвірній тенденції [І. Мислива-Бунько 2014, с.10].

Усі okazіональні одиниці, що функціонують у мовленні І. Фаріон, поділяємо на дві макрогрупи:

А. Okazіональні деривати, утворені від **власних назв**;

Б. Okazіональні деривати, утворені від **загальних назв**.

Подальшу класифікацію здійснюємо з урахуванням **способу словотворення** і двох семантичних категорій: **предметності** й **непроцесуальної ознаки**.

Аналіз зібраного матеріалу продемонстрував такі кількісні показники формування okazіональної лексики:

1) okazіоналізмів, розвинених від власних і загальних назв, є приблизно однаково (**відповідно, 29 і 33 одиниці**);

2) істотну перевагу мають складні okazіональні одиниці (69%), з яких: 43% утворені за допомогою словоскладанням, а 30% – основоскладанням;

3) використання суфіксального (18%), префіксального (4%), семантичного (6%) способів є малопродуктивним.

А. Okazіональні деривати, утворені від власних назв:

а) **персоніми**, утворені **семантичним** способом, що номінують осіб схожих на носія вихідного прізвища за політично-суспільною діяльністю, поглядами поведінкою:

– *Тому через своїх агентів типу **єфремових, симоненків, тарут** та інших політиків-паралітиків, що називають себе опозиціонерами і кандидують у президенти, звучить вимога надати мові окупанта статусу другої державної мови (ФШЯ 24.04.2014): Єфремов → єфремових, Симоненко → симоненків, Тарута → тарут;*

– *<...> притрушені ліберально-європейською пудрою гриневичо-скрипки з незмінними **литвинами** (ФМЛ 13.10.2016): Литвин → литвинами;*

б) **персоніми**, утворені **суфіксальним** способом, що номінують осіб, схожих на носія вихідного прізвища за політично-суспільною діяльністю, поглядами, поведінкою:

– *<...>самопомічні **садовісти** від журналістики взялися знову за свою звичну справу (ФПВ 25.12.2017): Садов(ий) + іст → садовіст;*

– *Звідси і виріс Путін, **путеноїди** (ФБІ 31.12.2014): Путін + їд(и) → путеноїди [СНУ 2017, с.345];*

в) **персоніми**, утворені **суфіксальним** способом, що номінують осіб за прихильністю до певної організації суспільного процесу:

– *Словом, глобалізатори та **англійзатори, сайнсофіли і скопусофіли!** Ніхто у світі не цінує тих, хто сам себе поцінувати не вміє (ФМА 19.04.2017): англійзація + затор → англійзатор, сайнс + філ → сайнсофіли, Скопус + філ → скопусофіли;*

г) **номени**, утворені **суфіксальним** способом, що номінують процесу відповідного до певного політичного чи суспільного явища:

– Як не *московізація*, то **англійзація** – одвічне прокляття слабких, підкорених і залежних (ФМА 19.04.2017): *Англи(я) + зація → англійзація*;

– Ось вони 10 кроків мовної **путінізації** України (ФП 08.09.2017): *Путін + зація → пупінізація*;

г) **персоніми**, утворенні способом **основоскладання (композиції)** двох **антропонімів**, що номінують осіб, схожих на носіїв вихідних прізвищ за політично-суспільною діяльністю, поглядами, вчинками:

– <...>говоримо *Гриневич* – розуміємо **табачникоквіт** і *Порошенко* (ФЗН 17.01.2017): *Табачник + о + Квіт → табачникоквіт*;

– <...>харківські **кернесодобкіни** – горе-сучасники як останній виплід совка (ФПК 07.09.2013): *Кернес + о + добкіни (Добкін → добкіни)*;

– <...>написали закон про державну мову та й проголосували за нього в першому читанні зусиллями виняткових словоблудів у ВР Самопомочі, БПП, НФ, **Тимошенколяшка** (ФПМ 11.10.2018.): *Тимошенко + Ляшко → тимошенколяшко*;

– Словом, Діма Табачник може аплодувати: його недовершену справу блискуче зреалізовують **квітогриневичі!!!** (ФМЛ 13.10.2016): *Квіт + гриневичі (Гриневич → гриневичі) → квітогриневичі*;

д) **персоніми**, розвинені способом **основоскладання (композиції)**, які номінують осіб-виконавців наказів носія висхідного прізвища: *Зайшли до готелю поза спинами янучарів* (ФМС 18.02.2016): *янучар (Янукович + яничар → янучари)* [СНУ 2017, с.451];

е) **персоніми**, розвинені способом **основоскладання (композиції)**, які номінують президента Російської Федерації В. Путіна: *Словом, хочеш перемогти пуйла* <...> (ФУП 29.06.2015): *пуйло* [СНУ 2017, с.344];

є) **топоніми**, розвинені способом **основоскладання (композиції)**, які номінують осіб за їхньою територіальною ідентифікацією: *Заборона*

викладання української мови та літератури від лугандонів (ФВЯ 23.09.2014): **Луганськ + Донецьк** → **лугандони** [СНУ 2017, с.218];

ж) **ідеоніми**, утворені способом **основоскладання (композиції)**, що номінують стан політичних партій:

– <...>стало лакмусовим папірцем на **яценюкобезродність** нашого парламенту (ФСМ 07. 06. 2019): **Яценюк + о + безродність** → **яценюкобезродність**;

– **Панове! Ви не знайдете цього москвохоляцтва ні в законопроекті N5556, ні 5669** (ФНП 06.02.2017): **Москв(а) + о + холяцтво (хохол + як + тв → холяцтво) → москвохоляцтва**;

– **Цікаво, що пришепенкувата САДОНЕМІЧ** голосувала і за навчання мовами нацменшин, і українською... (ФПП 11.09.2017): **Садовий + неміч → садонеміч**;

з) **ідеоніми**, утворені **суфіксальним** способом, що номінують стан політичних партій:

– **Цю валуївщину Квіт сотворив 25 листопада 2014 року** (ФВЛ 06.11.2019): **Валуїв + щин → валуївщина**;

и) **персоніми**, розвинені способом **основоскладання (композиції)**, які номінують осіб-виконавців наказів носія висхідного прізвища:

Словом, зе-орда, здаючи українські стратегічні підприємства, зокрема оборонного циклу, здаючи українську землю як основне "національне багатство, що перебуває під особливою охороною держави" (ст. 11 Конституції України)", неминуче здаватиме й МОВУ як основний знак української ідентичності і кордон власної культури (ФПМ 18.11.2019): **Зеленський + орда → зе-орда**;

і) **персоніми**, утворені способом **словоскладання (юстапозиції)**, що номінують осіб за подвійною характеристикою:

– <...> **притрушені ліберально-європейською пудрою гриневичо-скрипники** з незмінними литвинами (ФМЛ 13.10.2016): **гриневичо (Гриневич → гриневичо) + скрипники (Скрипник → скрипники) → гриневичо-скрипники**;

– <...> вимогу до держслужбовців **ЗНАТИ ДЕРЖАВНУ МОВУ** підтримав лише 61 **депутат-порошенківець** зі 143 (ФПП 02.10.2019): депутат + порошенківець (Порошенк(о) + івець → порошенківець) → депутат-порошенківець;

– **Садовісти-симулякри** (або хруністи), на відміну від своїх спільників з парламентської коаліції, не діють так тупо, як БПП чи НФ. (ФМУ 09.11.2015): садовісти (Садов(ий) + іст → садовіст(и)) + симулякри → садовісти-симулякри;

к) **ад'єктиви**, утворені способами **словоскладання (юкстапозити) й суфіксальним**, що номінують непроцесуальну ознаку відносно антропонімів політичних діячів:

– Саме це положення є наскрізною шизопсихоглосною ідеєю закону, що насправді за **медведчуківсько-порошенківськими і садовістськими** планами має зреалізувати гасло "єдина країна – єдина страна") (ФЗП 17.03.2017): медведчуківськ(ий) (Медведчукт + ів + ськ → медведчуківський) + порошенківськ(ий) (Порошенк(о) + ів + ськ → порошенківський) → медведчуківсько-порошенківський; садовіст(и) + ськ → садовістськими;

– Загинув як наслідок дії **путінсько-порошенківської і світової антиукраїнської підлої змови** (ФПМ 05.10.2016): путінськ(ий) (Путін + ськ → путінський) + порошенківський → путінсько-порошенківської;

л) **ад'єктиви**, утворені **способами словоскладання (юкстапозити)**, що номінують непроцесуальну ознаку відносно ергонімів політичних партій:

– Цей сценарій не зуміли втілити: Свободу не вдалося використати у **путінсько-ригівській** грі. (ФМС 18.02.2016): путінськ(ий) + ригівський (від ергоніма Партія регіонів) → путінсько-ригівський;

– Понад то, ті **комуністично-регіональні "существа"** ще й руками, наче граблями, розмахують (ФПП 30.06.2013): комуністичн(ий) + регіональний (від ергоніма Партія регіонів) → комуністично-регіональний;

Оказіональні одиниці, розвинені від антропонімів, мають у своєму значенні експресивний компонент унаслідок повторного залучення прізвищ

носіїв або організацій політичної сфери, які скомпрометували себе поглядами, діями, вчинками, поведінкою у суспільстві. Найбільше такі інновації представлені композитами та юкстапозитами, що мають значний експресивний потенціал за рахунок синтезії двох номенів у єдине модифіковане поняття. Наприклад, композит *керсенодобкіни* похідний від двох антропонімів політичних діячів М. Добкіна й Г. Кернеса, які відомі своїми антиукраїнськими та проросійськими поглядами, тому, використовуючи цей okazіоналізм, авторка дає зневажливу та негативну характеристику особам, що схожі своєю діяльністю на носіїв висхідних прізвищ. Мовознавиця О. Турчак вважає, що використання складних слів у публіцистиці є результатом процесу тенденції „економії мовної енергії” [60, с. 3]. Водночас процес неологізації потребує неабияких мовних зусиль і винахідливості автора. У монографії „Експресивна семантика: дискурсивна інтерпретація” зазначено, що „експресивні можливості подібних [складних – І. К.] словотвірних okazіоналізмів досить потужні, оскільки їхня семантика обрамлена своєрідністю та оригінальністю внутрішньої форми, що виразно маркована зовнішньо” [Н. Бойко, Т. Хомич, 2018 с. 96].

Специфікою процесу неологізації І. Фаріон є те, що okazіоналізми утворені без порушення норм словотворення, і це демонструє фаховий підхід до створення okazіональних одиниць мовного арсеналу. Суфіксальні деривати (*садов-іст, англій-зація, англій-затор(у), сайнсо-філ(у), скопу-філ(у)*) відображають нинішню мовленнєву моду на афікси. Наприклад, О. Стишов подає перелік високопродуктивних нині суфіксів і запозичених суфіксоїдів, серед яких ті, що їх використовує І. Фаріон у словотвірному процесі (-іст, -зація, -затор, -філ) [О. Стишов, с. 62-63].

Б. Оказіональні деривати, утворені від загальних назв:

а) **персоніми**, розвинені **семантичним** способом, які номінують колишнього президента П. Порошенка:

– <...> *пан однотуровий* володіє на *вкрай посередньому рівні* (ФСМ 05.06.2015): *однотуровий* [СНУ 2017, с.285];

б) **персоніми**, розвинені **семантичним** способом, які номінують внутрішньо роздвоєних осіб:

– *лицемірні ГІБРИДИ, що цілком накладаються на певну політичну атмосферу суспільства (ФПІ 08.09.2017): гібриди;*

в) **персоніми**, утворені **префіксальним** способом, що номінують осіб за соціальної ідентифікацією:

– ***Недоукраїнці**, малороси, гібриди <...> (ФМО 20.05.2018): недо + українці(і) → недоукраїнці;*

г) **персоніми**, розвинені **суфіксальним** способом, котрі номінують ознаку відносно прізвиська ліліпутін:

– *<...> від колоніалізму московських **ліліпутіних** (ФНВ 15.02.2014): ліліпуті-н(их) СНУ 2017, с.214];*

г) **персоніми**, утворені **суфіксальним** способом, що номінує осіб жіночої статі:

– *Бо ці 255 биків і **бичиць** узаконили сепаратистські середовища (ФЗП 06.09.2019): бик + иць → билиця;*

д) **персоніми**, утворені **суфіксальним** способом, що номінують осіб за їхніми внутрішніми характеристиками, які зумовлені аморальними вчинками:

– *<...> це **потворисько** народжене у Києві (ФДТ 19.09.2013): потвора + иськ(о) → потворисько;*

– *<...> мовно-освітнє **ганьбисько** (ФМЛ 13.10.2016): ганьба + иськ(о) → ганьбисько;*

е) **персоніми**, утворені способом **основоскладання (композиції)**, що номінують осіб за внутрішніми характеристиками:

– *Агроном та ніби "**лінгвоюрист**" взяли до духовної основи нації – і вийшло "язикове" потворисько (ФПМ 04.06.2019): лінгвістичн(ий) + о + юрист → лінгвоюрист;*

– *Натомість – ви **брехнеполивачі** та облудники – просто мішки з брудними грішми (ФББ 27.09.2013): брехн(я) + е + поливач (поливати + ач → поливач) → брехнеполивач;*

– Творці закону для "д" (тобто для **гібридодурнів**), звісно, що чолом геннулися перед мовами ЄС (ФПМ 20.02.2018): гібридн(ий) + о + дурень → гібридодурнів;

– Новий переділ Європи, здійснений так званою антигітлерівською коаліцією на Кримській конференції 1945 року, спричинив незагойні рани на українській етнічно-національній душі, відшматкувавши від неї її споконвічні **етноклітини**, що не переставатимуть магічно тягнути до себе насильно виселених, репресованих і катованих українців та їхніх нащадків(ФПУ 08.05.2013): етнос+ клітин(и) → етноклітини;

є) **персоніми**, розвинені **основоскладання** способом, що номінують осіб, які є псевдопатріотами:

– <...> і **вишиватник** Бригинець (ФЗП 06.09.2019)
вишивка+ватник [СНУ 2017, с.69];

ж) **персоніми**, утворені способом **словоскладання (юкстапозити)**, що номінують політичних діячів відносно їх поведінки, вчинків та внутрішніх рис характеру:

– <...> логічно, що мої **побратими-нардепи** НЕ голосували за це мовно-освітнє ганьбисько (ФМЛ 13.10.2016): побратим + нардеп → побратим-нардеп

– <...> союз причепуреного запанілого хохла та **чужинця-олігарха** – основна проблема України як залежної і ще не ствердженої держави. (ФМУ 09.11.2015): чужинець (чужий + ець → чужинець) + олігарх → чужинець-олігарх;

– <...> **мер-фарисей** разом зі своїми блазнями возговорив мовою окупації начебто на угоду "рускоязычним"...(ФТП 18.03.2014): мер + фарисей → мер-фарисей;

– Цьогоріч зі сцени лунало менше фальшу – було менше **політиків-паралітиків** (ФПМ 19.05.2016): політик + паралітик → політик-паралітик;

– І де є ще таке приниження і такі **міністри-ідіоти**? (ФЗН 17.01.2017): мініст + ідіот → мінст-ідіот;

– Великий советський терор, без сумніву, породив великі наслідки поневоленої свідомості у різних виявах – від галицьких **пристосуванців-хрунів** до харківських **виродків-дегенаратів**, що воюють із пам'яттю видатного вченого (ФПК 07.09.2013): пристосуванець (пристосуватися + ець → пристосуванець) + хрунь → пристосуванець-хрунь, виродок + дегенерат → виродок-дегенаратж;

– І допомогли йому в цьому не лише московські агенти, а **хохли-перевертні** з суфіксами -енко з мовою окупанта на вустах. (ФПК 12.10.2014): хохол + перевертень → хохол-перевертень;

– Тому з того самого Холодного Яру 1918 року повіяв знову "огонь новий" у битві з московсько-більшовицьким окупантом, який і досі порядкує на нашій землі не лише через чинну кримінально-українофобську владу, але і через всюдисущу ментальність **раба-пристосування**. (ФНП 21.04.2013): раб + пристосуванець → раб-пристосуванець;

– Можна і листа до Америки написати своєму партійному **поплічникові-казнокрадові** Яценюку, який завше публічно обстоював право окупантомовних (ФБВ 22.08.2019): поплічник + казнокрад (казна + о + крад(ій) → кознокрад) → поплічник-кознокрад;

– Теперішня митна війна з Московією така справедлива, закономірна і логічна, що не викликає ані найменшого співчуття до нашого **горе-бізнесу** (ФН 24.08.2013): горе + бізнес → горе-бізнес;

– Геть мокрі, з відчуттям **безсилля-помсти** свободівці поверталися з акцій протесту під стінами ВР (ФПМ 04.06.2019): безсилля + помст(а) → безсилля-помсти;

– <...> друкувати монографії і статті англійською мовою, тобто розвивати науковий стиль **мови-експансіоністки**, подавати список літератури у латинській транслітерації!!!! (ФПМ 19.05.2016): мов(а) + експансіоністка (експансіоніст + к → експансіоністка) → мова-експансіоністка;

з) **ад'єктиви**, розвинені **семантичним** способом, котрі номінують колишнього президента П. Порошенка:

<...> пан однотуровий володіє на вкрай посередньому рівні (ФСМ 05.06.2015): *однотуровий* [СНУ 2017, с.285];

і) **ад'єктиви**, розвинені способом **основоскладання (композиції)**, які номінують ознаку відносно дій:

– *Отже, саме **окупантомовний** хохол* <...> (ФПП 28.03.2016): окупантмовний (окупант + о + мовн(ий) → окупантмовний) [СНУ 2017, с.287];

ї) **ад'єктиви**, утворені способом **словоскладання (юкстапозиції)**, що номінують непроцесуальну ознаку відносно іншої статичної ознаки:

– *З обуренням виявила, що в цьому **бездарно-нікчемному** виданні "Кобзаря", з огляду не лише на дизайн, якість паперу та відсутність елементарного наукового апарату через необхідні примітки і систему подання творів, нема знакових текстів "Розритої могили" та "Холодного Яру".*(ФНП 21.04.2013): *бездарн(ий) + нікчемний* → *бездарно-нікчемний*;

– *А, може, безхатько, сиріточка безнаціональна і **безродна-безнародна**.* (ФСМ 07. 06. 2019): *безродн(ий) + безнародн(ий)* → *безродна-безнародна*;

– *Ще більше цієї наукометричної "сили" маємо, коли за монографію державною мовою науковець у своєму рейтингові від вас, **горе-освітніх** глобалізаторів, отримає всього лиш 40 балів, а за навчальний посібник чи підручник для студента – аж 30!* (ФВЛ 26.02.2018): *горе + освітній* → *горе-освітній*;

– *Тому з того самого Холодного Яру 1918 року повіяв знову "огонь новий" у битві з московсько-більшовицьким окупантом, який і досі порядкує на нашій землі не лише через чинну **кримінально-українофобську** владу, але і через всюдисущу ментальність раба-приспосованця.* (ФНП 21.04.2013): *кримінальн(ий) + українофобський* → *кримінально-українофобський*;

й) **адвербіативи**, утворені способом **словоскладання (юкстапозити)**, що номінують не процесуальну ознаку відносно внутрішньої характеристики:

– *Я гріховно-наївно думала, що це зосталося у морокові історії* (ФЧБ 19.04.2013): *грівно + наївно* → *грівно-наївно*;

к) **вербоніми**, утворені **префіксальним способом**, що номінують закінчину дію:

– *Доурядувалися. Невже таку совкову печаль хотіли бачити вільні люди майдану?* (ФМЦ 14.05.2014): *урядувати + до* → *доурядувалися*;

Складні індивідуально-авторські новотвори розвинені від загальних назв мають значний експресивний потенціал, оскільки композити й юкстапозити поєднують номени, у яких один із складників формує конотативний макрокомпонент значення або два складники мають чітко виражені конототації, що „вливаються” у єдине модифіковане значення, і це не проста семантична єдність, а щось якісно нове, що відповідає потребам авторського слововживання <...>” [О. Турчак 2016, с. 3]. Юкстапозит *мер-фарисей* перша лексема має значення „голова муніципалітету в ряді країн”, [СУМ 1973, т. 4 с.674], а лексема *фарисей* у цьому контексті актуалізує емоційно-оцінну сему „лицемірний, продажний”, і в синтезі складний okazіonalіzm виформовує пейоративне значення. Індивідуально-авторський новотвір *пристосуванець-хрунь* має пейоративне модифіковане значення, і виражає іронійно-презирливе значення до названих таким okazіonalіzмом осіб, оскільки складений з експресеми *пристосуванець*, що функціонує з семантикою „людина, що безпринципно змінює свої погляди, переконання, смаки, уміло присовуючись до обставин” [СУМ 1977, т. 8 с. 41] і діалектизму *хрунь*, що закріплений також із експресивно-негативними значеннями: 1) „груба, підла людина” і 2) застар. „в Галичині – виборець, який продавав свій голос” [СУМ 1980, т. 11 с. 157].

Особливістю функціонування таких (*потворисько, ганьбисько*) лексем є те, що твірна основа у своєму значенні має потенційний експресивний відтінок, а разом із суфіксом продукує тандем, у якому „пейоративне

(негативне) забарвлення зростає, якщо вже твірна основа прогнозує негативну оцінку” [М. Плющ 2005, с.42]. Наприклад, первинне слово *потвора* закріплене з семантикою „страхотлива фантастична істота; страховище” [СУМ 1976, т. 7, с. 399], у своєму значенні воно вже має яскраво окреслений конотативний складник і з доданням суфікса **-иськ(о)** актуалізує потужний негативний експресивний ефект.

Оказіоналізми публіцистичного мовного простору І. Фаріон виступають експресивними маркерами оригінального й винахідливого мовомислення і таланту спостереження за подіями сучасності, й передавання їх у процесі писемної комунікації влучними та іронічними складними новотворами, що репрезентують світобачення свідомої української патріотки.

2.3. Фразеологічні маркери експресивності

Фразеологізм зазвичай є синтезією лише кількох мовних одиниць, але вони здатні відображати неосяжну інформацію, закодовану часом і нашими предками, про фрагменти реального чи ірреального світу. Мовознавиця О. Селіванова визначає фразеологізми у широкому значенні як „стійкі, зв’язані єдністю змісту, постійно відтворювані в мовленні словосполучки або висловлення, які ґрунтуються на стереотипах етнос відомості, є репрезентами культури народу й характеризуються образністю й експресивністю” [О. Селіванова 2006, с. 641]. Якщо автор вживає фразеологічну одиницю влучно й дотепно у своєму тексті, то це створює певний колорит чи надає бажаного тону письмовій комунікації. Науковець В. Чабаненко пише про те, що „доречно вжитий і вміло акцентований сталий вислів здатний замінити багатослівну логічну побудову, образно узагальнити (зрезюмувати) сказане, поживити мовлення й надати йому особливої емоційно-експресивної тональності” [В. Чабаненко 2002, с. 230]. Фразеологізми є важливими засобами увиразнення інтенції автора, „оскільки одним із домінантних чинників у формуванні семантичної цілісності фразеологічних одиниць є

оцінне значення <...>” [Л. Мацько 2003, с. 201]. Широковідомий факт, що емоційно-оцінна інтерпретація подій докілья є підґрунтям витвору експресивності.

Декодування походження фразеологічних одиниць дозволяє з упевненістю визначати конотацію експресивного ефекту. Науковиця Л. Мацько зазначає про те, що „джерельна база походження фразеологізмів української мови, як і лексем, надзвичайно широка (метафоричне переосмислення власних мовних одиниць, праслов'янська міфологія, антична риторика і біблійна міфологія, класична художня література, запозичення, крилаті вислови видатних людей, усна розмова), то і стилістичні можливості фразеологізмів є широкими і різнобічними” [Л. Мацько 2003, с. 39].

Фразеологічні одиниці І. Фаріон поділяємо за стилістичною класифікацією на фразеологічні одиниці книжного характеру, серед яких виокремлюємо два джерела – античний і Біблійний дискурс, фразеологічні одиниці розмовно-побутового характеру.

а) фразеологічні одиниці з античного дискурсу:

– *Отже, М. Костомаров, як бачимо, влучив в **ахіллесову п'яту** московського самодержавства* (ФКУ 19.07.2017): *ахіллесову п'яту* – вразливе місце [<http://slovopedia.org.ua/33/53392/32880.html>];

– *Позаяк правописна проблема не переставала **висіти дамокловим мечем** над владою* (ФПП 03.09.2018): *дамоклів меч* – постійна небезпека [<http://slovopedia.org.ua/33/53396/32921.html>];

– *Система аргументів від Ключека і, даруйте, неznаної Товкало до злиття предметів може викликати хіба шок або **гомеричний сміх*** (ФЗНС 17.01.2017): *гомеричний сміх* – нестримний, голосний сміх [<http://slovopedia.org.ua/33/53395/32917.html>];

– *Відбудуємо їх зараз – постколоніальний синдром у вигляді пристосуванства, поступливості, роздвоєності та ін. **кане у лету*** (ФУП

04.04.2014): *канути у лету* – зникнути без сліду [<http://slovopedia.org.ua/36/53402/241025.html>];

– *Отже, саме окупантовий хохол – основний трофей Путіна – троянський кінь теперішньої війни* (ФПП 28.03.2016): *троянський кінь* – підступний обман [<http://slovopedia.org.ua/33/53410/33097.html>];

б) фразеологічні одиниці, котрі походять з Біблійного дискурсу:

– *Каменем спотикання стало формулювання "право на навчання рідною мовою ЧИ на вивчення рідної мови у державних і комунальних закладах освіти"*, (ФПМ 23.04.2017): *камінь спотикання* – нездолана перешкода на шляху до певної мети [ФСУМ 1998, с. 63];

– *Панове! Навчімося врейти-реши відсіювати зерно від полови* (ФНП 06.02.2017): *відсіювати зерно від полови* – відокремлювати головне від другорядного [СУМ-20, 2013 р., с. 448];

– *Так діють вовки в овечих шкурах* (ФРЦ 10.07.2015): *вовк в овечій шкурі* – лицемірна людина, котра приховує злі наміри [СУМ-20, 2013 р., с. 509];

в) фразеологічні одиниці художнього дискурсу:

– *Списи схрещують навколо тих мовних явищ, що є СИМВОЛАМИ своєї чи чужої КУЛЬТУРИ і над способами передання чужих мовних засобів своїми* (ФПП 03.09.2018): *Списи схрещують* – рішуче виступити про чогось [ФСУМ 1998, с.179];

– *Коли озброєний до зубів ворог вривається до тебе до хати, ти не тлумачиш йому, що він не має рації* (ФМЦ): *озброєний до зубів* – людина повністю забезпечена зброєю [СУМ-11, т. 5, с. 649];

На сучасних просторах масмедійного простору функціонують також **розмовно-публіцистичні фразеологізми:**

– *Українська нація довела, що може покласти на лопатки будь-який режим* (ФПП 08.04.2016): *покласти на лопатки* – перемогти супротивника у боротьбі [СУМ-11, т. 4, с. 546];

Мовознавець, аналізуючи стилістичні можливості фразеологізмів, зазначав, що „модернізовані народні фразеологізми (якщо вони вживаються до ладу і з відчуття міри), безперечно, не тільки увиразнюють художній або публіцистичний текст, а й збагачують фразеологічну палітру всієї української загальнонародної мови” [В. Чабаненко, с. 2]. В аналізованому матеріалі фіксуємо кілька випадків, коли І. Фаріон частково модифікує фразеологізми, додаючи до складу новий компонент, і в результаті інтенсифікує експресію цієї одиниці. Наприклад, доповнює стійку сполуку жаргонізмом *комуняці*, чим збільшує колорит його значення – <...> *дусту комуняці на кутні зуби, а не моїх 20 тисяч* (ФКС 29.06. 2014). У другому випадку додає зоонім *бик* для ліпшої образності – *репетують у сесійному залі, як недорізані бики, на кожен виступ свободівців „фашисти”* (ФЧБ 19.04.2013). Також дописувачка увиразнює смисли своїх інтенцій, поєднуючи буттєву категорію *час* і *гнати у тришия* – *Мене дивують люди, що намагаються гнати час у тришия* (ФХП 21.01.2014)

На сторінках видань можуть функціонувати модифіковані сталі словосполуки зниженого характеру. Зазвичай причиною появи таких одиниць є резонансі події суспільного життя. Сполука *помножмо їх на нуль* сягає корінням харківського політичного діяча Г. Кернеса, а одиниця *як з козла молока* не властива українській культурі, адже замість козла повинен бути зоонім цап. „Оживлення” цієї сполуки відбулося за часів колишнього міністра Д. Табачника – *Тепер розумію: коли нема у більшості суспільства національного самоусвідомлення, то з цієї зміни – як з козла молока* (ФМС 18.02.2016)

Фразеологічні одиниці забарвлюють інформаційне повідомлення певними стилістичними відтінками, через те що вони завжди кодують якусь інформацію. Стійкі сполуки репрезентують широку обізнаність І. Фаріон з багатою фразеологічною скарбницею, адже вони є досить органічними вкрапленнями.

2.4. Графічні засоби експресивності

Невербальні засоби експресивності мають потужний прагматичний ефект. Для усного мовлення важливими є уживання невербальних засобів комунікації (інтонації, жестів, міміки), а для письмових текстів – графічні засоби, які візуально вирізняються одні слова від інших слів розміром шрифту, кольором тощо. З упевненістю стверджуємо, що графічні експерименти – специфіка текстів інтернет-видань.

Як зазначали автори енциклопедичної статті, основу сучасної української графіки становлять літери, розділові знаки та апостроф. Так, графічні засоби розглядали як 1) реалізатори категорії інтимізації (А. Палійчук, І. Сирко), 2) засоби мовної гри (Н. Тишківська, Т. Мітроусова) і нині активно почали як засоби експресивізації (Т. Коваль, Н. Бойко, Т. Хомич).

Т. Коваль під графічними засобами експресивності називає „специфічні утворення, що супроводжуються графічними видозмінами переосмислюваного компонентна, завдяки чому він більше увиразнюється й привертає увагу читача” [Т. Коваль 2011, с. 23]. До візуально-прагматичних засобів оформлення газетних текстів науковиця вналежнює: 1) написання окремих літер, частини слова шрифтом, що відрізняється від шрифту всього тексту (*ЛИХОманка, ЄВРОпоБАЧЕННЯ, відРАДА, детоНАТОр*); 2) написання слів чи речень із великих літер (*ОЦЕ-то ВІДПОВІДЬ; АБСОЛЮТНИЙ МАРАЗМ, СПРАВА ЗОВСІМ ІНША*); 3) розділення слова дефісами (*ні-чо-го*)); 4) використання піктограм (!), (!!!) [Т. Коваль 2011, с. 23].

На першому етапі сприйняття графічні засоби акцентують увагу реципієнта на формі написання, як наслідок – форма взаємодіє із семантичним наповненням лексичної одиниці, ускладнюючи її. [А. Палійчук С. 93]. Автори монографії „Експресивна семантика: дискурсивна інтерпретація” зауважують що, здебільшого в плані форми графеми-інтенсифікатори є індивідуально-авторськими новотворами. На основі

дослідження текстів української літератури науковці аналізують такі графічні засоби: „курсивне” виділення лексеми; виділення потрібного слова за допомогою „напівжирного шрифту”; написання лексеми великими літерами; винесення слова в окремий рядок або абзац; поєднання кількох слів; поділ одного слова на частини; багаторазове повторення однієї лексеми або її частини; відокремлення кожної букви або складу в слові; транслітерація; прийом графічної трансформації; прийом графічного скорочення слова; поєднання кількох різновидів графем інтенсифікаторів [Бойко Н. І., Хомич Т. Л. 2018, с. 24–37].

Відзначаючи роль авторської орфографії, Н. Тишківська до графіко-орфографічних порушень норм зараховує поєднання в одній лексемі кирилиці і латиниці, розтягування слів на склади і букви чи написання словосполучень, а то й цілих речень разом, використання різних шрифтів, заміну букв у слові іншими знаками на зразок & * @ # або малюнками тощо [Н. Тишківська с.265].

На думку Т. Хайчевської, найчастотніші експресивні графічні засоби – курсив, зокрема поєднання курсиву з різними експресивними засобами, й прямий шрифт [Т. Хайчевська 2009, с. 496–596]. Нам імponує перелік функцій графічних одиниць, що І. Микитюк виокремлює у своїй розвідці привернення уваги адресата, виокремлення комунікативно важливих елементів, уточнення, композиційного членування тексту, компресії тексту [І. Микитюк 2006].

Модифікація шрифту репрезентує у письмовому тексті зміни інтонації і логічного наголосу, отже, передає емоційно-почуттєвий стан мовця, або увиразнює авторську думку. Порівняймо: „– *Тільки хай не летить над Бермудами, – задумливо сказала Тамара, не зводячи погляду з фотокартки молодих усміхнених льотчиків на стіні. Річ у тім, що над Бермудами... зупиняється час. Він там просто зникає...*” (О. Гончар) [І. Кочан 2008, с.157].

Проаналізовані наукові студії засвідчують різноманітні погляди на кількість і якість графічних вербальних одиниць, наголошуючи водночас на індивідуалізованому характері графічних експериментів.

За нашими спостереженнями, нагромадження засобів пунктуації, шрифтові виділення слів, нетрадиційні оформлення інформації за допомогою використання великої літери є надзвичайно поширеними засобами публіцистичних текстів І. Фаріон.

Загалом графічні засоби експресивізації об'єднуємо в такі групи:

- написання слів чи частин слів, словополучень великими літерами: *Лисенкове серце раптово завмерло 6 листопада 1912 року. Як завше, зловорожий до правдивого українства світ випустив своєї антиМОВНОЇ жовчи навіть при смертному одрі маестра.* (ФМК 18.01.2016); *Криму і на Донбасі – МОВНА, а отже, ЕТНІЧНА. Україна переможе тоді, коли повсюдно переможе її МОВА* (ФПН 09.11.2014);
- поєднання кількох слів: *Скрипника, Гопко, Сироїд, Зубача та інших відходів ходять у вишиванках та щось показного ліплять укрмовою, а насправді саме вони локомотиви катастрофічного змосковлення Львова, а Подоляк і Садовий ініціатори акції у день анексії Криму ЛЬВОФГАВАРІТПАРУСКИ!* (ФЗП 06.09.2017);
- написання речень, предикативних частин складних речень великими літерами: *ВОНИ, ПРОСТРІЛЕНІ В ТІЛО, ЗАВИСЛИ МІЖ ЖИТТЯМ І СМЕРТЮ.* (ФПВ 05.10.2014); *Виявилося, що УКРАЇНСЬКЕ В УКРАЇНІ НІКОЛИ НЕ НА ЧАСІ.* (ФПЗ 04.03.2014);
- нагромадження розділових знаків: *На цьому тлі Великого Генерала – Аристократа Духу якими карликами видаються сучасні найвищі у своїй малості політики-паралітики!!!* (ФН 06.03.2017); *Себто двері до угорського, польського, румунського сепаратизму відкрито????* (ФПП 11.09.2017);
- вираження вставлених конструкцій різними графічними інтенсифікаторами: *Довкруг лише польська мова (браво!!!) як головний*

кордон кожної вільної нації і сильної держави. (ФПУ 08.05.2013) *Згадалася наша сталіца Кієф (Kiev, бо на Kyiv нема нацсвідомости!!!), залита московською блекотою, і західна сталіца Львов (Lvov – таке латиничне потворисько висвітлювалося на таблі на летовищі в Мадриді в інформації про рейси від МАУ Каламойскава), засипана садовістським сміттям і зайшлими московоговорящими. Вони такі ТУПИ, що не здатні за 25 літ Держави МОВИ вивчити (ФЧМ 23.06.2016).*

Графічні елементи виступають специфічним інтенсифікаторами смислу конкретного слова чи висловлювання, тому є невід’ємними компонентами блогівських статей І. Фаріон. *Бо це твори державників і націоналістів, що на сторожі держави і нації ставили МОВУ, КУЛЬТУРУ, БОРОТЬБУ і провадили народ своїм, питомим, національним шляхом (ФВР 1.01.2020), де за допомогою великої літери авторка акцентує увагу реципієнтів на важливих буттєвих категоріях країни – МОВА, КУЛЬТУРА, БОРОТЬБА.*

Поєднання різних графічних засобів лише посилюють експресивний ефект висловлення, зокрема:

– використання напівжирного шрифту у поєднанні з іншими графічними засобами: *Логічно, що **ЛЮДИНА СВОБОДИ** найбільше цінить закони моралі у собі й інших та закони національного духового поступу, що здійснюються через визначальне: свою релігію, мову та культуру; через інтелектуальний потенціал нації (царина освіти і науки) (ФПД 19.05.2013); Списи схрещують навколо тих мовних явищ, що є **СИМВОЛАМИ** своєї чи чужої КУЛЬТУРИ і над способами передання чужих мовних засобів своїми (ФПП 03.09.2018);*

– прийом комбінації великої літерами і нагромадження розділових знаків: *Жодне не підтримувало нашого голосу **МОВИ-КРОВИ!!!** (ФДМ 25.08.2015).*

Уживання кількох графічних одиниць якнайповніше відображає емоційне навантаження повідомлення, виконуючи функції емпізи фрагменту: *УВАГА!!!! Пропозицію Гриневич та комітету освіти і науки до*

*статті 7 проекту Закону про освіту (N3491-д) навчати мовами нацменшин, яких у нас НЕМА (їх не фіксує жоден акт чи документ цивільного стану), підтримали в рейтинговому голосуванні **160 РАБІВ!!!!** (ФПП 11.09.2017)*

Результати аналізу засвідчили такі кількісні показники використання графічних засоби експресивності.

Таблиця № 1

№	Найменування групи	Кількість експресем
1.	Написання слів чи частин слів, словосполучень великими літерами	263
2.	Поєднання кількох слів	2
3.	Написання речень, предикативних частин складних речень великими літерами:	10
4.	Нагромадження розділових знаків	21
5.	Увиразнення вставлених конструкцій різними графічними інтенсифікаторами	17
6.	Використання напівжирного шрифту у поєднанні з іншими графічними засобами	53
7.	Прийом комбінації великої літери і нагромадження розділових знаків	14
Загальна кількість експресем		380

Висновок до розділу 2

Публіцистичний простір ХХІ століття є вельми динамічним. Дописувач повинен дбати про достовірність й актуальність інформації, аби впливати на інтелектуальний світ читача. Також публіцистові варто піклуватися про

атмосферу своєї письмової комунікації завдяки емоційно-почуттєвими настроями для актуалізації волевиявлень читача.

У таблиці № 2 репрезентовано кількість виразників експресивної лексики

№	Найменування мовної одиниці	Кількість
1.	Елементи розмовної лексики	68
2.	Елементи просторіччя	16
3.	Вульгаризми	11
4.	Суржикізми	74
5.	Оказіоналізми	64
6.	Графічні засоби	380
7.	Фразеологізми	11
Загальна кількість експресем		624

Узуальні експресиви ідіостилю І. Фаріон демонструють сучасну тенденцію української мовної картини – процес „орозмовлення” ЗМІ, який популяризує лексику розмовної мови, репрезентовану власне розмовною групою, що превалює у публіцистичному мовленні дописувачки над просторічними та вульгарними словесними виявами.

Суржикізми репрезентовані невеликою групою, застосовані як засіб іронічно-сатиричного відображення політичної сфери.

Індивідуально-авторські експресиви свідчать про лінгвокреативність мовомислення І. Фаріон. Найбільшу частину складають персоніми, утворені способом основоскладання та словоскладання, оскільки їхня образність беззаперечна і в текстах саме на них адресат звертає увагу. Творення номенів

від антропонімічних назв політичних діячів репрезентує певну традиційність української деривації.

Фразеологічні зображально-виражальні засоби є малопродуктивними у публіцистичному мовленні. Представлені передусім сполуками книжного характеру. не витворюють помітної експресії.

Отже, експресивні засоби маркують критично-оцінну позицію І. Фаріон, адже така поведінка зумовлена її внутрішніми орієнтирами. Громадська діячка вирізняється твердими моральними принципами й переконаннями щодо утвердження українськості в усіх сферах життя. Вони й віддзеркалені в рисах її манери залучення вербальних засобів – рішучості, безапеляційності, дотепності.

РОЗДІЛ 3

ЕКСПРЕСИВНІ СИНТАКСИЧНІ РЕПРЕЗЕНТИ ЛІНГВОКРЕАТИВНОЇ МОВОТВОРЧОСТІ І. ФАРІОН

Успішність будь-якого комунікативного акту адресанта й адресата залежить від тексту як завершеного, цілісного витвору, для якого характерна змістова єдність, зв'язаність тощо. Також про істотне значення тексту свідчить його сполучна позиція в координатах комунікації „автор – текст – читач (рецепієнт)”. Як зазначає І. Вихованець, „<...> речення як основна синтаксична одиниця безпосередньо пов'язана з центральними функціями мови – комунікативною і пізнавальною. *Крім того, у синтаксисі приводяться в дію всі одиниці й засоби мови, набуваючи своєї функціональної спеціалізації* (Виділення наше. – І. К.)” [І. Вихованець 2004, с. 592 – 594].

Опрацьовування синтаксичних експресивних одиниць на матеріалі індивідуально-авторського мовлення надзвичайно важливе, оскільки, зазвичай, побудова експресивних синтаксичних одиниць виявляє особливості концептуалізації світу у мовній картині автора. З цього приводу влучно зауважувала Н. Гуванюк: „значення синтаксису визначається не лише смисловою і стилістичною значущістю синтаксичних одиниць, але передусім тим, що речення відображають спосіб мислення автора, його світогляд, ставлення до дійсності” [Н. Гуванюк 2009, с. 413].

3.1. Повторення та парцеляція – як результат сегментації емоційно-експресивного мовлення Ірини Фаріон.

Як повтор, так і парцеляція пов'язані із членування тексту на окремі сегменти, іншими словами – сегментацією, що є одним із засобів виокремлення важливих смислових компонентів. „Повтор словоформи, словосполучення або речення являє собою порушення синтагматичного

ланцюжка, – слушно зазначає А. Загнітко, – і вже цією своєю структурною особливістю спрямований на перетворення в експресивний прийом синтаксису” [А. Загнітко 2001, с. 530]. Парцеляція видозмінює формальну частину, зберігаючи зміст, а повтор навпаки – значеннєву, зберігаючи частково формальну.

З одного боку, повторення мовних елементів виступає композиційним та архітектонічним прийомом витворення цілісності та зв’язаності тексту. З іншого боку, повтор маркує емоційно-експресивне мовлення автора й реалізує чималу кількість прагматистичних функцій, як-от: упомітнює авторські інтенції, активізує увагу й уяву адресантів повідомлення, впливає на їхню світоглядну систему цінностей, спонукає до переосмислення явищ, подій тощо. Окрім того, повтор репрезентує афективний стан мовця у момент комунікації: високу емоційність, схвильованість, напруженість, що супроводжено різними інтонаційними виявами.

Нині фіксуємо чималу кількість класифікацій повтору, однак здебільшого мовознавці вивчають стилістичні вияви повторення, що реалізують багато завдань, які визначені інтенціями, намірами мовця тощо. У науковій студії досліджуємо лексико-синтаксичний різновид повтору, під яким розуміємо повторення мовних одиниць з тотожним чи близьким лексико-семантичним складом, що закріплене за певною синтаксичною позицією.

Ідіостиль І. Фаріон виявляє експресивні засоби на всіх мовних рівнях, проте особливою ознакою усної комунікації риторки є арсенал лексико-синтаксичних повторів, які виступають засобами створення стилістичних фігур: анафор, анадиплосисів. Окрім того, повторюватися можуть як окремі слова, словосполучення, так і цілі речення. Без сумніву, повторення маркує інтенсивне вираження емоцій і почуттів І. Фаріон, її сильні та бурхливі реакції на певні соціально-політичні явища, та динамічний розвиток думок. Найпродуктивніша ozdoba мовотворення І. Фаріон – анафора, яку називають стилістичною фігурою, що базована на повторенні початкових звуків, їхніх

сполук, слів, синтаксичних конструкцій у двох контактних реченнях: *Барикади цегли – проти бездомності. Барикади поезії – проти бездумності. Барикади совісті – проти берії* (Л. Костенко) [О. Селіванова 2006, с. 29].

Як показує матеріал дослідження, анафори експресивізують тканину тексту, привносячи нові смислові якості у зміст виступів риторки, виражають своєрідність емоційного світобачення І. Фаріон і психологізують її комунікацію з аудиторією. Цілком погоджуємося із твердженням В. Фінів: „повтори потенційно здатні створювати світлотінь смислу; редуплікація є певним кодом, ключем, який дає змогу переключитися з одного предмета на інший, який, за задумом та на переконання автора тексту, є вторинним і, на перший погляд, не таким важливим” [В. Фінів 2019, с. 25].

Стилістичну фігуру, що ґрунтована на повторенні слова наприкінці й на початку двох контактних речень, найменують анадиплосисом : *Що в нас було? Любов і літо. Любов і літо без тривоги* (Л. Костенко) [О. Селіванова 2006, с. 25]. Унаслідок аналізу було виявлено, що анадиплосис (5 експресем) маркує креативну майстерність І. Фаріон, наголошує на особливо вагомих інтенціях та думках, виступає маркером динамічної зв'язаності між реченнями.

Аналіз 36 повторів засвідчує такі граматичні різновиди:

1) повторення граматичного центру (7%): ***Я щаслива, що належу до нації, яка народила Коновальця, Бандеру, Шухевича. Я щаслива, бо народилася у тому самому місті, що і Шухевич – у Львові. Я щаслива, бо, стоячи біля підніжжя пам'ятника Тарасові Шевченкові у Києві, – до гостроти усвідомлюю: унівська мілітарна битва сталася тому, що була Шевченкова битва СЛОВОМ*** (ФНП 15.10.2013);

2) повторення одного з компонентів граматичного центру (21%): ***Війна буде. Війна вже гуде в ефірі. Війна проти України на повне й остаточне знищення почалась в Південній Осетії.*** (ФЮІ 09.05.2016)

3) повторення одного з компонентів граматичного центру чи граматичного центру й поширювача (-ів) (4%): ***Господнє Воскресіння – це***

посланння нашим Душам, що так часто, одягнувшись у тіло, забули самі про себе. **Господнє Воскресіння** – це нагадування-спалах, що ми не самотні у цьому світі. **Господнє Воскресіння** – це голос до нашого щоденного минання і водночас вічного тривання через наших батьків та дітей, добрі діла та служіння Божим Заповідям. (ФХВ 04.05.2013)

4) із зміною синтаксичної функції „поширювач → один із компонентів граматичного центру” (16%): *Чи можливе життя без боротьби? Боротьба неминуча. Вона має лише різні вияви* (ФЗЯ 13.09.2014);

5) повторення поширювача (-ів) (28%): *Набираймося сил із Христового воскресіння як утвердження Правди, Боротьби, служіння високим духовним Ідеалам та неспинною турботою про стан нашої Душі. Велику Душу неможливо зрушити з місця.* (ФХВ 04.05.2013).

7) повторення компонентів на початку абзацу (24%):

Чи знає Янукович, що він підтримав "славу" традицію, підхопивши естафетну паличку в Катерини II й більшовиків, які доклали кожен своїх зусиль до нищення національної святині?

Чи знає він, що майже 80 років тому "славні виродки", головні чекісти й комуністи УРСР, висадили в повітря монастир, щоб побудувати дачі для себе?

Чи знає він, що кожен наступник на посаді першого секретаря ЦК, чи Раднаркому, або інших одіозних аббревіатур, стаючи "господарем" Межигір'я, наказував зруйнувати "хатинку" свого попередника й зводив нову? Так діяв Хрущов із будинком Постишева, Щербицький – з дачею Хрущова, зрештою, Янукович – зі "спадком" Щербицького.

Мабуть, знає. (ФМЧ 24.02.2014)

Як бачимо у публічному мовленні І. Фаріон використовує однокомпонентні (69%), тобто повторюється тільки одна лексема, конструкції, та багатокомпонентні експресеми (31%), у складі яких можуть функціонувати два й більше повнозначних слів. Відзначаємо, що серед

однокомпонентних фігур найчастіше повторювані частини мови – іменники, займенники, менше – прикметники і прислівники – по 3%.

Вирізняємо серед багатоконпонентних єдинопочатків (31%): дво-, трикомпонентних та один випадок уживання чотирикомпонентної одиниці. Для таких структур характерна строкатість морфологічного вираження. Тільки серед незначної кількості двоконпонентних експресем фіксуємо збіги у частиномовному вираженні (іменникові, займенниково-іменникові, іменниково-дієслівні, які не вживаються з службовими частинами).

Аналізуючи особливості єдинопочатків, вирізняємо такі функції:

а) емоційну-експресивну, що оприявнюють неповторні мовностилістичні потенції авторки: Отже, дороговкази українцям від Путіна є: **своя мова, своя історія, своя церква, своя армія – свої герої і провідники, своя економіка і як наслідок – анти-мінськ – анти-росія.** (ФСП 17.07.2021);

б) структурно-організаційну: ***Вперше** відчула всю ваготу їхніх заповітів і поклик тримати фронт нашої Віри. **Вперше** зв'язок поколінь став переді мною у всій маєстатичності. **Вперше** відчуту всю повноту щастя, бо це Великдень, де смерть долається смертю.*

***Вперше** після тривалої перерви знову освятили пасочку в хаті, в тій хаті, що була підпільною Церквою понад 10 років* (ФЦХ 19.04.2020);

в) акцентуаційну та ритмотвірну, спрямовані на втілення авторського задуму та стимулюють сприйняття виступу: *Ми стаємо мудрішими і глибшими. Їхня свята кров провадить до **Божої** містики, **Божої** волі, **Божих** імперативів...* (ФХВ 20.04.2014)

в) образотвірну, оскільки І. Фаріон за допомогою анафор увиразнює змалювання мікрообразу тексту, у такій спосіб яскраво представляє словесний портрет особистості: *Він прийшов у світ за дуже непростих політичних обставин поневолення Його краю. З плином часу люди сподівалися, що Він очолить боротьбу за політичну автономію Палестини. Проте Він став революціонером у царстві Духа і Його зброєю стало притчеве Слово. "Бо Слово – живе й діяльне, і гостріше від усякого*

двосічного меча...". Він запропонував зміни не зовнішні, а в середині кожного. Він здійснив переворот морально-ідейний. Як наслідок, кожен третій на нашій планеті сьогодні сповідує Його вчення ПРАВДИ, ЛЮБОВИ і НЕПОХИТНОСТИ У ВІРІ (ФЖА 06.01.2014)

Уживання анафорних конструкцій зосереджує увагу глядачів (реципієнтів) на результатах соціально-політичних і культурних подій, явищ, процесів: *Саме регіонами приховують у собі головну загрозу для України в разі вже проголошеної Кремлем вірогідної агресії. Саме регіонами вдарять у спину. У серце, але зі спини (ФЮІ 09.05.2016).*

Унаслідок аналізу встановлено, повторення 1) одного компонентів граматичного центру; 2) із зміною синтаксичної функції „поширювач → один із компонентів граматичного центру”; 3) компонентів на початку абзацу – поширені конструкції як серед анафори, так і анадиплосису. Лексико-синтаксичні фігури презентують одно-дво-три-чотирикомпонентні структури різної частиномовної належності, серед яких функціонують займенники, іменники, дієслова, прикметники, прислівники та чималий ряд їхніх комбінацій.

Членування висловлення на певні смислові компоненти активізує увагу читачів на авторській думці, оскільки мовний елемент внаслідок асиметрії мови й мовлення стає експресивним на формальному та семантичному рівні. За енциклопедією О. Селіванової фіксуємо два визначення парцеляції:

1) „синтаксична універсалія мовлення, що передбачає побудову повідомлення шляхом розділення речення на кілька самостійних висловлень, інтонаційно та графічно відокремлених, проте єдиних за змістом” (ширше трактування, загальний лінгвістичний аспект);

2) „стилістична фігура, що ґрунтується на розділенні речень на відрізки з метою увиразнення, експресивності, динамізму мовлення тощо: *Біле – біле – біле поле. Чорний гомін. Вороння. Посідало та й замріялось...* (Ліна Костенко)” (вузьке трактування, стилістичний аспект) [О. Селіванова 2006, 449].

За нашим спостереженнями, поширеними у мовлення І. Фаріон є контактні постпозиційні парцельовані конструкції (31 виокремлена експресема):

1) парцельований член (члени) речення (18%): *Тепер за потурання неукраїнської влади мова окупанта брудними плямами розповзається по всій країні. Інфікує. Загиджує. Принижує. Окацаплює.* (ФМШ 20.02.2015)

2) парцельована частина складного речення (82%):

в) парцельована сурядна частина (24%): *Ліберальна інфекція у вишах. Але вона, без сумніву, мине, як дитяча хвороба наслідування чи то Заходу, чи Сходу.* (ФБВ 22.08.2019)

б) парцельована підрядна частина (58%): *Ці потвори будуть нестримні у знівеченні наших життів. Бо саме життя українців для них найбільша форма дискомфорту* (ФМН 01.02.2014)

Отже, активними є парцельовані частини складного речення, зокрема підрядних речень причини.

3.2 Експресивні можливості риторичних звертань

Виразний стилістичний ефект мають **риторичні звертання**, хоч апеляція є малопродуктивним явищем порівняно з іншими аналізованими синтаксичними одиницями експресивного вираження. На думку, Ю. Ковалева, звертання – „стилістична фігура, прийом звертання в якій вжитий умовно для надання мовленню необхідної інтонації – урочистої, патетичної, інтимної. іронічної, саркастичної тощо риторичні звертання не потребують відповіді” [Ю. Ковалів 2007, с. 329]. Як стверджує А. Коваль, мета звертань – висловити своє ставлення до адресата мовлення, тобто це можуть відсутні особи, уявні людини, неживі предмети, явища природи [А. Коваль 1987, с. 321].

За структурою звертання поділяємо на одно- (10) та багатокomпонентні (12) конструкції:

– однокомпонентні звертання (8): *З Днем Незалежності, Україно! Незалежність – це Свобода і повновладдя Нації на Своїй, від Бога даній землі* (ФВГ 14.09.2015);

– двокомпонентні звертання (11): *Верховнорадівські малороси! Вам не закони про мову писати, а рабами по Європах бути* (ФПМ 11.10.2018);

– трьохкомпонентні звертання (2): *Отож, дорога і незнищенна Полтаво!!! Програна битва 1709 року це не програна війна* (ФПК 14.11.2013);

– п'ятикомпонентні (1): *Може, отямитеся, "славних прадідів великих правнуки погані"?* (ФСС 30.11.2014);

Для аналізованих вокативів (термін М. Скаба 2002, 2008) характерне поєднання експресивно-емоційної і номінативно-апелятивної функції, переважно такі структури супроводжує оклична чи питальна інтонація. Найчастотнішими за морфологічними вираженням є іменникові звертання. Серед багатоконпонентних структур виокремлюємо менш активні моделі – N+N і Adj + N.

За нашими спостереженнями, риторичні звертання призначені формувати здебільшого іронічні й саркастичні забарвлення, зумовлені насамперед негативно-оцінною семантикою апелятивів. Так, І. Фаріон гостро критикує законопроект „Про державну мову” № 5670д, який не забезпечує належного статусу української мови на державному рівні: *Верховнорадівські малороси! Вам не закони про мову писати, а рабами по Європах бути* (ФПМ 11.10.2018), де лексема *малороси* іменує політиків, які за світоглядом і поведінкою не підтримують українських традицій. Здебільшого І. Фаріон уживає звертання зі знаком „мінус” – 12: *Задля блага української мови в Україні скасуйте, пані міністерко, ще один наказ вашого побратима поліберальному освітньому цехові С. Квіта про необов'язковість предмета УКРАЇНСЬКА МОВА та Історія України в негуманітарних вишах* (ФБВ 22.08.2019), а зі знаком „плюс” – 10 експресем: *З Днем Незалежності,*

Україно! Незалежність – це Свобода і повновладдя Нації на Своїй, від Бога даній землі. (ФВГ 14.09.2015).

Наступний аналізований приклад засвідчує: *Товаришу міністр! Спам'ятайтеся. Ви стаєте ідеологічним братом московського окупанта. Негайно скасуйте свій Наказ, поки вас не скасовано як чиновника* (ФВЧ 22.01.2015) – звертання, виражене лексемами *товариш міністр*, у складі парцельованої конструкції, виявляє осуд і неприйняття позиції тодішнього міністра освіти С. Квіта щодо вилучення з програм вишів предметів гуманітарного циклу. Тобто спостерігаємо, що риторичні звертання здебільшого виявляють суб'єктивно-оцінне ставлення І. Фаріон до політичних діячів.

Також риторка використовує риторичні звертання з метою реалізувати інтенцію заклику читачів до поміркованої суспільно-громадської позиції: *Мілітаризуймося, панове! І то у всьому. Дякую за фільм авторській групі. Дякую воїнам, що вони Є!!!* (ФПФ 2.10.2019)

Отже, риторичні звертання у поєднанні із лексичним вираженням вокативних компонентів стають продуктивними засобами створення іронійного й саркастичного ефекту, а також реалізують інтенції заклику й спонукання.

3.3. Риторичні запитання як реалізатори авторських інтенцій

Досліджуючи публічні виступи І. Фаріон, стверджуємо, що мовознавиця майстерно послуговується багатством патетичних фігур, серед яких домінують риторичні запитання та звертання.

Використання питальної форми речення стає яскравим емоційно-експресивним засобом. Як визначає Ю. Ковалів, риторичне питання – „стилістична фігура, виражена питанням, яке не потребує відповіді” [Ю. Ковалів 2007, с. 329]. На думку І. Гальперіна, особливість цього стилістичного прийому полягає в переосмисленні граматичного значення

питальної форми. „Іншими слова, речення, – стверджує дослідник, – яке за своїм змістом являє собою твердження втілене в питальну форму” [І. Гальперіна 1958, с. 216].

Згідно з поглядами П. Дудика, риторичне запитання виступає прихованим ствердженням чи запереченням певної думки: *Чи словом зборкати орла? Чи правду кривді подолати?* (М. Рильський), пор.: *Словом не зборкати орла! Кривді правду не подолати!* [П. Дудик 2005, с. 231]. Внаслідок того, що думка-судження втілена у питальну інтонацію та виражає високу емоційність, питально-риторичні речення поширені в багатьох творах художньої літератури та в публіцистиці і виконують функцію яскравого стилістичного засобу у мовленні [П. Дудик 2005, с. 231].

Підтримуючи погляди І. Гальперіна, К. Шилова констатує: риторичне запитання – синкретична функціональна одиниця, що поєднує диференційні ознаки питальних (зовнішня питальна форма) і розвідних речень (значення повідомлення) і водночас центри таких речень виражають експресивно забарвлене повідомлення [К. Шилова 2017, с. 14].

На потужний емоційний заряд риторичних запитань вказує більшість дослідників, які розглядають стилістико-семантичні особливості аналізованих фігур: „ці конструкції вносять у висловлювання тон піднесення, хвилювання, різноманітних емоціональних забарвлень” [І. Чередниченко 1962, с. 372]; „риторичне питання посилює емоційність висловлювання, його експресивність, пожвавлює мовлення, використовується для створення ефекту градації” [Ю. Ковалів 2007, с. 329]; „наявність <...> питальних висловлень пов’язана з потребою чи з бажанням автора досягнути більшої сили емоційного впливу на читача” [С. Шабат-Савка 2015, с. 127].

Узагальнюючи вищезазначені твердження, висновуємо, що риторичні запитання слугують засобами експресивізації авторського мовлення, в якому побіжно мовець вербалізує чималий ряд як позитивних, так і негативних емоцій та почуттів різного вияву інтенсивності. Крім того, діалогізація

монологічного мовлення привертає увагу й уяву адресатів (реципієнтів) й закликає їх до мисленнєвої комунікації з адресантом.

Аналізуючи риторичні запитання на матеріалі американського поетичного дискурсу, К. Шилова, окрім згаданих здатностей питальних конструкцій, виокремлює фатичну, когнітивну, сугестивну, образотворчу функції [К. Шилова 2017]. Як зазначає Т. Бурмістенко, головна функція риторичних запитань – прагматична. Дослідниця стверджує: питання – це мовленнєвий акт, що засвідчує про певну граматичну установку, а його виокремлення допоможе дізнатися про справжні наміри мовця [Т. Бурмістенко 2013].

Як засвідчує дослідження фактичного матеріалу, у текстах І. Фаріон надзвичайно поширеними синтаксичними експресами є риторичні запитання (179 експресем), серед яких виокремлюємо такі різновиди:

1) власне риторичні запитання (40%): *Звідки така сила у покійного Бандери так вмотивовано поляризувати українське суспільство: не просто відсортувувати зерно від полову, але оприявнювати середню ланку паніки і страху перед ним?* (ФЛУ 31.12.2013);

2) питально-відповідні риторичні конструкції (38%): *Звідки ця біда? Люди, зазвичай, не люблять **ПРАВДИ**, тому основа плагіяту – брехня чи напів брехня* (ФП 21.03.2017);

3) ампліфікація власне риторичних/питально-відповідних конструкцій (22%): *Ви зможете поїхати вчитися чи працювати до Німеччини, не знаючи німецької мови, чи до Англії – без англійської мови, чи до Польщі – без польської мови? Чому в Україні студенти Сходу та Півдня держави не можуть навчатися державною мовою? Це Європа? Ні!!! Це колоніальна і постколоніальна свідомість, що завжди знаходить виправдання своїй недолугості та ще й пропагує її і насаджує іншим* (ФДЯ 02.12.2013).

Власне риторичні запитання репрезентують емоційно-оцінне осмислення авторки повідомлюваного, за допомогою чого риторка привертає увагу й інтерес глядачів (реципієнтів) до надзвичайно важливих фактів,

подій, процесів дійсності сьогодення й минулого, змушуючи так адресатів замислитися над їхніми наслідками для майбутнього української держави.

Отож, у мовлені І. Фаріон широко представлені такі домінантні функції риторичних запитань як емоційно-експресивна, актуалізаційна, сугестивна, фактична. *Це виклик Неба, аби ми перейшли через усі кола пекла і врешті-решт стали на шлях СВОБОДИ і зрозуміли, для чого ми як нація в цьому світі?* (ФПВ 05.10.2014), де авторка залучає читача до мислиннєвого спілкування, тобто актуалізована фатична функція, та змушує задуматися над політичною ситуацією в державі.

Інший приклад демонструє: *Вони такі ТУПІ, що не здатні за 25 літ Держави МОВИ вивчити. Чи це, може, більшість українців такі поступливі та угодовські?!* (ФЧМ 23.06.2016) – як питальна модальність сприяє заглибленню глядачів у проблемне питання статусу української мови. Маркуючи високе емоційне напруження висловлювання, оклична інтонація посилює експресивність питальної структури.

Власне риторичні експресеми можуть виражати різноманітні потужні емоцій та складніші – почуття, з нашаровуванням окличності, що є побіжним реалізатором бурхливих реакцій І. Фаріон: *ТО ХТО ЗНАЄ ПРИЗВИЩА ТИХ ГРОМАДСЬКИХ ДІЯЧІВ, що таке понаписували?* (ФПТ 27.03.2017).

Емоційно-риторичні запитання виконують сугестивну функцію, інакше кажучи, навіюють слухачам певні настрої, які впливають на емоційно-почуттєвий стан і волевиявлення адресатів. Цілком погоджуємося з визначенням сугестії А. Тарасюк „сугестія – цілеспрямована комунікативна дія з метою здійснення впливу на підсвідомість адресата для зміни його психоемоційного та фізіологічного стану, що є сукупністю процесу й результату і включає зокрема лінгвальний компонент” [А. Тарасюк 2017, с. 50]. Як бачимо, емоційно-почуттєві реакції (обурення, гнів) І. Фаріон маркують незгоду риторки з позицією її політичних опонентів чи подіями та процесами, що негативно впливають на розвиток української держави. До прикладу: *То коли будемо творити СВОЮ СИЛУ, СВОЮ ГІДНІСТЬ, СВІЙ*

АВТОРИТЕТ І СВОЮ ЕКСПАНСИВНІСТЬ? (ФМА 19.04.2017)– висловлювання навантажене високою емоційністю, в якому спостерігаємо реалізацію інтенції заклику до зміни пасивної громадської позиції на активну й наступальну.

Питально-відповідні риторичні фігури – це конструкції, які спрямовані на діалогізацію монологічного мовлення, внаслідок чого емоційно-експресивний заряд повідомлення досягає значної сили. „Запитання й відповідь використовують для загострення уваги на певному понятті чи явищі <...>” – стверджує О. Пономарів. [О. Пономарів 1993, с. 237]. Розгортає таке розуміння В. Домбровський: „коли на поставлене запитання йде відповідь, що пояснює обставини, пов’язані з ходом акції, відповідь звичайно від імени самого автора, то таку фігуру називають **апокризою** (виділення наше. – *І. К.*), бо в ній уся вага лежить якраз у відповіді” [В. Домбровський 2008, с. 107].

Апокриза репрезентує суб’єктивне осмислення мовця певного факту реалії чи ірреалії. Використовуючи питально-відповідну форму організації тексту, автор надає повідомленню прагматистичної вагомості, тому ці мовні звороти виконують ширший ряд функцій, ніж власне риторичні питання: емоційно-експресивну, структурно-організаційну, актуалізаційну, фатичну і аргументаційну: *Чи є ще показовіша форма приниження свого? Звісно, що є: публікування у так званих наукометричних базах, що за кордоном – 150 балів, а в рідній країні – 100. (ФВЛ 26.02.2018)* – аналізована одиниця засвідчує реалізацію інтегративно-кумулятивного міжреченнєвого зв’язку, який сприяє витворенню цілісності й зв’язаності тексту. Крім того, за допомогою питальної конструкція І. Фаріон посилює увагу реципієнтів на змістовій значущості наступного (відповідного) речення.

Переважання питально-відповідних фігур пояснюємо тим, що ці структури одночасно виступають когезійно-когерентними засобами текстотворення та виразниками експресії: *Чому так ненавидять нині? Бо*

Бандера і його побратимство дуже болючий докір виродженим нащадкам.
(ФБЯ 2.01.2021)

Варто зазначити, що лексико-семантичний склад речень доповнює експресивне навантаження емоційних як власне риторичних, так і питально-відповідних конструкцій. Наприклад: *Щоб він подумав, коли б приїхав на Закарпаття і почув, як українські діти **шваркотять** по-мадярському, у Львові – по-польському, у Чернівцях – по-румунському, а в Києві, звісно, по-московському? Що Україну **сусіди-хижаки** через її слабкість "в освіті, грошах та армії" **роздерли на шмаття** і доконали черговий переділ світу під час цієї неоголошеної московсько-української війни, обізваної АТО чи ООС!* (ФТВ 31.10.2019)– виявлення почуття гніву залежить також від негативно-оцінного експресивів розм. *шваркотять, роздерли на шмаття* та складного слова *сусіди-хижаки*. За нашим спостереженням, сатиричне викриття фактів дійсності демонструє переважно гостре засудження бездіяльності політичних діячів щодо представників українофобських настроїв, які підтримують політику Російської Федерації та залишаються непокараними.

Серед риторичних питально-відповідних конструкцій вирізняємо ті, в яких відповідь передає авторську незгоду з передньої висловленою думкою чи її спростування: *Може, на це дике вбивство вже відреагував зе-президент чи очільник профільного міністерства культури, молоді та спорту В. Бородянський? Звісно, що Ні.* (ФУЗ 08.12.2019).

Особливий експресивний заряд характерний для **ампліфікації запитальних і питально-відповідальних конструкцій**. Ампліфікацію тлумачать стилістичною фігурою „<...> яку використовують для підсилення, доповнення, уточнення та збагачення думки шляхом нагромадженням однорідних мовних засобів – синонімів, порівнянь, антонімічних конструкцій, стилістичних фігур тощо” [Ю. Ковалів 2007, с. 60].

Аналізуючи функційні навантаження ампліфікації риторичних питальних конструкцій, виокремлюємо ряд здатностей: емоційно-експресивну, структурно-організаційну, актуалізаційну, аксіологічну. За

допомогою нагромадження питальних конструкцій І. Фаріон повністю розриває свої погляди та міркування, в яких здебільшого звертає увага на проблемні й важливі питання. До прикладу, під час публічного мовлення риторка прагне спрямувати українське суспільство до розсудливості: *Чи був би такий великий Шевченко, якби написав "Кобзаря" неукраїнською мовою? Чи були б тоді ми? Як жилося б нашій мові без Шевченка, без цього чоловіка, що через незбагненну інтуїцію пізнав її до найпотемніших глибин ("він, – казав П.Куліш, – творить чудеса з українською мовою") <...> (ФЯН 09.13.2016)*– аналізований фрагмент стає кульмінаційним моментом статті, оскільки за допомогою ефекту висхідної градації наступні питальні структури посилюють смислове наповнення повідомлення та його емоційно-експресивне значення.

Ампліфікація питально-відповідальних конструкцій сприяє діалогізації монологічного мовлення: *Та по тюрмах розіпхати, розумієте? Розіпхати по тюрмах, освіти не дати, роботи, не дати. Кордони відкриті, гибанули швиденько і поїхали. Чого ви причепилися як реп'яхи до нашої святої української землі? Це наша свята українська Донецька і Луганська земля. Народила Володимира Сосюру, народила Івана Світличного, народила Олексу Тихого, народила Юрія Литвина, виплекала, сформувала, вилеліяла Василя Стуса. І ви мені будете заявляти, що Василь Стус за свою свідомість особливо відрізняється від Маркіяна Шашкевича? Від, скажімо, Степана Бандери? Від Романа Шухевича? (ФЯП 1.08.2020)*

Результати аналізу свідчать, що риторичні запитання є ефективними реалізаторами процесу експресивізації і представляють широку гаму емоцій та почуттів мовознавиці. Унаслідок ідентифікації риторичних запитань виявлено такі структурні типи: 1) власне риторичні запитання; 2) питально-відповідні риторичні конструкції; 3) ампліфікація власне питальних і питально-відповідних риторичних конструкцій. Зазначені синтаксичні експресиви виконують емоційно-експресивну, структурно-організаційну, фатичну, сугестивну, актуалізаційну функції.

3.4. Уживання окличних речень – активний засіб експресивізації.

На наш погляд, варто визначати окличні речення як особливий стилістичний прийом І. Фаріон, оскільки окличність стає активним чинником експресивізації публічного мовлення. Енциклопедія „Українська мова” подає дефініцію окличного речення: „речення, комунікативне завдання якого полягає у вираженні мовцем емоційно-експресивної оцінки повідомлюваної думки за допомогою специфічного мовного засобу окличної інтонації” [А. Грищенко 2004, с. 433]. Окличне речення здатне передавати чималий ряд емоційних оцінок, зумовлених ситуацією спілкування і психологічним станом мовця, як-от: *захоплення, радість, сильне бажання, прагнення, упевненість, переконаність, висока оцінка, здивування, тривога, вболівання, жаль, хвилювання, прикрість, заперечення, застереження, погроза, нетерпіння, незадоволення, осуд, іронія* [А. Грищенко 2004, с. 433].

Інтонація – важливий чинник оформлення окличних висловлювань і, без сумніву, свою ефективність і багатство емоційно-експресивних відтінків. За вказівкою А. Багмут, мелодика, інтенсивність, тривалість звучання, фразовий і логічний наголос, ритм, тембр, пауза – компоненти інтонації, яку, зазвичай, у письмову текстів виражають пунктуацією, порядком слів, графічним виділенням слів тощо [А. Багмута 2004, с. 227].

Однак, окрім специфічної інтонації, дослідники виокремлюють й інші маркери окличності. Ґрунтовно дослідивши формально-синтаксичні й функціонально-семантичні особливості окличних речень в сучасній українській мові, Г. Навчук визначає окличне речення: „<...> мовна одиниця, що реалізує емотивну функцію мови й знаходить своє вираження в емпатичній інтонації та інших спеціальних мовних засобах” [Г. Навчук 2004, с. 28 – 29]. Інакше кажучи, за Г. Навчук, реалізують окличність також сегментні (частки, вигуки, займенниково-прислівникові слова, звертання) і супraseгметні (інтонація, повтори, порядок слів) мовні одиниці. Концепцію

Г. Навчук розвивають у наукових статтях І. Завальнюк (на матеріалі газетного дискурсу), Н. Ковальська (на матеріалі економічного дискурсу).

Дослідження фактичного матеріалу показує, що окличні висловлювання передають категоричність і рішучість тверджень І. Фаріон, у яких маніфестовано суб'єктивно-аксіологічне ставлення до певного факту дійсності. Крім того, окличні експресиви демонструють особливості темпераменту І. Фаріон. На наш погляд, варто розглядати окличні конструкції, послуговуючись концепціями Г. Навчук, а саме: поділом окличних речень на біфункціональні та власне окличні структури.

Необхідно звернути увагу на лексико-семантичний склад, який також сприяє реалізації окличності та посилює емоційно-експресивний вплив. Серед сегментних виразників окличних речень виокремлюємо:

1) частки (5): *Натомість москвомовні дикунки та інші політично звихнуті оголосили мене призвідницею анексії Криму та війни на Донбасі. Аплодую. Війну в Грузії також розпочала **саме** я!* (ФПВ 25.12.2017)

2) займенникові слова (1): ***Яка** багатогранність, **яка** сила характеру, **яка** виняткова обдарованість цієї незвичайної жінки!!!* (ФГУ 2.12.2020);

3) прислівникові слова (3): ***Як** добре, що вони разом зійшлися у цьому природному кліматі взаємопогризання!!!* (ФЯБ 25.06.2013);

5) звертання: *Отже, **панове!** Закон угодівців N5670д подано!!!!* (ФПМ 11.10.2018);

6) вставні слова (2): ***Словом**, проблема "Свободи" лише в одному: вона випереджає час!!!!* (ФМЛ 17.11.2017).

За нашими спостереженнями, як модальні, так й інші функціональні різновиди часток слугують засобами увиразнення емоційно-оцінного тла висловлювання. Займенникові та прислівникові слова втрачають свої первинні завдання (вказувати на щось, позначати питання, місця) і стають наближеними до функцій часток. Вставні слова й звертання привертають увагу реципієнтів до характеристики певних подій, міркування щодо процесів

та їхній наслідків. Як бачимо, сегментні одиниці є додатковими виразниками окличності, спрямованими на посилення виразності повідомлень І. Фаріон.

Супрагсегментні засоби оформлення окличних висловлювань репрезентують функціонування:

1) інтонації, яка у письмових текстах маркована знаком оклику !: *А мова – ВИЗНАЧАЛЬНА в націєцентричному самоусвідомленні!* (ФСМ 12.09.2017);

2) повторів (2): *Щоб бути задля нас, українців! Щоб не забути подвигу героїв! Щоб возвеличити українців сьогодні. І перемогти!* (ФГУ 2.12.2020) (ФЧВГВЛ 21.11.2019);

3) непрямого (суб'єктивного) порядку слів (3 випадки): *ПРОТИ голосували ТІЛЬКИ СВОБОДІВЦІ!* (ФЗП 06.09.2017)

Складні випадки інтонаційної канви упомітнуть реалізацію авторських інтенцій. У наведеному прикладі внаслідок інтонаційної уповільненої вимови складів слова *ма-ло-ро-си* І. Фаріон інтенсифікує виразність негативно-оцінного значення лексеми, що функціонує із семантикою *зневажл. про національно несвідомих українців* [СУМ-20, с. 1562]. Виконуючи гаму функцій, повторення вербальних одиниць стає дієвим засобом експресивізації усної комунікації. За допомогою суб'єктивного порядку слів мовець у живому спілкуванні прагне звернути увагу на значущому смисловому складнику висловлювання. До прикладу: – внаслідок постопозиційного розташування підмета *галичанин* відносно інших членів речення, І. Фаріон актуалізує увагу на тому, що Є. Коновалець загинув саме через зраду українця з Галичини.

За нашими спостереженням, аналізовані окличні висловлювання (81 експресема) репрезентують такі структурні групи:

1) біфункціональні конструкції (66 експресем), які є аналогами розповідних, спонукальних, питальних і бажальних (оптативних) речень:

а) розповідно-окличні речення (80%): *Циркулювання цієї мови окупанта в Українській Державі в науковому середовищі – це гірше за танки*

на вулицях Києва, Донецька чи Львова, бо це окупація СВІДОМОСТІ! (ФМО 20.05.2018)

б) питально-окличні речення (5%): *Такого вимученого стилю мови умов та самих прикладів давно не читала! Де їх взяли, тих суконних горе-філологів, що таке понатисували?! (ФУЧ 27.05.2017)*

в) спонукально-окличні речення (9%): *Прозрівайте! Особливо ті, що кинулися захищати чергове мовне рабство під номером 5670д. (ФПІ 08.07.2017)*

г) оптативно-окличні речення (6%): *Вічна пам'ять Лицареві Артемові Мирошниченку. Кара його убивцям! (ФУЗ 08.12.2019)*

2) власне окличні речення (15 експресем), що передусім служать для реалізації емотивної функції:

б) парцельовані конструкції (40%): *<...> з України справді треба винести за дужки ВСЕ, що не є українське: московську мову, московську церкву, московську агентуру та їхній інструмент – "сепарів". Тоді це і буде Україна, а зараз просто країна (чи страна). Без визначальної графеми У! (ФПМ 18.11.2019)*

б) ампліфіковані окличні речення (29%): *Щоб бути задля нас, українців! Щоб не забути подвигу героїв! Щоб возвеличити українців сьогодні. І перемогти! (4) (ФГУ 2.12.2020)*

д) нечленовані речення (комунікати) (31%): *Агов! Міністерство культури! Міністерство закордонних справ! Ви таки ВИРОДКИ СПРАВЖНІ. (ФОО 3.01.2017)*

Серед біфункціональних структур фіксуємо превалювання **розповідно-окличних речень**, спрямованих на повідомлення важливих поглядів, міркувань, тверджень, пов'язаних з культурно-освітньою чи громадсько-політичною сферою функціонування держави, а підвищена інтонація збільшує виразність і вплив синтаксичних конструкцій: *Ми ще не вийшли з московського рабства та московсько-української війни, як країну накрила мокрим рядом брутальна й лакейська англійзація на тлі*

ДЕМОНСТРАТИВНОГО УСУНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПЕРЕДУСІМ З ОСВІТИ та НАУКИ! (ФМА 19.04.2017)

У мовленні І. Фаріон малопродуктивні **спонукально-окличні** речення. Ці синтаксичні одиниці навантажені сконденсованим посилом, в якому адресантка закликає адресатів до певних дій, а також у такий спосіб стимулює реципієнтів до заглиблення у сутність певних фактів дійсності та до всебічного зважування їхніх позитивних та негативних ознак: *Прозрівайте! Особливо ті, що кинулися захищати чергове мовне рабство під номером 5670д.* (ФПІ 08.07.2017) – волюнтативна функції реалізована у наведеному висловлюванні, виявляє інтенцію спонукування-заклику вигартовувати український національний дух.

Речення здатні виражати емоційно-оцінне значення внаслідок семантичного наповнення компонентів граматичному центру або прислівних поширювачів структури, що разом із окличністю мотивує вираження яскравої експресії. До прикладу: *Зазвичай, цей сморід типу Подоляк, Березюка, Скрипника, Гопко, Сироїд, Зубача та інших відходів ходять у вишиванках та щось показного ліплять укрмовою, а насправді саме вони локомотиви катастрофічного змосковлення Львова, а Подоляк і Садовий ініціатори акції у день анексії Криму ЛЬВОФГАВАРІТПАРУСКІ!* (ФЗП 06.09.2017)

Власне окличні речення (парцельовані конструкції, ампліфікація окличних речень, нечленовані речення (комунікати)) передусім виконують емоційно-аксіологічну, експресивну функції, що оприявнюють світогляд авторки та надають мовленню свіжості й самобутності.

Окличний характер **парцельованих** конструкції сприяє інтенсифікації емоційної та смислової значущості членованого компоненту: *Мілітаризуймося, панове! І то у всьому. Дякую за фільм авторській групі. Дякую воїнам, що вони Є!!!* (ФПФ 2.10.2019)

Мовець досягає збільшеної виразності ідейно-семантичного навантаження висловлювання завдяки поєднанню питальної форми та

окличної інтонації: *Може б, про наших Героїв варто було дітям твір для аналізу дати? Але чи можуть це робити ті, для яких вершина розвитку укрмови – це її занечищення мотлохом англізмів, а перед тим московізмів!* (ФУЧ 27.05.2017) – окличний характер відповідного компоненту стилістичної фігури апокризи представляє авторське емотивно-аксіологічне ставлення до предмету мовлення, тому внаслідок експресивізації комунікації адресант спонукає реципієнта до осмислення та усвідомлення суті явища, процесу.

Аналіз фактичного матеріалу свідчить про функціонування **нечленованих речень** (комунікати, слова-речення, еквіваленти речень). На думку І. Вихованець, „нечленованими реченнями (словами-реченнями) називають речення, виражені частками, модальними словами і вигуками” [І. Вихованець 1993, с. 100]. Дослідник розрізняє такі різновиди нечленованих речень: а) розповідні, питальні і спонукальні; б) стверджувальні і заперечні; в) емоційно забарвлені (окличні) і емоційно нейтральні (неокличні) [І. Вихованець 1993, с. 101].

У „Синтаксисі сучасної української мови: проблемні питання” І. Слинько, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська називають нечленовані речення комунікатами, оскільки це термінологічне поняття вказує на сферу їхнього вживання – комунікація, тобто живе спілкування. „За значенням їх можна назвати логіко-модальними комунікатами, – стверджують науковці, – бо вони передають категорії ствердження, заперечення, питання (логічні), спонукування, емоцій, оцінки (модально-емоційні). За засобами вираження такі конструкції можна назвати неповнозначними комунікатами, бо вони виражаються переважно неповнозначними словами – частками” [І. Слинько, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська 1994, с. 292].

Отож, нечленовані речення (комунікати) є неактивним синтаксичними одиницями. Зазвичай, нечленовані речення (комунікати) передають згоду чи незгоду І. Фаріон з твердженнями чи певними аргументами: *Ні! Задля горіння*

і творення у Божому Духові. Нема сенсу доводити енциклопедичність знань і вулканічність почуттів Донцова. (ФШК 10.03.2017)

Як показує аналіз фактичного матеріалу, окличні висловлювання сприяють реалізації задумів І. Фаріон та продукують різні емоційно-експресивні значення. Часто окличність речення виражена також за допомогою сегментних (часток, займенниково-прислівникових слів, звертань, вставних слів) і супрасегментних (інтонації, повторів, порядку слів) мовних одиниць. Окличні експресиви презентують структури двох різновидів. Перша група – це біфункціональні конструкції, серед яких найактивніші – а) розповідно-окличні одиниці та малопродуктивні – б) спонукально-окличні одиниці. Для зазначених синтаксичних конструкцій характерне нашарування окличного забарвлення на модальні значення розповідності, спонукальності, що надає висловлюванням прагматично спрямування. Другий різновид – це власне окличні речення, які превалюють у мовленні І. Фаріон, оскільки виконують насамперед емотивно-аксіологічну й експресивну функцію. Власне окличні синтаксичні експреси представлені такими формами: а) парцельовані конструкції; б) нечленовані речення (комунікати). Окличність інтенсифікує прагмастилістичні функції зазначених конструкції – посилення реалізації впливу, увиразнення емоційного тла авторського ставлення до мовленого, залучення глядача до мисленнєвої комунікації, що є визначальними завданнями у політичному дискурсі.

Висновки до розділу 3

У публіцистичному дискурсі І. Фаріон функціонують різні синтаксичні одиниці експресивного вираження: повтор (36 синтаксичних експресем), парцельовані компоненти (31 синтаксична експресема), риторичні запитання (179 синтаксичних експресем), звертання (22 синтаксичні експресеми), окличні речення (81 синтаксична експресема), які є художніми домінантами ідіостилю І. Фаріон.

На ґрунті лексико-синтаксичного повтору реалізовані стилістичні фігури – анафори, анадиплосиси. Внаслідок лексико-граматичного аналізу було з'ясовано, що повтор виявляє такі продуктивні граматичні різновиди: а) один компонентів граматичного центру (21%); б) поширювач (-ів) (28%); в) із зміною синтаксичної функції „поширювач → один із компонентів граматичного центру” (16%); 3) компоненти на початку абзацу (24%). Менш активні такі граматичні структури: а) повторення граматичного центру (7%); б) повторення одного з компонентів граматичного центру й поширювача (-ів) (4%).

Повтори представлені як однокомпонентними (69%), так і багатоконпонентними (31%) (дво-,три-,чотриккомпонентними) конструкціями різної частиномовної належності, серед яких неабияку роль відіграють займенники, іменники, а прикметники, числівники, прислівники, службові частини мови – рідковживані.

Анафорні та анадиплосисні структури виконують емоційну-експресивну, структурно-організаційну, образотвірну, актуалізаційну, акцентуаційну, ритмотвірну функції.

Парцеляція – активний засіб експресивізації інтенції публіцистики. Переважано функціонують парцельовані частини складного речення (82%), зокрема парцельована підрядна частина (58%) і парцельована сурядна частина (24%). Менш вживані – парцельований член (члени) речення (18%).

Риторичні звертання репрезентують одно- (10) та багатокомпонентні (12) побудови, які здебільшого реалізують іронічний та саркастичний ефект.

За нашими спостереженнями, у виступах І. Фаріон надзвичайно розповсюджені риторичні питання, які представлені такими структурами: а) риторичні запитання (40%); б) питально-відповідні риторичні конструкції (38%); в) ампліфікація запитальних і питально-відповідних риторичних конструкцій (22%). Питально-відповідні експресем поєднують експресивну та структурно-організаційні функції.

Окличні речення репрезентують високий вияв емоційності І. Фаріон. 244 аналізованих окличних висловлювань репрезентують дві групи: 1) біфункціональні конструкції (66 експресем), серед них переважають розповідно-окличні речення (80%) та малопродуктивні – спонукально-окличні (9%), оптативно-окличні (6%), питально-окличні речення (5%); 2) власне окличні речення, передусім служать для реалізації емотивної функції (15 експресем), посеред них виокремлюємо превалювання парцельованих компонентів (40%), нечленованих речень (комунікатів) (31%), рідковживані – ампліфіковані окличні речення (29%).

ВИСНОВКИ

1. Експресивність – це комплексне лінгвістичне явище, тісно пов'язане з категоріями емоційності, оцінності, суб'єктивної модальності, інтенсивності, образності та стилістичним забарвленням, що спрямоване на інтенсифікацію (збільшення, підсилення, підкреслення) значущості змісту висловлення за допомогою фонетичних, словотвірних лексичних, граматичних та стилістичних одиниць, які умотивовані безпосередньо чи опосередковано інтенціями мовця.

2. Експресивна лексика й експресивна фразеологія протиставлені нейтральній та ідентифікованій як стилістично забарвленій, маркованій, периферійній у словниковому складі мови, оскільки найчастіше охоплюють лексику й фразеологію розмовної мови, а отже, є не лише нормативними, а й просторічними, вульгарними, жаргонними елементами. Експресивними визначаємо лексеми з конотативним компонентом. Переважно мотиватором експресивізації є афікси суб'єктивної оцінки, які вносять до лексико-семантичної структури слова оцінно-емоційний або інтенсивно-параметричний складники. Очевидно, „вибуховість” процесу „орозмовлення” ЗМІ, що спостережено нині, пов'язаний із тривалою ідеологічною цензурою радянського періоду.

3. Досліджуючи експресивізацію публіцистичного мовлення І. Фаріон, ми виявили, що ідентифікаторами світоглядної позиції авторки є експресеми різного ступеня інтенсивності. Такі мовні одиниці відображають чіткі морально-етичні принципи І. Фаріон, лінгвокреативний спосіб її мовомислення, уміння влучно й дотепно формулювати думку. Дослідження лексичної експресивності дає змогу розкрити частину ідіостилу авторки. Діапазон узуальних експресивів І. Фаріон охоплює низку різновидів лексики розмовної мови.

3.1. Власне розмовну лексику репрезентують: а) персоніми, розвинені морфологічним (суфіксальним, основоскладанням (композиції), безафіксним) та семантичним способами, що вербалізують здебільшого осіб за вдачею,

вчинками й діяльністю; б) ад'єктиви, утворені лише морфологічним способом (суфіксальним, префіксальним, афіксами-інтенсифікаторами), що характеризують осіб за моральними якостями, поведінкою та окреслюють вияв певної ознаки чи стану предмета; в) вербоніми й адвербіативи (найменш активні): перші розвинені семантичним, а другі морфологічним способом (суфіксальним, афіксами-інтенсифікаторами); позначають характер виконання дії або непроцесуальну ознаку дії.

3.2. Одиниці некодифікованої лексики репрезентовані різко зниженими експресивними і вульгарними формами просторіччя. Такі мовні елементи малопродуктивні. Більшість випадків їх залучення кодують вищий вияв емоційності, насамперед обурення І. Фаріон. Просторіччя виражені: а) персонімами, утвореними суфіксальним, безафіксним та семантичним способами; б) ад'єктивами, продуктованими префіксальним і суфіксальним. Залучені вульгаризми – це передусім семантичні деривати. Авторка „оздоблює” своє мовлення й суржикізмами із іронійно-викривальною метою – для характеристики носіїв мови держави-агресорки і суржикомовців.

3.3. Потужний експресивний потенціал публіцистичного мовлення І. Фаріон забезпечують також індивідуально-авторські новотвори. Характерною особливістю неологізації є те, що дописувачка продукує складні номени, які увиразнюють інтенцію вкрай несхвальною конотацією. Продуктивнішими є способи основоскладання й словоскладання, менш продуктивними – суфіксальний, префіксальний і семантичний. Оказіоналізми репрезентовані двома групами: а) номени, розвинені від антропонімів й ергонімів, носії яких себе скомпрометували; такі вторинні утворення частіше позначають осіб, схожих за діями, вчинками на носіїв вихідних прізвищ чи які є прибічниками їхньої ідеології; б) найменування, розвинені від загальних назв, що синтезують експресію двох номенів.

3.4. Надзвичайно поширені у письмових текстах графічні мовні експерименти – 380 засобів, з яких активними є 1) написання слів чи частин слів, словосполучень великими літерами (69%) та 2) поєднання кількох

графічних засобів (18%) (а) використання напівжирного шрифту у поєднанні з іншими графічними засобами (14%); б) комбінація великої літери і нагромадження розділових знаків (4%).

4. До експресивних синтаксичних засобів зараховуємо різноманітні елементи. Виявлення експресивних вербальних домінант індивідуально-авторського мовлення І. Фаріон – головне завдання нашої наукової розвідки, реалізація якого сприяє розкриттю почасти особливостей ідіостилу цієї визначної діячки.

5. Серед синтаксичних одиниць експресивного вираження виокремлюємо: повтор (36 синтаксичних експресем), парцельовані компоненти (31 синтаксична експресема), риторичні запитання (179 синтаксичних експресем), звертання (22 синтаксичні експресеми), окличні речення (81 синтаксична експресема).

6. 1. Найяскравіше представлені такі структурні різновиди анафори та анадиплосису: 1) повторення поширювача (-ів), 2) повторення одного з компонентів граматичного центру, 3) повторення компонентів на початку абзацу.

6. 2. Контактні постпозиційні парцельовані конструкції, однокомпонентні та багатоконпонентні риторичні звертання є активними експресемами, що виражать потужний стилістичний

6. 3. Окличні речення кодують високий вияв емоційності, насамперед обурення І. Фаріон, серед яких біфункціональні конструкції – найпродуктивніші.

7. Риторичні запитання ефективно реалізують авторські інтенції, увиразнюють публічну комунікацію з реципієнтами та оприявнюють філософсько-естетичні засади мовотворення І. Фаріон.

Перспективу подальших досліджень становить вивчення експресивного синтаксису усного мовлення І. Фаріон, а також зіставний аналіз писемної та усної (ораторської) форм таких текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЇХНІХ СКОРОЧЕНЬ

1. **ФНП 21.04.2013** – Фаріон І. Д. „На пораду” до Холодного Яру. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 21.04.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5173e4496996a/> (дата звернення: 05.10.2019).
2. **ФЗВ 26.04.2013** – Фаріон І. Д. Закони вмирають, а історична правда – ніколи (про зміни до праграми з історії України для ЗНО). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 26.04.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/517a3256028f9/> (дата звернення: 05.10.2019).
3. **ФХВ 04.05.2013** – Фаріон І. Д. Христовове воскресіння – послання нашим Душам... *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 04.05.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/51853b38bb60a/> (дата звернення: 20.09.2019).
4. **ФПУ 08.05.2013** – Фаріон І. Д. Подорож у Закерзоння як дорога до етнічного «я». *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 08.05.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/51897d0bab050/> (дата звернення: 20.09.2019).
5. **ФЧП 08.05.2013** – Фаріон І. Д. Чому "побєда" для нас ніколи не стане "перемогою"? *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 08.05.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/518ab1d78ef19/> (дата звернення: 05.10.2019).
6. **ФПІ 14.05.2013** – Фаріон І. Д. Правда і незалежність як антиколоніальний дискурс історії, або про їхню "побєду" та нашу свободу. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 14.05.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5192975362058/> (дата звернення: 05.10.2019).
7. **ФПГ 16.05.2013** – Фаріон І. Д. Про гуманітаристику як простір вирішальної боротьби. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 16.05.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/519482aa9e14e/> (дата звернення: 05.10.2019).
8. **ФПД 19.05.2013** – Фаріон І. Д. Про дикунів з блискучим намистом Влади. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 19.05.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5198c224b7f5d/> (дата звернення: 05.10.2019).
9. **ФЗН 26.05.2013** – Фаріон І. Д. З нагоди Дня Героїв: сталь кується у вогні, а нація у боротьбі. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 26.05.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/51a142ba587ff/> (дата звернення: 05.10.2019).
10. **ФПМ 04.06.2013** – Фаріон І. Д. Про мовний мінус, що породжує плюс... *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 04.06.2019. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/51ae4dfa02901/> (дата звернення: 05.10.2019).
11. **ФДО 17.06.2013** – Фаріон І. Д. До Одеси по "призначення України". *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 17.06.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/51bf490147a86/> (дата звернення: 05.10.2019).
12. **ФХЧ 19.07.2013** – Фаріон І. Д. Хто читає – той понад часом. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 19.07.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/51e918f908aa8/> (дата звернення: 05.10.2019).

13. **ФЯБ 25.06.2013** – Фаріон І. Д. Як біснувались у Херсоні найманці, а соняхи всміхались мені... . *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 25.06.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/51f05a5884ef4/> (дата звернення: 20.09.2019).
14. **ФН 24.08.2013** – Фаріон І. Д. Незалежність. *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 24.08.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5217ce2be1382/> (дата звернення: 05.10.2019).
15. **ФПК 07.09.2013** – Фаріон І. Д. Політика крізь товщу часу, або пам'ять Шевельова. *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 07.09.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/522af1ca9fca4/> (дата звернення: 05.10.2019).
16. **ФДТ 19.09.2013** – Фаріон І. Д. Денаціоналізація та омосковлення освіти. *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 19.09.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/523adcc171286/> (дата звернення: 05.10.2019).
17. **ФББ 27.09.2013** – Фаріон І. Д. Боягузи, брехуни і виродки – на вихід!!! . *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 27.09.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5245d6362d0b1/> (дата звернення: 09.09.2019).
18. **ФМД 06.10.2013** – Фаріон І. Д. Матеріалізація Дмитра Донцова у Львові. *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 06.10.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52509b420389c/> (дата звернення: 09.10.2019).
19. **ФВБ 10.10.2013** – Фаріон І. Д. Відкритий батьківський урок дітям. *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 10.10.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/525654751f9e5/> (дата звернення: 10.09.2019).
20. **ФНП 15.10.2013** – Фаріон І. Д. Незнищення покоління. *Українська правда: блог Ірина Фаріон.* 15.10.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/525ce42f082d9/> (дата звернення: 20.10.2019).
21. **ФАО 23.10.2013** – Фаріон І. Д. Апогей освітянської темряви. *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 23.10.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5268201f9fca2/> (дата звернення: 10.10.2019).
22. **ФПЧ 24.10.2013** – Фаріон І. Д. Про чоловіків-поразок, або дари донійські. *Українська правда: блог Ірина Фаріон.* 24.10.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/526980af04454/> (дата звернення: 24.10.2019).
23. **ФДД 28.10.2013** – Фаріон І. Д. Дорога до Шевченка. *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 28.10.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/526da012d05fb/> (дата звернення: 30.10.2019).
24. **ФПК 14.11.2013** – Фаріон І. Д. Подихайте киснем... Мо', допоможе. *Українська правда: блог Ірина Фаріон.* 14.11.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5284c21183f53/> (дата звернення: 14.09.2019).
25. **ФМП 19.11.2013** – Фаріон І. Д. Мовне піке здичавілого ректора. *Українська правда: блог. Ірина Фаріон.* 19.11.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/528a997007ee9/> (дата звернення: 10.10.2019). (ФМПЗ 19.11.2013)
26. **ФКІ 22.11.2013** – Фаріон І. Д. Коли їхня смерть стає нашою життям. *Українська правда: блог Ірини Фаріон.* 22.11.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/528f9b5c1bd2a/> (дата звернення: 20.10.2019).
27. **ФДЯ 02.12.2013** – Фаріон І. Д. Дякую Януковичу за солідарність української нації. *Українська правда: блог Ірина Фаріон.* 02.12.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/529cecf936521/> (дата звернення: 10.10.2019).

28. **ФЦН 12.12.2013** – Фаріон І. Д. Це не сизифові барикади – це точка неповернення. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 12.12.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52a97e8c3596b/> (дата звернення: 20.10.2019).
29. **ФПТ 15.12.2013** – Фаріон І. Д. Про три парадокси нашої історії. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 15.12.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52adab63a27ea6/> (дата звернення: 10.09.2019).
30. **ФЕЦ 19.12.2013** – Фаріон І. Д. Економіка – це всего лиш грошовий вияв політики і культури. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 19.12.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52b254e523c41/> (дата звертання: 12.12.2019).
31. **ФПП 30.12.2013** – Фаріон І. Д. Про помсту первинного за вторинне... *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 30.12.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52c0c5c948247/> (дата звернення: 12.12.2019).
32. **ФЛЮ 31.12.2013** – Фаріон І. Д. Ліліпути у війні з Бандерою. *Українська правда*: блог Ірина Фаріон. 31.12.2013. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52c2d4474536f/> (дата звернення: 10.11.2019).
33. **ФСУ 02.01.2014** – Фаріон І. Д. Смолоскипні уродини Степана Бандери. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 02.01.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52c52e47ac970/> (дата звернення: 05.10.2019).
34. **ФПВ 03.01.2014** – Фаріон І. Д. Передріздвяні візії Бога та душі від Степана Бандери. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 03.01.2014.
35. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52c6939669972/> (дата звернення: 05.10.2019).
36. **ФЖА 06.01.2014** – Фаріон І. Д. "Журитиметься, але журба ваша у радощі обернеться". *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 06.01.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52caa601305eb/> (дата звернення: 05.10.2019).
37. **ФЗН 09.01.2014** – Фаріон І. Д. З нагоди: іменин: національна ідея від Степана Бандери. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 09.01.2014. UR : <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52cef29537c91/> (дата зверне-ння: 05.10.2019).
38. **ФХП 21.01.2014** –
Фаріон І. Д. Хто перешкоджає Мирній революції робить її насильницькою. *Українська пр авда*: блог Ірини Фаріон. 21. 01.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52de844f5d230/> (дата звернення: 05.10.2019).
39. **ФСІ 22.01.2014** – Фаріон І. Д. Собором і чорта побором. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 22.01.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52dfbd519ddef/> (дата звернення: 05.10.2019).
40. **ФЙР 20.01.2014** – Фаріон І. Д. Його розстріляли у Шевченкові слова. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.01.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52e44cb450b07/> (дата звернення: 05.10.2019).
41. **ФНВ 15.02.2014** –
Фаріон І. Д. Національні виміри нашого повстання. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 15.02.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/52ff910eb5c2b/> (дата звернення: 05.10.2019).

42. **ФМЧ 24.02.2014** – Фаріон І. Д. Межигірське "чернецтво", або "Зажерливістю клятою переможений". *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 24.02.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/530b888baac73/> (дата звернення: 04.10.2019).
43. **ФНП 27.02.2014** – Фаріон І. Д. Не принижуйте собою Мови. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 27.02.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/530e83d77f132/> (дата звернення: 04.10.2019).
44. **ФПЗ 04.03.2014** – Фаріон І. Д. Плата за любов до ката. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 04.03.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53153ce114623/> (дата звернення: 04.10.2019).
45. **ФХП 05.03.2014** – Фаріон І. Д. Хто проти мови Шевченка? *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 05.03.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/531768392e345/> (дата звернення: 12.12.2019).
46. **ФШП 09.03.2014** – Фаріон І. Д. Шевченкові Імперативи. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 09.03.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/531ccda75dd7c/> (дата звернення: 04.10.2019).
47. **ФНЛ 13.03.2014** – Фаріон І. Д. Несподіваний лист. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 13.03.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5320e071b8ef7/> (дата звернення: 04.10.2019).
48. **ФТП 18.03.2014** – Фаріон І. Д. Трагікомедія по-московському. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 18.03.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/532856557780e/> (дата звернення: 04.10.2019).
49. **ФУП 04.04.2014** – Фаріон І. Д. Україна під окупаційними режимами: історичні реалії та постколоніальний синдром. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 04.04.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/533ec78c8d3c5/> (дата звернення: 04.10.2019).
50. **ФЄК 17.04.2014** – Фаріон І. Д. Єдина країна – Єдіная страна – Єдіная Расса́я. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 17.04.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53501fa3920ae/> (дата звернення: 04.10.2019).
51. **ФХВ 20.04.2014** – Фаріон І. Д. Христос Воскрес! Воїстину Воскрес! *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.04.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/535400b394f8c/> (дата звернення: 04.10.2019).
52. **ФШЯ 24.04.2014** – Фаріон І. Д. Шантаж "язиком". *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 24.04.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53590550004a0/> (дата звернення: 04.10.2019).
53. **ФМЦ 14.05.2014** – Фаріон І. Д. Мир – це виграна війна. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 14.05.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53729381056ac/> (дата звернення: 04.10.2019).
54. **ФПМ 16.05.2019** – Фаріон І. Д. Питання мови – це питання влади та ідентичності. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 16.05.2019. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53752fca68c8c/> (дата звернення: 04.10.2019).
55. **ФГЦ 23.05.2014** – Фаріон І. Д. Героям, що вбивають ворогів. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 23.05.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/537ef6952084b/> (дата звернення: 04.10.2019).

56. **ФПК 02.06.2014** – Фаріон І. Д. Про книгу, що визволяє: Петро Тимошенко. «Студії над мовою Тараса Шевченка». *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 02.06.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/538c77ee32695/> (дата звернення: 12.09.2019).
57. **ФПС 06.06.2014** – Фаріон І. Д. Про синдром совка в освіті. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 06.06.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53918dcd99db3/> (дата звернення: 04.10.2019).
58. **ФКС 29.06.2014** – Фаріон І. Д. Коли слова мають ціну. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 29.06.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53b0787c21400/> (дата звернення: 04.10.2019).
59. **ФНН 03.07.2014** – Фаріон І. Д. Наука не для неуків: відгомін парламентських слухань про законодавче забезпечення науки. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 03.07.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53b53b9d30a18/> (дата звернення: 04.10.2019).
60. **ФПВ 05.10.2014** – Фаріон І. Д. Поранені в тіло, непрострілені в душу. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 05.10.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53e0f060df140/> (дата звернення: 04.10.2019).
61. **ФПС 12.08.2014** – Фаріон І. Д. ПІЗНАЙ СЕБЕ – І БУДЕ З ТЕБЕ (або про графу національність). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 12.08.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53ec980d4f0c0/> (дата звернення: 12.09.2019).
62. **ФНС 17.08.2014** – Фаріон І. Д. Небесна Сотня – не Герої України. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 17.08.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53f1096998c58/> (дата звернення: 04.10.2019).
63. **ФДУ 23.08.2014** – Фаріон І. Д. Дорога Україно. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 23.08.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/53f8fff5e5ea2/> (дата звернення: 04.10.2019).
64. **ФВЯ 13.09.2014** – Фаріон І. Д. Війна як робота. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 13.09.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/541459f85e7cc/> (дата звернення: 04.10.2019).
65. **ФВЯ 23.09.2014** – Фаріон І. Д. Війна "язиком". *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 23.09.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5421d8543d7fa/> (дата звернення: 04.10.2019).
66. **ФГН 28.09.2014** – Фаріон І. Д. Гниль небезпечніша за падаль. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 28.09.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/54286cb22458d/> (дата звернення: 04.10.2019).
67. **ФНН 05.10.2014** – Фаріон І. Д. НІКОЛИ НЕ КАПІТУЛЮВАТИ! *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 05.10.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/54306bab0fcf9/> (дата звернення: 10.09.2019).
68. **ФПК 12.10.2014** – Фаріон І. Д. Про "куцого німця узловатого". *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 12.10.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/543a35e77e20a/> (дата звернення: 04.10.2019).

69. **ФЦН 24.10.2014** – Фаріон І. Д. Це не заржавілі бронетранспортери – це ржа свідомості. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 24.10.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/544aaba17b8cc/> (дата звернення: 04.10.2019).
70. **ФМО 28.10.2014** – Фаріон І. Д. Мовна осінь. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 28.10.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/544ff2e73b7a2/> (дата звернення: 04.10.2019).
71. **ФПН 09.11.2014** – Фаріон І. Д. Печаль наша у радість обернеться. Можливо. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 09.11.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/545f512ee5365/> (дата звернення: 04.10.2019).
72. **ФЛН 10.11.2014** – Фаріон І. Д. Лякає не поразка, а перемоги вагота. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 10.11.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5460af34296b6/> (дата звернення: 04.10.2019).
73. **ФБІ 31.12.2014** – Фаріон І. Д. Бандера і війна з Москвою. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 31.12.2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/54a41d2aef6c5/> (дата звернення: 04.10.2019).
74. **ФУД 06.01.2015** – Фаріон І. Д. У день Різдва Христового про духовну незалежність. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 06.01.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/54abfea157dcb/> (дата звернення: 04.10.2019).
75. **ФЄМ 20.01.2015** – Фаріон І. Д. Євген Маланюк: Наша ціль – духовна суверенність. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.01.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/54bd84dfd09c9/> (дата звернення: 15.09.2019).
76. **ФВЧ 22.01.2015** – Фаріон І. Д. Від чортополоху до постой (к) віту у нашій освіті. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 22.01.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/54c16ff4d9470/> (дата звернення: 12.09.2019).
77. **ФМШ 20.02.2015** – Фаріон І. Д. Мовна шизофренія псевдоукраїнської влади. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.02.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/54e7ad4b148c1/> (дата звернення: 03.10.2019).
78. **ФЩС 08.03.2015** – Фаріон І. Д. Що святкуємо – на те і перетворюємось. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 08.03.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/54fc42d259da0/> (дата звернення: 03.10.2019).
79. **ФВГ 25.03.2015** – Фаріон І. Д. Вільгельм Габсбург: ідеалістична постава української політики. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 25.03.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5512e0c2bcacc/> (дата звернення: 15.09.2021).
80. **ФВО 09.04.2015** – Фаріон І. Д. ВО «Свобода» як завше випередила час. Браво. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 09.04.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5526652b5884a/> (дата звернення: 15.05.2019).
81. **ФПС 30.04.2015** – Фаріон І. Д. Павло Скоропадський: приречений впасти. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 30.04.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5542620fceb60/> (дата звернення: 03.10.2019).
82. **ФПІ 08.09.2015** – Фаріон І. Д. ПРО ЇХНЮ «ПОБЕДУ» ТА НАШУ СВОБОДУ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 08.09.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/554c571d196ff/> (дата звернення: 15.10.2019).

83. **ФІН 13.05.2015** – Фаріон І. Д. Історія не вчить— історія карає. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 13.05.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5552f16f0ce61/> (дата звернення: 03.10.2019).
84. **ФТБ 21.05.2015** – Фаріон І. Д. „Ти, брате, любиш Русь за те, що гарно вбрана...”. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 21.05.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/555e24659d3e7/> (дата звернення: 03.10.2019).
85. **ФСМ 27.05.2015** – Фаріон І. Д. Сила мови: дух, зброя, інтелект. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 27.05.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5565fcaeb2d0b/> (дата звернення: 03.10.2019).
86. **ФФВ 28.05.2015** – Фаріон І. Д. ФРАНКО: «В нашій хаті наша воля, / А всім зайдам зась!». *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 28.05.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5567269579748/> (дата звернення: 28.07.2022).
87. **ФСМ 05.06.2015** – Фаріон І. Д. Список мовних яничарів на чолі з президентом. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 05.06.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5571497a23a3f/> (дата звернення: 03.10.2019).
88. **ФСМ 07. 06. 2015** – Фаріон І. Д. Список мовних яничарів від Яценюка. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 07. 06. 2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/55741651a3e1b/> (дата звернення: 03.10.2019).
89. **ФСМ 10.06.2015** – Фаріон І. Д. Своєрідність мовних яничарів від Садового. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 10.06.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5577f870c0158/> (дата звернення: 28.07.2022).
90. **ФУП 29.06.2015** – Фаріон І. Д. УБИЙ ПУТИНА МОВОЮ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 29.06.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/559199cedb1ba/> (дата звернення: 03.10.2019).
91. **ФРЦ 10.07.2015** – Фаріон І. Д. Росія – це вид країни, що виробляє людське нещастя. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 10.07.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/559ee4948a93e/> (дата звернення: 03.10.2019).
92. **ФДМ 25.08.2015** – Фаріон І. Д. Дно мови у верхах влади і низах суспільства. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 25.08.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/55dcb9751943e/> (дата звернення: 03.10.2019).
93. **ФВР 14.09.2015** – Фаріон І. Д. Від революції гідності до контрреволюції негідників: всього за півтора року. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 14.09.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/55f67ddc6f3b0/> (дата звернення: 03.10.2019).
94. **ФЧЯ 01.10.2015** Фаріон І. Д. Чому я йду депутатом до Львівської облради ? *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 01.10.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/560cfc9b5c294/> (дата звернення: 03.10.2019).
95. **ФПП 10.10.2015** – Фаріон І. Д. Про перемогу поразки. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 10.10.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/561971ae40375/> (дата звернення: 11.10.2019).
96. **ФСМ 13.10.2015** – Фаріон І. Д. Сила мертвих. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 13.10.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/561ca3aa63938/> (дата звернення: 03.10.2019).

97. Фаріон І. Д. Леценкаве привіт. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 13.10.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/561cf075d4273/> (дата звернення: 15.10.2019). ФЛП 13.10.2015
98. Фаріон І. Д. Смерть обернулася життям. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 15.10.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/562011cb42932/> (дата звернення: 03.10.2019).
99. Фаріон І. Д. "Мовний" суд по-порошенківському, себто "пижити по новому". *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.10.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5626a2930701e/> (дата звернення: 03.10.2019).
100. Фаріон І. Д. Москвофільство у Львові – це "Самопоміч" Садовий. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 09.11.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/563fd54b6dd6f/> (дата звернення: 03.10.2019).
101. Фаріон І. Д. Вони кличуть до Правди – мсти! *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 27.11.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/56589c028e094/> (дата звернення: 10.10.2019).
102. **ФОП 30.11.2015** Фаріон І. Д. Олександр Потебня у контексті соціолінгвістики. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 30.11.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/565c37c8975e8/> (дата звернення: 15.10.2019).
103. **ФНІ 03.12.2015** – Фаріон І. Д. Наука й неуки. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 03.12.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/56609d77b1a2a/> (дата звернення: 03.10.2019).
104. **ФЖП 25.12.2015** – Фаріон І. Д. «Жах» правого радикалізму, або Як врятувати нерядового Григорія. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 25.12.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/567c88a9bab35/> (дата звернення: 20.10.2019).
105. **ФМК 18.01.2016** – Фаріон І. Д. МОВОСВІТ КОМПОЗИТОРА МИКОЛИ ЛИСЕНКА. Частина II. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 18.01.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/569cf1e00f63e/> (дата звернення: 11.10.2019).
106. **ФРТ 20.01.2016** – Фаріон І. Д. Робімо те, що війна вимагає. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.01.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/569f6242b4f0f/> (дата звернення: 03.10.2019).
107. **ФМС 18.02.2016** – Фаріон І. Д. Між смертю і безсмертям. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 18.02.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/56c59caed6e90/> (дата звернення: 03.10.2019).
108. **ФМК 21.02.2016** – Фаріон І. Д. Мова – кордони нації, вісь держави. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 21.02.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/56c97e7103059/> (дата звернення: 03.10.2019).
109. **ФН 05.03.2016** – Фаріон І. Д. Нескорений. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 05.03.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/56dac6c1135e4/> (дата звернення: 03.10.2019).

110. **ФЯН 09.13.2016** – Фаріон І. Д. Я на сторожі коло їх поставлю Слово... *Українська правда*: блог Ірина Фаріон. 09.13.2016. URL: https://blogs.pravda.com.ua/ukr/authors/farion/56e022aaa4bb1/page_8/ (дата звернення: 15.10.2019).
111. **ФПП 08.04.2016** – Фаріон І. Д. Про полярні звістки. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 08.04.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57076d5b659a9/> (дата звернення: 03.10.2019).
112. **ФЮІ 09.05.2016** – Фаріон І. Д. Юрій Ілленко. Війна і свобода. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 09.05.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/572fb5e1c4719/> (дата звернення: 03.10.2019).
113. **ФПМ 19.05.2016** – Фаріон І. Д. Про мовно-освітню війну. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 19.05.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/573d8185b77bf/> (дата звернення: 03.10.2019).
114. **ФЯП 08.06.2016** – Фаріон І. Д. Як Петлюра вбивав Волбочана. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 08.06.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57587d50b3a4e/> (дата звернення: 03.10.2019).
115. **ФМР 03.09.2016** – Фаріон І. Д. МОВНИЙ РУБІКОН З ПОЛЯКАМИ: Люблинська унія 1569 року. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 03.09.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57a1189a82214/> (дата звернення: 10.09.2019).
116. **ФТМ 11.08.2016** – Фаріон І. Д. Траєкторія мовної колонізації України наприкінці XVI – упродовж XVII ст. *Українська правда*: блог Ірина Фаріон. 11.08.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57ac422204424/> (дата звернення: 11.11.2019).
117. **ФІТ 13.08.2016** – Фаріон І. Д. ІМЕНА та ПРІЗВИЩА як НАЦІОНАЛЬНІ ІДЕНТИФІКАТОРИ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 13.08.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57af1f56d25b9/> (дата звернення: 10.10.2019).
118. **ФБВ 22.08.2019** – Фаріон І. Д. Блага вість про українську мову міжнародну. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 22.08.2019. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57bae53418573/> (дата звернення: 03.10.2019).
119. **ФВС 15.09.2016** – Фаріон І. Д. ВІРШІ СИЛЬНІШІ ЗА КУЛІ... *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 15.09.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57da7aa6157da/> (дата звернення: 10.10.2019).
120. **ФПМ 05.10.2016** – Фаріон І. Д. Пам'яті Мирослава Мисли. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 05.10.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57f504ad3845f/> (дата звернення: 03.10.2019).
121. **ФМЛ 13.10.2016** – Фаріон І. Д. Мовний лібералізм в освіті: українська стоп. *Українська правда*: Ірина Фаріон. 13.10.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57ffd4b501a8b/> (дата звернення: 02.10.2019).
122. **ФВЛ 06.10.2016** – Фаріон І. Д. ВІДКРИТИЙ ЛИСТ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 06.10.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/581fa1be29db7/> (дата звернення: 10.10.2019).

123. **ФПП 20.11.2016** – Фаріон І. Д. Президенте Порошенко! Встати! Суд іде! А ви де? *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.11.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/583169050766e/> (дата звернення: 02.10.2019). (ФППВ 02.10.2019)
124. **ФМЯ 13.12.2016** – Фаріон І. Д. Мова як інструмент окупації та де окупації. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 13.12.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58502bf8efc1f/> (дата звернення: 02.10.2019).
125. **ФДМ 14.12.2016** – Фаріон І. Д. Для мене закон – це ідеї та персони. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 14.12.2016. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5851b7298c3c6/> (дата звернення: 02.10.2019).
126. **ФОО 3.01.2017** – Фаріон І. Д. Олександр Олесь: «Нагло ворони знялися, буйним сміхом залилися...» *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 3.01.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/586bc78eeea56/> (дата звернення: 11.07.2022).
127. **ФЗН 1.02.2017** – Фаріон І. Д. З нагоди уродин вдатно фізика і перекладачі ІВАНА ПУЛЮЯ (02.02.1845–31.01.1918). 1.02.2017. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5891e87cc12a6/> (дата звернення: 11.07.2022).
128. **ФНП 6.02.2017** – Фаріон І. Д. НЕБЕЗПЕЧНО!!! ПРО ЛІБЕРАЛЬНО-МОВНІ ОБГОРТКИ «мовного» законопроекту №5670. 6.02.2017. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5898675c527b9/> (дата звернення: 11.07.2022).
129. **ФН 06.03.2017** – Фаріон І. Д. Нескорений. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 06.03.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58bd0b80749c5/> (дата звернення: 11.07.2022).
130. **ФШК 10.03.2017** – Фаріон І. Д. ШЕВЧЕНКІВ КОНЦЕПТ «СЛОВО» В РЕЦЕПЦІЇ ДМИТРА ДОНЦОВА. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 10.03.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58c26d6a53ccf/> (дата звернення: 11.07.2022).
131. **ФП 12.03.2017** – Фаріон І. Д. «ПЕРЛИ» від розпіреного анти-мовного закону 5670, що насправді УТВЕРДЖУЄ ДВОМОВНІСТЬ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 12.03.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58c52cef70430/> (дата звернення: 11.07.2022).
132. **ФЗП 17.03.2017** – Фаріон І. Д. Закон про смерть державного статусу української мови №5670. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 17.03.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58cbde7346aa2/> (дата звернення: 11.07.2022).
133. **ФПР 21.03.2017** – Фаріон І. Д. ПЛАГІЯТ – ремесло «інтелектуальних» підляків. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 21.03.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58d16da19d749/> (дата звернення: 11.07.2022).
134. **ФПМ 23.03.2017** – Фаріон І. Д. ПРО МОВУ в законі Про освіту: між навчанням та вивченням мов нацменшин. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 23.03.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58d437d4bd562/> (дата звернення: 11.07.2022).
135. **ФПТ 27.03.2017** – Фаріон І. Д. ПРО ТРИ МІФИ МОВНОГО ЗАКОНОПРОЕКТУ №5670. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 27.03.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58d90d537afe3/> (дата звернення: 11.07.2022).

136. **ФМП 8.04.2017** – Фаріон І. Д. МІНКУЛЬТ ПРОТИ МОВИ. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 8.04.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58e8bd4355b6e/> (дата звернення: 11.07.2022).
137. **ФМА 19.04.2017** – Фаріон І. Д. МОСКОВІЗАЦІЯ + АНГЛІЇЗАЦІЯ. Українці! Ви де? *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 19.04.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/58f7bdc74b11d/> (дата звернення: 11.07.2022).
138. **ФЧП 04.05.2017** – Фаріон І. Д. ЧОМУ ПОТРІБНА ГРАФА «НАЦІОНАЛЬНІСТЬ» (або Як ми реєстрували нашу ЕВУ-УКРАЇНОЧКУ!). *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 04.05.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/590b87cf285cb/> (дата звернення: 11.07.2022).
139. **ФЧІ 26.05.2017** – Фаріон І. Д. Чому І ДОСІ ПИШЕМО ПОСТАЛІНСЬКОМУ? (з нагоди 90-ліття правописної конференції у ХАРКОВІ). *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 26.05.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/59284b53ce09b/> (дата звернення: 11.07.2022).
140. **ФУЧ 27.05.2017** – Фаріон І. Д. УКРСУРЖ чи УКРІНГЛІШ???? (про тест на ЗНО з укромови!!!!). *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 27.05.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/59298b1f356ac/> (дата звернення: 11.07.2022).
141. **ФПБ 21.06.2017** – Фаріон І. Д. Про «благонамерених малоросов» під номером 5670 (або про відкрите звернення «юдиних малоросів» ухвалити мовний закон). *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 21.06.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/594a3a6d5de85/> (дата звернення: 11.07.2022).
142. **ФПІ 29.06.2017** – Фаріон І. Д. ПРО ІМ'Я ЕВА та навколо нього... *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 29.06.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/59551e186fc4f/> (дата звернення: 11.07.2022).
143. **ФПІ 08.07.2017** – Фаріон І. Д. ПОРОШЕНКО І УКРАЇНСЬКА МОВА: 10 кроків злиття «с рускім міром». *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 08.07.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5960d59ab8152/> (дата звернення: 11.07.2022).
144. **ФКУ 19.07.2017** – Фаріон І. Д. КОСТОМАРОВ У БИТВІ З ВАЛУЄВИМ: МОВА ЧИ ЯЗИК? *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 19.07.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/596fae3a0c5e3/> (дата звернення: 11.07.2022).
145. **ФЗП 06.09.2017** – Фаріон І. Д. Закон Про освіту: і ганьба, і війна, і капітуляція. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 06.09.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/59af2f556fdf0/> (дата звернення: 11.07.2022).
146. **ФПП 11.09.2017** – Фаріон І. Д. ПОЙМЕННО ПРО МОВНО-ОСВІТНІХ ЮД або ХТО ТАКІ ГІБРИДИ. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 11.09.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/59b6f870c1063/> (дата звернення: 11.07.2022).
147. **ФСМ 12.09.2017** – Фаріон І. Д. СТУДЕНТИ МОГИЛЯНКИ ПРОТИ АНГЛОМАНІЇ І ЧУЖИНСТВА! *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 12.09.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/59b74e05baac5/> (дата звернення: 11.07.2022).

148. **ФІВ 17.09.2017** – Фаріон І. Д. Іван Виговський (правління 1657–1659): етномовні виміри. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 17.09.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/59bea83013a9e/> (дата звернення: 20.07.2022).
149. **ФМЛ 3.11.2017** – Фаріон І. Д. І. Московофільство ЛЬВОВА: історія. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 3.11.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5a09b7650238d/> (дата звернення: 11.07.2022).
150. **ФМЛ 17.11.2017** – Фаріон І. Д. П. Москофільство ЛЬВОВА: сучасність. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 17.11.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5a0e202f893f8/> (дата звернення: 11.07.2022).
151. **ФЗГ 24.11.2017** – Фаріон І. Д. Зацікавився Гордон, хто ця пані Фаріон? *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 24.11.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5a180e1fba949/> (дата звернення: 11.07.2022).
152. **ФПВ 25.12.2017** – Фаріон І. Д. ПРО ВІЙНУ ЛЬВІВСЬКИХ СУДІВ З УКРАЇНСЬКОЮ МООВОЮ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 25.12.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5a410ec7e053f/> (дата звернення: 11.07.2022).
153. **ФВУ 6.01.2018** – Фаріон І. Д. Від уродин Бандери і до Різдва. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 6.01.2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5a5028e40c162/> (дата звернення: 12.07.2022).
154. **ФПМ 20.02.2018** – Фаріон І. Д. ПРО МОВУ для гібридів: «на вимогу» чи «прийнятну для сторін» (5670д). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.02.2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5a8ba660df572/> (дата звернення: 12.07.2022).
155. **ФВЛ 26.02.2018** – Фаріон І. Д. ВІДКРИТИЙ ЛИСТ МІНІСТРОВІ ОСВІТИ т. Л. ГРИНЕВИЧ Про денационалізація освіти та науки. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 26.02.2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5a9478ac25e51/> (дата звернення: 12.07.2022).
156. **ФСП 10.03.2018** – Фаріон І. Д. Спалахи про Івана Миколайчука від Марії: НАРОДИТИСЯ – ПОЛЮБИТИ – ПОМЕРТИ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 10.03.2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5aa3c670b7420/> (дата звернення: 12.07.2022).
157. **ФІМ 20.03.2018** – Фаріон І. Д. Іван Мазепа (20.03.1639–21.09.1709 рр.): предтеча народної української мови. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5ab10dae9d201/> (дата звернення: 12.07.2022).
158. **ФНЛ 06.04.2018** Фаріон І. Д. НЕ ЛАТИНІЗАЦІЯ, А ДЕКОМУНІЗАЦІЯ ПРАВОПИСУ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 06.04.2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5ac75c7400ba5/> (дата звернення: 12.07.2022).
159. **ФМО 20.05.2018** – Фаріон І. Д. МОВА ОСВІТИ – ЦЕ МОВА ВЛАДИ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.05.2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5b01c1b774b81/> (дата звернення: 13.07.2022).
160. **ФДУ 3.07.2018** – Фаріон І. Д. ДИСКРИМІНАЦІЯ УКРАЇНЦІВ в «антидискримінаційній експертизі» підручників від Міноосвіти і науки. *Українська*

правда: блог Ірини Фаріон. 3.07.2018.
 URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5b3b304d50bf2/> (дата звернення: 13.07.2022).

161. **ФВЛ 14.07.2018** – Фаріон І. Д. ВІДКРИТИЙ ЛИСТ президентові Міжнародної асоції українців (МАУ) М. Мозеру та голові оргкомітету конгресу МАУ С. Пирожкову. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 14.07.2018.
 URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5b49b44bcf798/> (дата звернення: 14.07.2018).

162. **ФВЛ 21.07.2022** Фаріон І. Д. ВІДКРИТИЙ ЛИСТ міністрові ВС України А. Авакову. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 21.07.2022.
 URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5b5320b6921cc/> (дата звернення: 13.07.2022).

163. **ФПП 03.09.2018** Фаріон І. Д. Проєкт правопису 2018 – дитя компромісу: і вашим, і нашим. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 03.09.2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5b8c59e9296a4/> (дата звернення: 13.07.2022).

164. **ФПУ 5.09.2018** Фаріон І. Д. ПРАВОПИС 20-30-х рр. ХХ ст.. У ПОЛІТИЧНИХ ПЕРСОНАХ. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 5.09.2018.
 URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5b90339de8dde/> (дата звернення: 13.07.2022).

165. **ФПМ 11.10.2018** – Фаріон І. Д. ПРО МАНІФЕСТ МОВНОГО МАЛОРОСІЙСТВА N5670д. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 11.10.2018.
 URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5bbf9b1abcf9d/> (дата звернення: 13.07.2022).

166. **ФАП 06.11.2018** – Фаріон І. Д. Акт продажу Української православної церкви 1686 року: мовно-етнічні виміри. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 06.11.2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5be1f8f7beaee/> (дата звернення: 13.07.2022).

167. **ФЯГ 4.12.2018** Фаріон І. Д. ЯКІВ ГОЛОВАЦЬКИЙ: «ВІДКИ ТАКИЙ НАГЛИЙ УПАДОК?» (І. Франко). *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 4.12.2018.
 URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5c05b5c6c61df/> (дата звернення: 13.07.2022).

168. **ФЗП 24.06.2019** – Фаріон І. Д. ЗАКОНОДАВЧЕ ПОЛЕ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: колоніальна, ліберально-гібридна і національна мовні моделі (1989–2019 рр.). *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 24.06.2019.
 URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5d111357c1e11/> (дата звернення: 13.07.2022).

169. **ФЛГ 28.06.2019** – Фаріон І. Д. ЛІБЕРАЛЬНО-ГІБРИДНА МОДЕЛЬ МОВНОГО ПИТАННЯ В ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ». *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 28.06.2019. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5d164036c45e4/> (дата звернення: 13.07.2022).

170. **ФКЛ 10.09.2019** – Фаріон І. Д. Культурологічний проєкт «Велич особистости» на парламентському каналі «Рада» закрито. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 10.09.2019. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5d778cf810d74/> (дата звернення: 13.07.2022).

171. **ФПФ 2.10.2019** – Фаріон І. Д. Про фільм «Іловайськ 2014. Батальйон «Донбас»: «На нашій, не своїм землі». *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 2.10.2019.

URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5d946ce6b7b45/> (дата звернення: 13.07.2022).

172. **ФТВ 31.10.2019** – Фаріон І. Д. Тріяда від Петра Яцика: освіта, гроші, армія. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 31.10.2019. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5dbb38bee1ef5/> (дата звернення: 13.07.2022).

173. **ФПМ 18.11.2019** – Фаріон І. Д. Про МОВУ у вишах від Зе-. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 18.11.2019. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5dd2ef1100fd7/> (дата звернення: 13.07.2022).

174. **ФУЗ 08.12.2019** – Фаріон І. Д. УБИЛИ ЗА МОВУ, за ІДЕНТИЧНІСТЬ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 08.12.2019. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5ded3c6ed0960/> (дата звернення: 13.07.2022).

175. **ФВР 1.01.2020** – Фаріон І. Д. Вова! Розслабся. І полюби всіх і все. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 1.01.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5e0cf109c57a6/> (дата звернення: 13.07.2022).

176. **ФЗН 2.02.2020** – Фаріон І. Д. Зе-президента нема. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 2.02.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5e0dd4c1c7b97/> (дата звернення: 13.07.2022).

177. **ФПМ 16.01.2020** – Фаріон І. Д. ПРО МОВНИЙ ВАВИЛОН У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ (у світлі ухваленого Закону «Про повну загальну середню освіту»). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 16.01.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5e20b1b9ad55d/> (дата звернення: 13.07.2022).

178. **ФШВ 16.02.2020** Фаріон І. Д. Шість висновків про 12 кроків московсько-європейського шобла. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 16.02.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5e49324b73191/> (дата звернення: 13.07.2022).

179. **ФЦУ 19.04.2020** – Фаріон І. Д. Церква у Хаті. Христос Воскрес! Воістину Воскрес! *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 19.04.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5e9c1fffce3a5/> (дата звернення: 13.07.2022).

180. **ФСЛ 07.09.2020** – Фаріон І. Д. Сучасний ліберальний тоталітазм: мовно-освітній контекст. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 07.09.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5eb3cde8c5c68/> (дата звернення: 13.07.2022).

181. **ФЯС 31.05.2020** Фаріон І. Д. Як стати пелюшковим кацапом (або продуктом – знак нації). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 31.05.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5ed3793a34d55/> (дата звернення: 31.05.2020).

182. **ФНМ 22.06.2020** – Фаріон І. Д. Неоколоніальна мовна модель команди ЗЕ §1. ЗЕ і Мова до президентства. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 22.06.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5ef066595580e/> (дата звернення: 15.07.2022).

183. **ФНМ 24.06.2020** – Фаріон І. Д. Неоколоніальна мовна модель команди §2 ЗЕ 2. ЗЕ-президент і МОБА. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 24.06.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5ef2fc0f76bb6/> (дата звернення: 15.07.2022).

184. **ФНМ 26.06.2020** – Фаріон І. Д. Неоколоніальна мовна модель ЗЕ §3. Зепоплічники і МОБА. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 26.06.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5ef51719f24f3/> (дата звернення: 15.07.2022).

185. **ФСФ 23.07.2020** – Фаріон І. Д. СУДИТИ ФАРІОН – ЦЕ СУДИТИ СОЛДАТА, ЩО СТІЛЯЄ У ВОРОГА. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 23.07.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5f19c9444af80/> (дата звернення: 15.07.2022).

186. **ФВЛ 28.07.2020** – Фаріон І. Д. ВІДКРИТИЙ ЛИСТ УКРАЇНЦЯ РУСКОГОВОРЯЩЕМУ: з Горлівки в Макіївку. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 28.07.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5f1fdf46334da/> (дата звернення: 15.07.2022).

187. **ФЯП 1.08.2020** – Фаріон І. Д. ЯЗИК ПОДАВ у суд на МОВУ: перше судове засідання у справі Фаріон. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 1.08.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5f2586d4481fa/> (дата звернення: 15.07.2022).

188. **ФНЧ 1.10.2020** – Фаріон І. Д. «НЕ ЧУЖИМИ, А НАШИМИ РУКАМИ НАС УБИВАЮТЬ» (Олена Пчілка): 90 років без Неї (Слово на закритті ХХ Мвжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яцика). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 1.10.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5f74fdf2198bb/> (дата звернення: 15.07.2022).

189. **ФЯУ 13.10.2020** – Фаріон І. Д. ЯК У ДРОГОБИЧІ ЗЛИВАЮТЬ УКРАЇНСЬКУ ФІЛОЛОГІЮ З ІНОЗЕМНОЮ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 13.10.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5f859d81961d1/> (дата звернення: 15.07.2022).

190. **ФУД 28.11.2020** – Фаріон І. Д. У День поминання жертс Голодомору-Геноциду українців: «постріл в обороні мільйонів». *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 28.11.2020. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZTC-1nKcE-4&list=PL2xYwHO3I6qbpv4Z1cDD997KPP03BHiCk> (дата звернення: 22.07.2022).

191. **ФГУ 2.12.2020** – Фаріон І. Д. «Ген українців»: 43 інтелектуально-націєцентричні телестудії за рік. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 2.12.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5fc7612da7cd1/> (дата звернення: 15.07.2022).

192. **ФЧМ 10.12.2020** – Фаріон І. Д. ЧЕРГОВА МОВНА ОМАНА У СФЕРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ: МОВА, ПРИЙНЯТНА ДЛЯ СТОРІН. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 10.12.2020. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5fd2181ff3555/> (дата звернення: 15.07.2022).

193. **ФЧЗ 15.07.2022** – Фаріон І. Д. Чи збагатило б мову вживання англійського слова «брєд» замість «хліб». *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 15.07.2022. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5fd78c3885c45/> (дата звернення: 15.07.2022).

194. **ФБЯ 2.01.2021** – Фаріон І. Д. Бандера як фокус любови і ненависти. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 2.01.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5ff0b284c785a/> (дата звернення: 15.07.2022).

195. **ФЯО 20.02.2021** – Фаріон І. Д. Як ОПЗЖ брєше на Фаріон: пес гавкає – а сонце світить. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.02.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/60085f741a774/> (дата звернення: 15.07.2022).

196. **ФПС 27.01.2021** – Фаріон І. Д. Про судове рішення від партнопа путінського. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 27.01.2021.

URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/6011d605ad5d5/> (дата звернення: 15.07.2022).

197. **ФСН 29.01.2021** – Фаріон І. Д. СУД над ПРАВОПИСОМ як українофобська агонія. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 29.01.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/6014260fbb426/> (дата звернення: 15.07.2022).

198. **ФІП 31.01.2021** – Фаріон І. Д. Іван Пулюй: фізик-богослов, що творив твердиню Національного Духу. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 31.01.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/6016a7a3bf5b9/> (дата звернення: 17.07.2022).

199. **ФМІ 20.02.2021** – Фаріон І. Д. Майдан і війна: про 10 рис ВІОКРЕМЛЕНИХ побратимів-свободівців. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.02.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/6030e3fc13f8f/> (дата звернення: 17.07.2022).

200. **ФЛУ 25.02.2021** – Фаріон І. Д. ЛЕСЯ УКРАЇНКА і мовне питання. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 25.02.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/603801c83ee2c/> (дата звернення: 17.07.2022).

201. **ФПМ 21.03.2021** – Фаріон І. Д. Про мову «давню і достойну». *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 21.03.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/6057a8326dfda/> (дата звернення: 17.07.2022).

202. **ФУЛ 18.04.2021** – Фаріон І. Д. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА – основа СОБОРНОСТІ: ДІЯХРОННИЙ АСПЕКТ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 18.04.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/607c3d5301b70/> (дата звернення: 17.07.2021).

203. **ФЕК 14.06.2021** – Фаріон І. Д. ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ: від життя до смерти у безсмертя (тези за телепрограмою «Ген українців»). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 14.06.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/60c79dfdf1130/> (дата звернення: 18.07.2022).

204. **ФОІ 21.06.2021** – Фаріон І. Д. Ольга Ільків: 101 рік служіння Богові й Україні (за програмою «Ген українців»). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 21.06.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/60d0bb428b45e/> (дата звернення: 18.07.2022).

205. **ФРТ 30.06.2021** – Фаріон І. Д. РОМАН (Тарас) ШУХЕВИЧ: «найбільший з-поміж лицарів» (тези за телепрограмою «Ген українців»). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 30.06.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/60dc45736cedc/> (дата звернення: 18.07.2022).

206. **ФП 04.07.2021** – Фаріон І. Д. ПРОТИАНГЛІЗМ 39. СПРОТР, ГОЛ, ФУТБОЛ!!!! *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 04.07.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/60e19525bc031/> (дата звернення: 18.07.2022).

207. **ФБА 10.07.2021** – Фаріон І. Д. Бандера Андрій Михайлович – повстанець у рясі: 80 літ від дня розстрілу. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 10.07.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/60e95be1c1893/> (дата звернення: 18.07.2022).

208. **ФП 12.07.2021** – Фаріон І. Д. ПРОТИАНГЛІЗМ 40. КАМІНГ-АУТ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 12.07.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/60ec955ae4cd2/> (дата звернення: 18.07.2022).
209. **ФЧЧ 08.08.2021** – Фаріон І. Д. Чому чарівного вчителя обізвано «танцюючим» і «хедлайнером». *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 08.08.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/61102f742bb89/> (дата звернення: 18.07.2022).
210. **ФНС 23.08.2021** – Фаріон І. Д. НЕЗАЛЕЖНІСТЬ: сув'язь поколінь у боротьбі за Ідею нації (виступ на урочистостях з нагоди Незалежності у Львівській філармонії). *Українська правда*: блоги Ірини Фаріон. 23.08.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/6123a49892019/> (дата звернення: 18.07.2022).
211. **ФРА 28.08.2021** – Фаріон І. Д. РОДИНА АЛЧЕВСЬКИХ: СПЛАВ ВЕЛИКИХ ГРОШЕЙ І ВИСОКИХ ІДЕЙ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 28.08.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/612956124f326/> (дата звернення: 18.07.2022).
212. **ФІГ 29.08.2021** – Фаріон І. Д. ІЛОВАЙСЬК: ГЕРОЇЗМ і ТРАГЕДІЯ 6-31 серпня 2014. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 29.08.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/612b4d0c2e1a8/> (дата звернення: 18.07.2022).
213. **ФЗК 20.09.2021** – Фаріон І. Д. Зеновій Красівський: аристократ націоналістичної ідеї. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.09.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/6147b15f3c1b4/> (дата звернення: 18.07.2022).
214. **ФЛД 8.10.2021** – Фаріон І. Д. Люстро для Д. Разумкова: мова як лакмус світогляду. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 8.10.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/61601cc77c828/> (дата звернення: 18.07.2022).
215. **ФЗН 19.10.2021** – Фаріон І. Д. З НАГОДИ УРОДИН ОЛЕНИ КУРИЛО. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 19.10.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/616ed1ba5ff7b/> (дата звернення: 18.07.2022).
216. **ФСП 19.07.2022** – Фаріон І. Д. СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІ ВИДАТНОГО НАУКОВЦЯ і ПОЛІТИКА ВОЛОДИМРА КУБІЙОВИЧА (23.09.1900–2.11.1985). *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 19.07.2022. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/61812cdacf5f5/> (дата звернення: 19.07.2022).
217. **ФМС 9.10.2021** – Фаріон І. Д. МОВА СЬОГОДНІ – ЦІНА ЖИТТЯ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 9.10.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/618a57d0b3926/> (дата звернення: 19.07.2022).
218. **ФБ 20.10.2021** – Фаріон І. Д. БАЗАР 1921: 100 років ГЕРОЇЗМУ і ТРАГЕДІЇ. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон. 20.10.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/6198de4664463/> (дата звернення: 19.07.2022).
219. **ФЧП 10.12.2021** – Фаріон І. Д. Чи потрібен нам гендер і секс? ПРОТИАНГЛІЗМ 64. ГЕНДЕР. 65. СЕКС. *Українська правда*: блог Ірини Фаріон.

10.12.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/61b33d7c88289/> (дата звернення: 19.07.2022).

220. **ФГУ 28.12.2021** – Фаріон І. Д. «Ген Українців» – душа каналу НТА. *Українська правда:* блог Ірини Фаріон. 28.12.2021. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/61cb2c6056213/> (дата звернення: 19.07.2022).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамович С. Риторика / *Лексикон загального й порівняльного літературознавства*. Чернівці : Золоті Лаври, 2001. С. 477–480
2. Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980): в 11 т. / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка: 1970-1980.
URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення 24.04.2020).
3. Акімова Г. Н. Новое в синтаксисе современного русского языка : учеб. пособие. Москва : Высш. шк., 1990. 168 с.
4. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити: посібник / за заг. ред. О. Сербенської. Львів: Світ, 1994. 152 с.
5. Бабій І. В. Українська блогосфера як відображення соціокультурних процесів. *Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті* : збірник наукових праць за матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Львів: Друкарня Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, 2020 С. 16–19.
6. Багмут А. Й. Інтонація / *Українська мова* : енциклопедія / В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та ін. Київ : Вид-во „Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. С. 227.
7. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров / *Эстетика словесного творчества* / сост. С. Г. Бочаров; текст подгот. Г. С. Бернштейн и Л. В. Дерюгина; примеч. С. С. Авернцева и С. Г. Бочарова. 2-е изд. Москва : Искусство, 1986. 445 с.
8. Безпояско О. К., Городенська К. Г. Морфеміка української мови: монографія / Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. Київ : Наукова думка, 1987. 210 с.
9. Бойко Н. І. Семантична основа лексичної експресивності. *Лінгвістичні студії*. 2016. № 4. С. 39–54.
10. Бойко Н. І., Хомич Т. Л. Експресивна семантика: дискурсивна інтерпретація. Ніжин, 2018. 214 с.
11. Бурмістенко Т. В. Риторичне питання як механізм аргументативного впливу в офіційній промові. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2013. № 30. С. 14–19. URL: [file:///C:/Users/ASUS/Downloads/pssrtt_2013_30_5%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/ASUS/Downloads/pssrtt_2013_30_5%20(2).pdf) (дата звернення: 20.03.2021).
12. Васильєва А. С. Блоги як новий засіб масової інформації в Україні. *Молодий вчений*. 2017. Вип.12 (52). С. 119–122.

13. Васильєва А. С. Блоги як новий засіб масової інформації в Україні. *Молодий вчений*. 2017. Вип.12 (52). С. 119–122.
14. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000, у 8 т. / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
15. Виноградов В. В. Некоторые задачи изучения синтаксиса простого предложения (на материале русского языка). *Вопросы языкознания*. 1954. № 1. С. 2–29. URL: <http://vja.ruslang.ru/archive/1954-1.pdf> (дата звернення: 15.02.2021).
16. Виноградов В. В. О категории модальности и модальных словах в русском языке / *Избранные труды: исследования по русской грамматике*. Москва : Наука, 1975. С. 53–87.
17. Вихованець І. Р. Модальність. *Українська мова : енциклопедія* / В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та ін. Київ : Вид-во „Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. С. 467–468.
18. Вінтонів М. О., Вінтонів Т. М., Мала Ю. В. Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі. Вінниця : ТОВ Твори, 2018. 336 с.
19. Войтенко К. Експресивність у лінгвістичних студіях. *Лінгвістика*. Випуск XIX. Київ, 2013. С. 31–34. URL: [file:///C:/Users/ASUS/Downloads/Nvkhdu_2013_19_7%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/ASUS/Downloads/Nvkhdu_2013_19_7%20(4).pdf) (дата звернення 24.04.2020).
20. Волков А. Фігури / *Лексикон загального й порівняльного літературознавства*. Чернівці : Золоті Лаври, 2001. С. 592–593.
21. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підручник 2-ге вид. стереотип. Київ : Либідь, 2005.
22. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва : Издательство литературы на иностранных языках, 1958. 457 с.
23. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: ВО Вища школа, 1985. 360 с.
24. Горещкий П. Й. Лексика і фразеологія. *Курс сучасної української літературної мови* / за ред. Л. А. Булаховського. Київ: Рад. школа, 1951. Т. 1. С. 26 – 125.
25. Гуйванюк Н. В. Лексичні й синтаксичні експресами як засіб суб'єктивізації висловлення (на матеріалі творів буковинських письменників). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2011. Вип. 7. С. 90–96. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nchnpu_10_2011_7_22

26. Гуйванюк Н. В. Експресивний синтаксис / *Слово – Речення – Текст : вибр. праці*. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. С. 409–478.
27. Дзюба І. М. Ще до судилища над „суржиком”. *З криниці літ: у 3 т.* Київ : вид. дім Києво-могилянська академія, 2006. Т. 2. С. 830–833.
28. Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Українська поетика: *cogitio*: навчальна класика. Дрогобич : Видавнича фірма Відродження, 2008. 488 с.
29. Дорогович Н. О. Мовна експресія в художніх текстах українського резистансу 40 – 50-х р. ХХ ст. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2013. 282 с.
30. Дудик П. С. Стилістика української мови : навчальний посібник. Київ : видавничий центр Академія, 2005. 368 с.
31. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 222 с.
32. Жижом О. О. Семантична структура індивідуально-авторський новотворів. *Університетська наука –2010*. С. 190. URL: <http://eir.pstu.edu/bits/tream/handle/123456789/17045/c.%20190.pdf?sequence=1>
33. Жовтобрюх М. А. Лексика і фразеологія. *Курс сучасної української літературної мови* / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. Київ : Вища школа, 1972. Ч. 1. С. 17–90.
34. Жовтобрюх М. А. Стилістична диференціація української лексики. *Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія* / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1973. С. 151–178
35. Завальнюк І. Я. Експресивний синтаксис прози Михайла Стельмаха / *Українська мова*. Вінниця, 2012. № 3. С. 39–47. URL: https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1015/13_%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%86.%D0%AF..pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 01.03.2021).
36. Завальнюк І. Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ ст. : структура та прагматистичні функції : автореф. дис. ... д-ра. філол. наук : 10.02.01 / Інститут української мови НАН України. Київ, 2010. 39 с.
37. Завальнюк І. Я. Функціонально-стилістичні особливості вживання окличних речень у сучасному українському газетному мовленні. *Мовознавчий вісник : зб. наук.* / МОН України Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницький / відп. ред.. Г. І. Мартинова. Черкаси, 2008. Вип. 8. С. 23–32.
38. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012. 402 с.

39. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови : Синтаксис : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2001. 662 с.
40. Зайцева С. В., Левун Н. В. Мовні особливості української блогосфери. *Український смисл* : науковий збірник. Дніпропетровськ : Ліра, 2016. С. 278–290.
41. Карпіловська Є. Норма в сучасному українському словотворенні: зразок і реальність. *Культура слова*. 2011. Вип. 74. С. 43–51
42. Коваленко Б. О. Стилiстично знижена лексика в мові сучасної української публіцистики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2003. 21 с.
43. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. 3-тє вид. Київ : ВО Вища школа, 1987. 349 с.
44. Коваль Т. Л. Засоби експресивізації українського газетного дискурсу початку ХХІ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2011. 23 с.
45. Ковтун А. Релігійна лексика у західноукраїнських ЗМІ в період Другої світової війни». *Лінгвостилістичні студії*. Вип. 14. С.71–88.
46. Ковтун А. Фразеотвірний потенціал релігійної лексики в сучасній комунікації. *Лінгвостилістичні студії*. Луцьк, 2019. Вип. 10. С. 62–76.
47. Колоїз Ж. В. Оказіональна деривація: теоретичний та функціонально-прагматичний аспекти : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / Інститут української мови НАН України. Київ, 2007. 41 с.
48. Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 320 с.
49. Коробчинська Л.А. Лексика розмовної мови. *Питання мовної культури*. Київ : Наук. думка, 1968. Вип. 2. С.3–11
50. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Знання, 2008. 423 с.
51. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підруч. для студ. філол. спец. 2 вид., випр. і доп. Київ : Видавничий центр „Академія”, 2006. 463 с.
52. Кузнецова О. Ідентичність блога і ЗМІ. *Теле- та радіожурналістика*. 2013. Вип. 12. С. 117–123.
53. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ Академія, 2007. Т. 1. 608 с.
54. Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики: посібник. Київ : Києво-Могилянська академія, 2010. 245 с.
55. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком. Київ : Видавничий дім Києво-Могилянська академія, 2011. 135 с.

56. Маслова В. А. Лингвистический анализ экспрессивности художественного текста : учебн. пособие. Минск : Выш. школа, 1997. 156 с.

57. Матіяш Б. Напівмовність і внутрішній конфлікт особистості. *Мовні конфлікти і гармонізація суспільства*: матеріали наукової конференції (м. Київ, 28-29 травня 2001 року). Київ : видавничо-поліграфічний центр Київський університет, 2002. С. 121-125.

58. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика сучасно ї україїнської мови: підручник / за заг. ред. Л. І. Мацько. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.

59. Микитюк І. М. Графічні засоби як носії прагматичного значення у тексті. Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції „Сучасні наукові дослідження – 2006” : Філологічні науки, т. 39. Дніпро : Наука і освіта, 2006, С.34–36.

URL: http://www.rusnauka.com/SND/Philologia/7_mikitjuk.doc.htm (дата звернення: 01.10.2022).

60. Микитюк О. М. Огонь в одежі слова. *Фаріон Ірина Дмитрівна : бібліографічний показник* / упор. О. Микитюк, Л. Харчук, І. Ментинська. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. С. 26–25.

61. Мислива-Бунько І. Я. Складні слова в мові сучасної української преси: структура та стилістичні функції: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2014. 21 с.

62. Мозгова Я. О. Мовностилістичні засоби експресивності сучасної німецької журнальної публіцистики (на матеріалі текстів-репортажів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Донецький національний університет. Донецьк, 2011. с. 19

63. Мойсієнко А. К. Мова як світ світів. Поетика текстових структур. Умань : УДПУ, 2008. 280 с.

64. Мудра І. Класифікація журналістських блогів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2019. Вип. 3. С. 76–80.

65. Навчук Г. В. Формально-синтаксичні та функціонально-семантичні особливості окличних речень у сучасній українській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Кам'янець-Подільський державний університет. Кам'янець-Подільський університет, 2004. 205 с.

66. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016). *Словник* / заг. ред. А. Нелюби. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 204 с.

67. Новітні медіа та комунікаційні технології : комплекс навчальних програм для спеціальностей «Журналістика», «Видавнича справа та редагування», «Реклама та зв'язки з громадськістю» / за заг. ред. В. Е. Шевченко. Київ : Паливода А. В., 2012. 412 с.
68. Орбан-Лембрик Л. Особливості формування громадської думки. *Соціальна психологія*. 2004. В. 2 (4). С. 77–89.
69. Палійчук А. Л. Наративний код інтимізації (на матеріалі англomовного художнього дискурсу) : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2011. 253 с.
70. Плющ М. Я. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: ч. 1. / *Граматика української мови: у 2 ч.: підручник*. Київ : Вищ. шк., 2005. 286 с.
71. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови : підручник. 2-ге вид. Київ : Либiдь, 1993. 248 с.
72. Потебня О. О. Естетика і поетика слова : збірник / переклад з рос. / упоряд., вступ. ст., приміт. І. В. Іваньо, А. І. Колодної. Київ : Мистецтво, 1985. 302 с.
73. Потятиник Б.В. Інтернет-журналістика: навчальний посiбник / Б.В. Потятиник. Львів : ПАІС, 2010. 244 с.
74. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. Київ : Вища школа. 1982. 214 с.
75. Русанівський В. М. Слово в поезії. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine6-7.pdf>
76. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.
77. Селігей П. О. Український науковий текст: проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості : дис. ... канд. філолог. наук : 10.02.01 / Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. Київ, 2016. 392 с.
78. Скаб М. С. Українська система найменувань адресата мовлення : монографія. Чернівці. : Рута, 2008. 304 с.
79. Скаб М. С. Функціональна сфера апеляція в українській мові (семантика, граматика, прагматика, стилістика) : дис... д-ра філол. наук : 10.02.01 / Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2002. 451 с.
80. Скаб М. В. Стилiстичні функції церковнослов'янiзмiв у сучасній українській мові. *Науковий вісник Чернівецького університету*: збірник наукових праць. Романо-слов'янський дискурс. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. Вип. 821. С. 15–26.

81. Слабошпицький М. І. Все це – Ірина Фаріон. *Фаріон Ірина Дмитрівна : бібліографічний показник* / упор. О. Микитюк, Л. Харчук, І. Ментинська. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. С. 12–16.
82. Словник новотворів української мови початку ХХІ століття / упорядники Г. М. Віняр, Л. Р. Шпачук. Кривий Ріг, 2005. 158 с.
83. Словник української мови online. Т. 1–10 (А – ЇБМАЛЬ). URL: <https://servicesulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0> (дата звернення 24.04.2020).
84. Словопедія. URL: <http://slovopedia.org.ua/> (дата звернення 24.04.2020)
85. Словотворчість незалежної України: 2012–2016. Словник / укладачі А. Нелюба, Є. Редько / за заг. ред. А. Нелюби. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 460 с.
86. Соболева І. О. Знижені (позалітературні) мовні засоби в сучасному публіцистичному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. Сімферополь, 2002. 14 с.
87. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови: містить понад 3200 слів і 650 стійких словосполучень. Київ : Критика, 2003. 334 с. URL: <http://ukr-zhargon.wikidot.com/> (дата звернення 24.04.2020).
88. Ставицька Л. Український жаргон. Словник. Київ : Критика, 2005. 496 с.
89. Стеблина Н. О. То чи є блог жанром? До питання про функціональність мережеских тестів (на матеріалі політичних блогів «Української правди»). Проблеми сучасного літературознавства. 2016. В. 22. С. 54–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prsl_2016_22_7
90. Стивенсон Ч. Некоторые прагматические аспекты значения / переклад Л. Б. Лебедевой / Новое в зарубежной лингвистике : Лингвистическая прагматика. Вып. 16. Москва : Прогрес, 1985. С. 129–154.
91. Стишов О. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія : навчальний посібник. Біла Церква : Авторитет, 2018. 198 с.
92. Стишов О. Оказіоналізми у мові сучасних мас-медіа. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine59-16.pdf> (дата звернення 24.04.2020).
93. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / за ред. А. К. Мойсієнка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ: Знання, 2013. 340 с.
94. Тарасюк А. М. Мовні засоби вираження сугестії стосовно понять „wisdom” в середньоанглійських біблійних текстах. *Молодий вчений*.

Білоцерківський національний університет. 2017. №. 12.1. С. 49–50. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/12.1/11.pdf> (дата звернення: 29.09.2022).

95. Тертяк Н. В. Жаргонна лексичка в друкованих ЗМІ: номінативно-експресивна функції : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Інститут української мови НАН України. Київ, 2008. 33 с.

96. Тимошик М. Харизматична постать новочасної української історії: нотатки на полях „Біобібліографічного показника Ірини Фаріон. *Фаріон Ірина Дмитрівна : бібліографічний показник* / упор. О. Микитюк, Л. Харчук, І. Ментинська. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. С. 5–12.

97. Тишківська Н. Графіка як засіб мовної гри (на матеріалі прози Юрія Іздрика). *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2015. С. 263–272.

98. Тонкіх І. Журналістські блоги як форма впливу на громадську думку в українських інтернет-ЗМІ. *Психолінгвіст*. 2012. Вип. 11. С. 290–297. URL: file:///C:/Users/ASUS/Downloads/psling_2012_11_38.pdf (дата звернення: 25.07.2022).

99. Турчак О. М. Юкстапозитні типи як основа новотворів публіцистичного стилю (на матеріалі періодичних видань кінця ХХ). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Філологія*. Вип. 75. 2016, С. 32–35 с.

100. Турчак О. М. Експресія та експресивність як складові функціональної характеристики okazіоналізмів (на матеріалі преси кінця 20ст.). *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія Філологічні науки*. 2015. № 1 (9). С. 164–169.

101. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологічний словник української мови. Київ: Освіта, 1998. 224 с.

102. Українська мова: Енциклопедія / редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. 2-ге вид. випр. і допов. Київ: Українська енциклопедія імені М. П. Бажана, 2004. 824 с.

103. Фаріон Ірина Дмитрівна : бібліографічний показник / упор. О. Микитюк, Л. Харчук, І. Ментинська. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019, 168 с.

104. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; / ред. колег. : В. І. Шинкарук (голова) та ін. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

105. Фінів В. М. Прагматика лексичного повтору в сучасній українській малій прозі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / ДВНЗ

„Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника”. Івано-Франківськ, 2019. 237 с.

106. Фосслер К. Эстетический идеализм : избранные работы по языкознанию / пер. с нем. / сот. В. Д. Мазо. Москва : Издательство ЛКИ, 2007. 144 с.

107. Хайчевська Т. М. Використання невербальних графічних засобів експресії у французькій прозі XX–XXI ст. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Вип. 16. 2009. С. 496–596.

108. Цимбаленко Є. С. Трансформація видів журналістики: онлайнова журналістика. Наукові записки Інституту журналістики. 2013. Т. 52. С. 117–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_52_21 (дата звернення: 2.08.2022).

109. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови: монографія. Запоріжжя : ЗДУ, 2002. 351 с.

110. Чабаненко В. А. Невичерпне джерело збагачення мови. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine21-4.pdf> (дата звенення: 25.04.2020).

111. Чередниченко І. Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови. Київ : Радянська школа, 1962. 496 с.

112. Шабат-Савка С. Т. Українськомовний питальний дискурс : монографія. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 332 с.

113. Шабат-Савка С. Т. Фігурально-риторичні конструкції як засоби вербалізації інтенцій естетичності в поетичному дискурсі Максима Рильського. Філологічний дискурс. 2015. Вип. 2. С. 124–129. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=fild_2015_2_28

114. Bally Ch. Trait é de stylistique française. 1909. Heidelberg, C. Winter. Paris. 351 p. URL: <https://archive.org/details/traitdestylist01ball/page/n357/mode/2up> (дата звернення: 31.08.2022).

115. ZIMA, Jaroslav. Expresivita slova v současné češtině: studie lexikologická a stylistická. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.

АНОТАЦІЯ

Кавчак І. І. Мовні засоби експресивізації у публіцистичному дискурсі Ірини Фаріон. – Рукопис.

Дипломна робота присвячена дослідженню експресивних одиниць публіцистичного дискурсу І. Фаріон, які маніфестують україноцентричну й філософсько-естетичну концепцію творчості української мовознавиці. Основними виразниками її емоційно-експресивного мовлення є узуальні та індивідуально-авторські лексичні експресеми; закономірності функціонування яких встановлено за допомогою лексико-семантичного та словотвірного критеріїв. Визначено особливості графічних засобів та розкрито їх експресивний потенціал. З'ясовано специфіку побудови синтаксичних конструкцій, що репрезентують емоційно-почуттєвий стан Ірини Фаріон, рівень експресії, якою вона супроводжує свої думки, характер волевиявлення і ставлення до змісту сказаного.

Ключові слова: експресивність, експресема, блог, повтор, риторичне запитання, риторичне звертання, парцеляція, окличне речення.

Linguistic method of expressiveness in the journalistic discourse of Iryna Farion. – Manuscript.

The Master's thesis is devoted to the study of expressive units of the journalistic discourse of I. Farion, which reveal the Ukrainian-centric and philosophical-aesthetic concept of Ukrainian linguist. The main exponents of her emotional and expressive speech are common and individual author lexical items; the patterns of functioning of which are established with the help of semantic and word formation norms. It determines characteristic features of graphic tools and revealed their expressive potential. It clarifies the specifics of the creation of syntactic constructions representing the emotional state of Iryna Farion, the level of expression with which she accompanies her thoughts, the nature of the expression of the will and attitude to the content of what was said.

Keywords: expressiveness, expressive units, blog, repetition, rhetorical question, rhetorical appeal, parcellation, exclamatory sentence.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис) І. І. Кавчак